

SZOMBATHELYI TANKERÜLET.

**SOPRONI M. KIR. ÁLLAMI
SZÉCHENYI ISTVÁN GIMNÁZIUM**

Évkönyve

**AZ 1942/43. ISKOLAI ÉVRŐL
FENNÁLLÁSÁNAK 93. ÉVÉBEN.**

SZERKESZTETTE :

Gábor Géza dr.

igazgató.

SOPRON, 1943.

Nyomatott vargyasi Máté Ernő könyvnyomdájában, Sopron, Szent György-utca 11. szám.

Dr. Ágh Lajos

1861 – 1942.

Mindenki számára a „jó ember” volt. Pályakezdésekor még tudós ambíciókat táplált magában, de azután csak tanár akart maradni. Az is volt, csak az iskola falai között élt. Mindenki szerette, becsülték benne a jó családapát, a mindenek felett való jószándékot, a társadalmi élet hasznos tagját. Tanítványai megéreztek benne a szívet, amely az iskolát egyetlen nagy családnak látta. Nem is volt ellenzője sohasem jószágos rendelkezéseinek, mindig mindenkivel szemben megtalálta a kellő hangot, amely mindekor finom és halk volt. A csendes, keveset beszélő emberek közé tartozott, azonban szavai így sem veszítették el sohasem hatásukat.

Sopronmegye szülötte volt, Csapodról indult az életnek (1861. I. 3.), s közöttünk halt meg. (1942. VIII. 24.). Középiskolai tanulmányait a soproni bencés gimnáziumban, az egyetemet Budapesten végezte, ugyanott tett bölcsészdoktorátust is. Magyar, latin, német nyelv és irodalomból szerzett képesítést. Pályája kezdetén a prem. rend szombathelyi, majd keszthelyi gimnáziumaiban volt tanár, majd Szentesre, illetőleg Szentgotthárdra került, végül intézetünkhöz helyezték, ahol 1900. szeptembertől egészen nyugalombavonulásáig (1926. X. 1.) tanított.

Hosszú életet adott neki az Ur, ennek legérdemesebb részét a magyar ifjúság nevelésének szentelte. Megérdemelt pihenését is másfél évtizeden át élvezhette. Ugy halt meg, hogy csak barátokat hagyott hátra.

„Az örök világosság fényeskedjék neki!”

Dr. Augusztinovicz Elemér

Német Vilmos

1875 – 1942.

Győrben született 1875-ben, természetrajz-kémiából szerzett képesítést, pályáját az ógyallai csillagdában kezdte, Szentgotthárdra nevezték ki tanárnak, onnan került hozzánk. Tőlünk ment nyugalomba. Csak 1-2 évig élvezhette a megérdemelt pihenést, Budapesten halt meg az elmúlt évben.

Széleskörű volt az érdeklődése, szakképzettsége miatt bizzák reá a városi vegyvizsgáló állomás vezetését is. Tanítványaival megszerettette a természetvilágát, minden kirándulásnak, tanulmányútnak ő volt a lelke éveken keresztül. Derűs kedélyű, optimista világnézetű emberként szemlélődött, tanított, élt és nevelt. Szerette a zenét, a csendes beszélgetést, jóízű történeteivel gyakran kedvre derítette munkában megfáradt dolgozóitársait, tanítványaival is mindig közvetlen hangon érintkezett. Szívesen hallgatták tanításait kis- és nagydiákok egyaránt, kapcsolatban álltak vele azután is, hogy eltávoztak az intézetből. Szociális érzékkel melegen törődött a tanulók dolgaival iskolán kívül is. Jó ember volt, emlékére szíves zseretettel gondolnak munkatársai, növendékei egyaránt.

Dr. Augusztinovicz Elemér

PRO PATRIA!
+

Balogh Gyula tényleges főhadnagy, századparancsnok hősi halált halt Schechuttschje községben egy roham alkalmával 1942. VIII. 10-én Jekaterinowka temploma mellett van eltemetve.

nemes ibbi *Iby Pal* karp. tüzérőrmester 1943. V. 8-án harctéri sebesüléséből felgyógyulva váratlanul elhunyt. A budapesti (rákoskereszturi) katonai temetőben van a sirja.

Intézetünk hősihalottainak emléke örökké élni fog!

A fajkérdés és a magyar faj*

Ma a legidőszerűbb kérdések közé tartozik a *fajkérdés*. Szinte nincsen ember, akit valamelyik alakban nem foglalkoztatna, akit valamiért nem érdekelne ez a kérdés. Hogy mennyire a mai idők eleven kérdése, mutatja az a tény, hogy tanult és tanulatlan ember egyaránt nyilvánít véleményt, s foglal állást ellene vagy mellette. Ma fajról írni, beszélni, vitatkozni nemzeti ügy. Mindenben „fajt” látnak s mindenben a faj irányít és mozgat. Az egyik felfogás szerint a faj a legfőbb hatalmú szellem, mert egyén és csoport sorsát, a jóságot és a bűnt, az erkölcsöt s a kultúrát, a hanyatlást, vagy fejlődést mind ő irányítja és dönti el. A faj fanatikusai szerint *nincs isteni Gondviselés, sem szabad akarat*, mert *mindent eleve eldönt, keresztez a faj korlátlan hatalma*.

A másik a legfőbb, a legértékesebb anyagot látja benne s mindent a *vér-re*, a vér törvényére, a vér vonzására, a vér nemességére, a *tiszta vérre*, a vérkeveredés káros hatására, az alsóbbbrangú faj véreire, faji feshérjére stb. vezet vissza. És a vér mithoszában a „faji vér” az emberiséget két egymással élesen szembenálló, egymástól lényegében különböző csoportokba osztja. Természetesen az egyik a nemes-vérűek, a felsőbb rangúak csoportja, ebbe tartoznak az *én* csoportja, a másik az alsóbb-rangúak csoportja, melybe a többi embercsoport tartozik.

Ami a fajkérdéssel foglalkozók legnagyobb része ma művel, Bartucz Lajos megállapítása szerint nem tudomány, hanem divat, egyéni kedvtelés, feleiőtlen állítás s a legtöbbször politika. Azért a fajkérdés tudományát élesen meg kell különböztetni a fajkérdés politikájától. Nem vezethet igazságra, ha a politika akarja irányítani a tudományt.

A fajkérdés mai felkapottsága, a körülötte zajló sok túlzás, fogalomzavar és tévedés indokoltá teszi, ha a szakavatottak alapvető munkái alapján kissé közelebbről foglalkozunk a fajkérdés tudományával, alapfogalmaival s főbb eredményeivel legalább vázlatosan megismerkedünk. S azután a magyar faj kérdésének mai állásáról keresztmetszetben és hosszmetsetben képet rajzolunk.

Ez a célja értekezésemnek.

I. A fajkérdés mint tudományos kérdés az *embertan* (antropológia) illetékességébe tartozik. Az embertan az emberi lény természetrajza és természettörténete. Az embertannak fontos ismertető jele, hogy *csoporttudomány*, tárgya nem az egyes ember, hanem mindig az emberi csoport; egyfelől az egész emberiség, az emberi alakkör, szembeállítva az élők világának többi csoportjaival; másfelől az emberi alakkörön belül az egyes

* Felolvasva a soproni szabadegyetemen, 1943. évi február hó 9-én.

alakcsoportok, az úgynevezett emberfajták. Ebből következik, hogy az embertani kérdések két alapkérdésre hozhatók:

1. Az emberi lény viszonya a természethez, az élők világához.
2. A különböző emberi csoportok viszonya egymáshoz.

Az első kérdés kiesik előadásom keretéből. A második kérdés azonban közelről érint. Amíg a tudósok nagyobb része Martinnal az emberi lénynek csupán testre vonatkozó (szomatikus) tanulmányozását érti, addig Franciaországban, Angliában és Amerikában főleg az ember kettős természetének megfelelően az embercsoportok lelki-szellemi sajátosságainak kutatására is kiterjesztik. Lélek alatt itt nem az egyéni lelket, hanem az u. n. „néplelket“ s az agyvelő működésétől közvetlenül függő szellemi sajátosságokat értik.

Ezt a tágabb értelemben vett embertant két részre osztják:

I. A testi (fizikai) embertan az ember és embercsoportok testi jellegeinek tanulmányozását jelenti:

II. A lelki (pszichikai) embertan az ember és az embercsoportok szellemi u. n. „néplelki“ megnyilvánulásainak kutatását tartalmazza.

Természettudományi szempontból csak a testre vonatkozó tanulmányozás a helyes. Ha azonban az emberi lényt a maga teljes egészében akarjuk megismerni, akkor a tágabb értelemben vett felfogást kell elfogadnunk.

Izélitőül legyen ennyi elég a kérdés további boncolgatásából. Annyi már is világos, hogy az embertan sokoldalú tudomány, melynek kérdései nagy óvatosságot követelnek. Fiatal tudomány is, mert 1859-óta létezik. Ekkor alakult meg Párisban Broca Pál elnökletével az első tudományos társaság, amely annak kutatását tűzte ki célul, amit ma embertan-on értünk. „Mi az oka annak, hogy a gnothi seauton, ismerd meg magad, tudomány oly későn tudott kifejlődni? A sok közül a két alapok az úgynevezett *faji előítélet*, s a *természettudományok fejletlensége*. A faji előítélet megvolt és meglesz s hatása alól egy nép sem vonhatja ki magát. Minden nép eredeti népnéve azt jelenti, hogy „ember“, amiből következik, hogy a többi nem az, vagy legalább is különb ember, mint a többi. Itt a nyitja annak, hogy az antik világ barbároknak nevezte az idegeneket. Ezért nevezik magukat a busmanok „koi-koin“-nak, az „emberek-emberé“-nek. Ezért mondjuk mi is önmagunkról, ha öntudatlanul is, hogy „magyar ember“, pedig a magyar szó annyit jelent, hogy „ember emberé“, az idegenektől már megtagadjuk az „ember“ jelzőt, s egyszerűen azt mondjuk, hogy német, angol, cseh, orosz.“

A faji előítélet ott rejtőzködik a különböző népek szépség-ideáljában. Amint mi nem lelkesedünk a néger vagy az ausztráliai fekete bőrért, lapos orráért, épúgy rútnak tartják ők is a mi keskenyorrunkat s betegesnek fehér bőrünket. És mi mások a divat első megnyilatkozásai, mint a faji előítéletnek a test, „szép“-ítésében való kifejeződésai? A négerek orrukat lapítják, hogy szebbek legyenek, a kínai a természettől fogva kicsi lábát igyekszik még kisebbre tenni, a japán nő szemét festi még ferdebbre, s az amerikai indián a pár szál szőrből álló szakállát tépi ki, hogy szebb legyen, a szőrös ajkú leányok viszont bajuszt tetoválnak, maguknak, hogy az orruk alatt egyébként is meglévő szőrszálak vonzó erejét így módon fokozzák. És mit csinál a fehér ember arccsinosítása érdekében? Bővebb magyarázatra nem szorul.

Ezt, a faji előítéletet tükrözik vissza a különböző népek művészi alkotásai és az idegen népekről szóló tudósítások.

A természettudományok fejletlensége az emberi test megismerésében évszázadokon át tartott, csak természetes, hogy a figyelem nem irányulhatott az egész emberiségre s így a nosce te ipsum, ismerd meg magad csak igazság maradt, melyet megoldani nem lehetett. Változást itt is a múlt század okozott és ma a faji kérdés már a tömeg érdeklődésének középpontjába került.

A világnézeti és politikai harcok azonban a faji kérdéssel kapcsolatban nagy zűrzavart idéztek elő, holott teljesen kielégítő választ a hatalmasan fejlődött szaktudományok sem tudnak adni. Természetes tehát, hogy a fajisággal kapcsolatos fogalmak között is nagy a zavar. A faj, a fajta, a nép, a nemzet és a nemzetiség fogalmaira kevesen tudják megadni a helyes meghatározást. Összecserélésük könnyű, pedig a faj és a fajta természettudományi, a nép, a nemzet és a nemzetiség elsősorban történettudományi fogalmak.

Ha közelebbről megvizsgáljuk, hogy mi az, amit ma oly sokszor fajnak neveznek, csakhamar észrevesszük, hogy a vélemény, a felfogás szinte ahány, annyiféle. A nép, nemzet, törzs, társadalmi csoport, népi (ethnikai) elem, nyelvcsoporth, kultúrkör, vallás s csak a legritkább esetben a tényleges testre vonatkozó (szomatikus) csoport mind, mind faj gyanánt szerepel ma. Alig van az emberiségnek olyan csoportja, melyet némelyek a faj névvel nem illetnének. Faj pl. a német, persze külön az északi s külön a déli, ezeken belül faj a bajor, a szász, a porosz, az osztrák, azután felfelé a germán, faj az indogermán s végül az árja is.

Fajnak mondjuk a magyart is, s beszélünk külön „faj-magyar“-ról, majd még székely, kún, jász, palóc, matyó, bárkó stb. fajról.

S ez így van szerte az egész világon.

A faji gondolat szélsőséges szóvivői a fajok között valósággal áthidalhatatlan távolságot szakítanak és az emberi nem egységét szinte összeilleszthetetlen mozaikdarabokra törik szét, a kultúrális teljesítményeket és így a vallást is fajok szerint akarják elkülöníteni s egy-egy fajra korlátozni.

Az egy faj, az egy faji vallás hangoztatásának hamis és megtévesztő jelszava is felröppent és bengáli tűzével sok értelmes embert megtévesztett.

Ezzel a szemfényvesztő elkápráztatással szemben elvitathatatlan történeti tény, hogy a kultúrának s így a vallásnak is nem a „faj“ a hordozója, hanem a nép. A faj nem fogható fel tartályként, automataként, amely kultúrát és vallást készen tartalmaz és önként, szükségszerűen előhoz magából.

Az ember több, mint öröklésadottság. Kell benne lennie valaminek, ami az akaratlanul örökölt (biológiai) élettani adottságoktól elütő, látszólag másnemű erő. Ez a szellem. *Kultúra-alkotásra nem a faj, hanem csak a szellem képes*

Származástanilag nézve az egész emberiség, a föld minden népe a maga teljes egészében egy faj. Ennek keretében nem fajok, hanem fajták (rasszok) vannak.

Kétségsbe nem vonható tény, hogy az emberiség nagy keretében embercsoportok vannak, melyeknek egymástól elütő bélyegeik feltűnőek. Európában pl. általában fehér, Ázsiában sárga, Afrikában, Ausztráliában sötét a bőr színe. Észak-Európában magas a termet, kék a szem, szőke a

haj, hosszú a koponya, Közép-Európában viszont alacsonyabb termetet, rövid koponyát, barna szem- és hajszínt találunk. És ezek a bélyegek nem össze-vissza, nem minden törvényszerűség nélkül lépnek fel, hanem többnyire bizonyos földrajzi elterjedésben s bizonyos jellegek ugyanazon területen vagy ugyanazon egyéneknél együttesen, egymással kölcsönösségben találhatók.

Nyilvánvaló, hogy testi bélyegek alapján elkülönülő embercsoportokkal állunk szemben. Ezek a feltűnő testi különbségek, csoportbélyegek, amiket köznyelven faji bélyegeknek nevezünk, nem az egyén életében támadnak, hanem velünk született adottságok. Nem változik, nem változtathatók. A szülőkről az utódokra öröklődnek.

A testi bélyegek alapján elkülönülő embercsoportokat a tudós osztályozók különböző neveken jelölik, így fajnak, fajtának, idegen szóval *rassznak*, ez az utóbbi a legcélszerűbb. Minden olyan nagyobb embercsoportot, amelynek tagjait bizonyos számú veleszületett, együttesen fellépő öröklődő testi és lelki jelleg köt össze egymással és választ el más ilyen csoportok tagjaitól ma Grosse nyomán *rassznak*, *fajtának* nevezünk.

Felvetődik a kérdés: mik a (rassz) fajta jellegek? A lényeg megismerésétől még ma is messze van a tudomány. Tény az, hogy az emberi rassz jellegek a Mendel-féle öröklés törvényei alatt állanak.

Az általános tapasztalat szerint a leggyakrabban használt rasszjellegek: a termet, az agykoponya alakja, a szem, a haj és a bőr színe, az arc alakja, a haj alakja, az orr alakja, a testarányok, az arc fiziognómiai jellegei.

Legszembetűnőbben tanulmányozható testi jellegünk a *testmagasság*.

E szerint három főcsoportra osztják az emberi fajtákat: vannak alacsonytermetű rasszok: x cm-től 159.9 cm-ig, vannak: középtermetű rasszok: 160-tól 169.9 cm-ig és vannak magastermetű rasszok: 170 cm-től felfelé. Természetesen a férfiak testmagasságára vonatkoznak a számitások. A nők átlagos testmagassága 10—12 cm-el kisebb. A feltüntetett termet nagyságok kisebb-nagyobb foltokban, mozaikszerű elosztásban találhatók az egész földkerekségen. Európában a legmagasabbak a skótok 175 cm. átlagos magassággal, Ázsiában és a Szigetvilágban a középszumatrai *malájok* 176 cm-rel és Amerikában pedig a *patagónok* 175 cm átlagos magassággal. Az egész földön a legmagasabbak a *dinkák* 180 cm-es és a *Szara néger*ek 182 cm-es átlagos férfitermettel.

Ezzel szemben az alacsony rasszok az úgynevezett törpe emberrasszok Európában a *lappok* 152 cm-rel, Amerikában az *eszkimók* 157 cm-rel, Dél-Ázsiában és a Szigetvilágon, az apró csoportokra szétszóródva található *negritók* 144 cm-rel. Ugyanolyan magasságúak a délafrikai *busmanok*. Az emberiség legapróbb termetű csoportja a középafrikai *pygmaeusok* 140 cm átlaggal, a nők 135—136 cm átlaggal.

Ezek az átlagértékek az egyes csoportokon belül természetesen egymás mellett élnek, főként Európában a legkisebb faluban is.

A második legjobban szemlélhető jelleg az *agykoponya* alakja. A mai tudományos rendszerezés szerint beszélhetünk: rövidfejűségről (*brachykephalia*), hosszúfejűségről (*dolichokephalia*), középfejűségről (*mesokephalia*). A koponyajelző elterjedési térképe ugyanazt mutatja mint a termeté, hogy minden földrészen egymás mellett találhatók a legkülönbözőbb koponya alakok. De szemellátható az eltolódás. Afrika, Ausztrália, Mo-

lanezia valamint Dél-India és a sarkvidék túlnyomóan hosszúfejű rasszok által lakott területek. Közép-Afrikában a hosszúfejűek mellett közép- és rövidfejűek is előfordulnak. Európában csak északon és délen vannak hosszúfejűek által lakott nagyobb foltok, míg Közép-Európában túlnyomóan rövidfejűek élnek. Egyébként Európában egészen kis területeken is a legkülönbözőbb koponyaalakokat találjuk egymás mellett. Ugyanilyen kevert terület Amerika is. Ázsia viszont a rövid és a túlrövidfejűek hazája.

A többi jelleg felsorakoztatása nélkül nyilvánvaló bizonyosság az, hogy nincsen egyetlen olyan testi bélyegünk sem, amely egymagában elegendő volna arra, hogy valamely rasszt pontosabban meghatározzon. *Az embercsoportok közötti különbségek nem minőségbeliek (kvalitatív), hanem csak mennyiségbeliek (kvantitatív), fokozatbeliek* s mindig a rasszjellegek egy bizonyos nagyobb mennyiségének együttes előfordulására van szükség, hogy valamely rasszt élesebben tudjunk körülvonalazni és meghatározni.

Rasszkeveredések, rasszkereszteződések esetében sem keletkezik új, a rasszszülők jellegeinek középértékeivel bíró rassz, hanem az egyes jellegek külön-külön öröklődnek a Mendel-féle szabályok által előírt módon.

Az ismeretlen tényezők hatására hirtelen fellépő új tulajdonságok s a kereszteződés folytán létrejött új jellemkombinációk megmaradását, szaporodását vagy kiirtását a hosszabb ideig tartó földrajzi elszigetelődés (isolatio), valamint a természetes és társadalmi kiválogatás (selectio) szabályozzák. Különösen nagyfontosságú a rasszjellegek szempontjából a társadalmi kiválasztódás ezerféle útja és módja.

Az emberiség osztályozására vonatkozó kísérletek és származásfák nem tekinthetők ma egyebeknek, mint több-kevesebb valószínűséggel bíró egyéni véleményeknek. Az az immár 200 év óta folyó tudományos törekvés, hogy az emberiséget az állatok és a növények példájára élesen elkülönülő rendszertani csoportokra: fajokra, sőt nemekre tagolják, mind-ezideig nem sikerült — hirdeti teljes tudományos felkészültséggel Bartucz Lajos.

„Az emberiség rasszbeli tagozódásának nagy kérdései csak akkor lesznek megoldhatók, ha minden egyes nemzet elvégezte a saját területének és legfőképpen a saját rasszbeliségének a jelenre és a multra egyaránt vonatkozó rendszeres feldolgozását.” Ettől azonban ma még igen messze van az emberiség.

Az eddigi kutatások azt bizonyítják, hogy rasszok sehol sem élnek elhatárolt zárt csoportokban, hanem igen különböző népekben találhatók meg. Viszont ugyanazon népben különböző rasszok részei, töredékei fordulnak elő. Ha az életben szétnézünk s a földkerekségen körülutazunk mindenütt első sorban *népekkel* találkozunk. Ezért a nép fogalmával is tisztába kell jönnünk.

Népén általában közös kultúrjakkal bíró és az összetartozás tudatára ébredt kisebb-nagyobb embercsoportokat értünk.

A történelem tanúsága szerint népek állandóan születnek, az életarénán feltűnnek, hosszabb-rövidebb ideig küzdenek s azután letűnnek és megszűnnek. Közben átalakulnak, keverednek, színeződnek. Kis népekből hódítás, szövetkezés, beolvadás által nagy népek lesznek. Nagy népek széttöredeznek, elemeikre bomlanak. Emberek, embercsoportok

egyik nép kötelékéből a másikba lépnek át. Sőt a népek meg is változtatják nyelvüket, kultúrájukat, szokásaikat, szervezetségüket és még nevüket is.

A nép elsősorban műveltségi és nem fajtabeli egység. Ezért a nép és a rassz ma a legtöbbször nem fedi egymást. Egy népnek szinte sehol sem felel meg egy külön rassz. A népi egység tehát nem jelent rasszbeli egységet. *A népek: rasszmozaikok.* S a népeknek egymástól való embertani különbözése a legtöbbször csupán a bennük képviselt rasszok számának és gyakoriságának különbségét, tehát egyszerűen a rasszbeli összetételben való különbségét, nem pedig tökéletes és teljes rassz s mégkevésbé fajkülönbséget jelent.

Az általános fogalmak tisztázása után lássuk a faji embertan (rasszantropológia) tudásai által megállapított európai emberfajtákat, hogy szerepüket a magyar néptest szövetében könnyebben felmérhessük. Mit jelentenek a lépten-nyomon eléink bukkanó kifejezések: *nordikus, alpi, dinári, mediterrán, taurid, keletbalti rassz?* Minő testi jellegek összetevődését rejtenek e nevek?!

Górnöry Sámuel megfogalmazásában:

A *nordikus rassz* jellegei a következők:

Magas (átlagtermete 173 cm.), hosszúkás fej (dolichokephal), hosszúkás arc, széles váll, férfiaknál keskeny, nőknél széles csipő. Kissé hullámos orr, mélyen fekvő szemek fejlett állcsúcs. Fogak, ajkak merőlegesen állnak. Fehérbőrű, kékszemű, szőke.

Elterjedése: Skandináv félsziget, Északnémetország, Anglia keleti része, Egyesült Államokban, Ausztráliában, Belgiumban: Északfranciaországban keverten kisebbségben él.

Hazánkban szétszórtan, főleg nyugaton és különösen a városokban található.

Az *alpi rassz* alacsony, alig középtermetű (átlagtermete 163 cm.), a koponya rövid, széles és kerek. Arca széles, alacsony. A pofacsontok szélesek, de nem oly laposak és kiállóak, mint a keletbalti és a mongoloid fajtáknál. Inkább csak kikerekítik az arcot, melyhez alul kifejezetlen állcsúcs járul. A szem laposan fekszik az alacsony és széles szemüregben. A szemrés és szemöldök meglehetősen egyenes és közel jár a mongoloid ferde szemhez. Az orr aránylag rövid. Az orr gyöke mélyen fekszik és kissé lapos, az orrhát lassan emelkedik és a csúcs tompán végződik. Haj és szem színezése sötétbarna, ritkás.

Elterjedése: Közép-Európa, különösen Franciaország, Délnémetország, Észak-Olaszország és kisebbségben majd egész Európában.

Hazánkban sok helyütt található s különösen nyugaton.

A *dinári rassz*: magas termetű, magas, hátul csapott koponyájú, rövid fejű. Az arc keskeny, melyet erős, durva vonalú áll zár be. Az orr hajlott sásorr. A szemek mélyen ülnek, kissé kidülledők, barnák. A szőrzet barna és dús. A fogak, ajkak merőlegesek.

Elterjedése: Balkán-félsziget közepe, onnan felfelé Dél-Németországban, Kelet-Francia és Észak-Olaszországban. Nyugati szlávok között és Ukrajnában is.

Hazánkban majd mindenütt, különösen délen.

A *mediterrán rassz*: alacsony termetű, (átlagtermete 161 cm) finom csontozatú, arányostermetű. A fej hosszú, az arc ovális, az orr keskeny, de rövidebb, szélesebb, mint a nordikusé. Az ajkak és a fogak állása

merőleges. A haj és a bőrszín barna. A szőrzet dús. A vonások lekerekítették, lágyak.

Elterjedése: A Földközi-tenger melléke, a spanyolok, délolaszok, dél-franciák, görögök, bulgárok, románok egy része, Északafrika.

Hazánkban teljesen szétszórta él.

A *taurid* rassz: nagyközepes (átlagtermete 167 cm), inkább zömök, hizásra hajlamos. Karok, lábak rövidek, széles vállú, rövid fejű. Homloka alacsony, rézsutos, a homlok és az orroldalrajz gyakran egy vonalat képez. A koponya kúpos jellegű, de nem lecsapott, mint a dinárié. Az arc széles ovál. A száj nagy, az ajkak vastagok, az áll elég erős, de behúzódott. A szőrzet sötét, erős, a szemöldökök gyakran összeérnek.

Elterjedése: Előázsia, Kaukázus, Perzsia, Arab félsziget, a Földközi-tenger vidéke, a Balkán egy része és szórványosan Közép- és Dél-Európában.

Hazánkban leggyakoribb Erdélyben az elmagyarosodott örmények között és a török hódoltság volt területén.

A *keletbalti* rassz: kisközepes termetű (átlagmagassága: 153 cm), testalakja széles, nyomott, kissé esetlen, törzse hosszú és széles, vállszélessége nagy, végtagjai tömöttek, karjai aránylag hosszúak. A fej rövid, széles, kerek, meglehetősen durva csontozatú s kissé szögletes. A fej a testhez képest aránylag nagy, a homlok széles, kissé hátrafutó. Az arc széles, alacsony, elég nagy, kissé szögletes, a járomcsontok jól fejlettek, oldalfelé erősen kiállanak. Az arc kissé lapos, mongolid. A szemek kicsinyek, egymástól távol fekszenek. A szemrés keskeny, néha ferde. Az orrgyök lapos, széles, alacsony, az orrhát rövid, homorú, orrcsúcs tompa, erősen felperdülő, úgyhogy az orrlyukak látszanak. A száj nagy, az áll durvacsonthú, erős, az állcsúcs gyenge. A haj hamvasszőke, a nem szürke vagy fehéres kék. A bőrszín sárgásszürke. A szőrzet gyenge.

Elterjedése: Észak-Kelet Európa. Nyugati szlávok között és Ukrajnában.

Hazánkban az észak-északkeleti és a dunántúli részeken van a legjobban elterjedve. (Nálunk mint ugor rassz.)

Az európai népek a felsorakoztatott európai emberfajtákból szövődtek és ezeknek a rasszjellegeit vizsgálják, elemzik fajkutató tudósaik, hogy feleletet adhassanak faji felsőbbbségük kérdésére, legalább is ma, népük ellenálló készségének fokozására.

Önkéntelenül vetődik fel előttünk a kérdés: minő emberfajtákból áll ma a magyar nép, *van-e eredeti magyar rasszok* és nem tűntek-e el az évezredek harcokban? És végül keressünk feleletet a ma annyiszor felvetődött kérdésre: *ki hát az igazi magyar?*

Az embertani tudomány atyamestere, Broca Pál azt vágta szemünkbe az első embertani kiállítással kapcsolatban a múlt század hetvenes éveiben: „Hát önök lovagias magyarok, annyira sem becsülik a saját fajtájukat, hogy annak tanulmányozásával rendszeresen foglalkozzanak”? Vagy nem megdöbbenő, hogy Deniker, Európa első rasszantropológiai térképén üres fehér folttal jelzi Magyarországot?

Pedig a történelem és a természet másra hívott bennünket. A Kárpátok medencéje Eurázia legkülönbözőbb népeit vonzotta. Agathyrzek, dákok, basztarnák, géták, illírek, pannónok, szarmaták, jazygok, kvádok, szvévek, gepidák, longobardok, gótok, vandálok, húnok, alánok, bulgárok, avarok, besenyők, kúnok, mongolok, tatárok, törökök, északi és déli szlá-

vok s a többi népnevek, melyek alá a különféle törzseknek egész sora tartozott. Ezek, ha el is tűntek a történelem színpadáról, nem pusztultak el a tudomány számára. Emberanyaguk egy része, illetve típusaik az egymásután következő nemzedékek hosszú és bonyolult láncolata útján, kisebb-nagyobb mértékben bejutottak a magyar nemzettestbe is, s hol eredeti alakban, hol meg erősen átkeresztezve megmaradtak a mai napig és itt elnek közöttünk. Eredeti típusaikat pedig úgy harci temetőkből, mint békebeli sírjaikban a magyar föld megőrző ereje őrizte meg oly gazdagságban, melyhez hasonlót külföldön csak kevés helyen találunk.

Hazánk népe és földje valóságos élő típusmúzeum, az euráziai rasszkeveredések tanulmányozásának klasszikus területe, s Eurázia rassztörténetének leggazdagabb tárháza.

De hát hogyan ismerjük meg ennyi típustörmelék közül a magyar embert?

Egyesek szerint elég lesz, ha alaposan szemügyre vesszük a jó magyar nevűeket s kiválogatjuk belőlük a legszebb típusokat. Mások az oklevelekkel igazolható régi családok s azok régi képei mellett kardoskodnak, s ott remélik a hiteles magyar típusokat.

„Az igazság útja sokkal fáradságosabb. Nem elég az élő magyarságot megvizsgálni. Végig kell haladni századról-századra a honfoglaló magyarokig. Majd azokon túl tovább kell menni visszafelé több irányban. Tanulmányozni kell mindama népeket, amelyek valaha éltek hazánkban, mindama területeket, amelyeken a honkereső magyarok valaha megfordultak, s mindama népeket, amelyek a magyarsággal nyelvi és művelődési rokonságban vagy rasszkeveredésben álltak. Csak ilyen széleskörű és kiterjedt vizsgálatok tudnak fényt deríteni a honfoglaló magyarok rasszbeli összetételére és arra, hogy a mai magyar nemzettestben kimutatható típusoknak mi az eredete és a történeti jelentősége.“

Az igazság felkutatásának fárasztó útjára korán lépett a magyar tudomány, amely lépést tartott a külföldi tudomány fejlődésmenetével. Az első embertani címet viselő munkát a *soproni* Johannes *Fridelius* írta 1661-ben *Ex Anthropologia* címmel. Magyar nyelven Fejér György szövegeztette meg 1807-ben „*Anthropologia* vagyis az ember ismertetése“ címmel.

A mai értelemben vett embertani munkásság hazánkban Lenhossek József: *Kranioskópia*-jával kezdődik 1875-ben. 1876-ban Budapesten megtartják a nemzetközi embertani és ősrégészeti kongresszust és 1881-ben egyetemi tanszéket szervez Trefort miniszter. Az új egyetemi tanár, *Török Aurél* néhány év alatt 10 ezer koponyából és 1000 csontvázból álló hatalmas gyűjteményt hord össze, amely akkor az egész világon párját ritkította. Munkássága nem derített fényt a magyarság embertani megismerésére. Tanítványai sok kérdést világítanak meg s *Pápay Károly*, *Jankó János* munkálkodása új irányba segíti a kutatást. A *Néprajzi Múzeum* segítségével *Bartucz Lajos* 3000 hiteles koponyát s ezer hiteles csontvázat állított a tudomány szolgálatába. 3000 felnőtt egyén összes méretével, 160 ezer katona tesmagasságából és 60 ezer iskolásgyermek termet, szem, haj, bőrszín adataiból álló adatsorozattal pedig elősegítette a mai magyarság rasszbeli összetételének vázlatos felállítását, és az emberfajláknak magyar földön való történetének alapjait rakta le. *Méhely Lajos* életrajztani (biológiai) irányban kutatva vérvisszahatás-os alapon igyekszik a faji hovatartozandóságot megállapítani.

Afajkutatás kérdéséről hatalmas munkák jelentek meg magyar nyelven: Bartucz Lajos: Fajkérdés-fajkutatás (1940); A magyar ember A magyarság anthropológiája (495 oldal); Somogyi József: A faj (1940); Szabó Zoltán: Az átöröklés (1938), amelyek méltó versenytársai higgadt-ságukkal a német alapvető műveknek, így Egon Freiherr von Eickstedt ezeroldalas „Rasskunde und Fassengeschichte der Menschheit, Stuttgart, 1934.” című munkának.

Broca Pál ma megváltoztatná kritikáját és Deniker új térképén többé nem fehér folttal jelezne Magyarországot emberfajtaítt.

Annyi bebizonyosodott, hogy a magyar nép is rasszmozaik, amelyben minden európai embercsoport, mint fajta, külön színes kövecset jelent. De beszélhetünk-e eredeti magyarfajtaról, vagy fajtakról?

Hogv vélekednek erről a kérdésről a magyarság fiai, vagy milyennek látják ezt a típust:

Bél Matyás 1735-ben *Notitia Hungariae novae historico-geographica* c. műveben találóan írja le az ősi típusú magyarság legjellemzőbb testi belyegeit: „zömök, inkább alacsony mint magas testalkatúak, legtöbben szürkés-kék szeműek, a napsütés megszokásától sötét arcszínűek.” Ez a leírás a keletbalti rassz fővonásait tartalmazza. Bél ebben a típusban látja az ősi típusú magyart.

Ezzel szemben *Pulszky Ferenc* egyik országgyűlési beszédében nyíltan kimondotta, hogy magyar típus nincsen, mert „az utolsó magyar szabású ember régesrég, évszázadok előtt eltűnt a föld színéről, annyira keveredett, párosult, nivellálódott az a keletről idevándorolt kis nép, mely a mai magyarság törzsöke.”

Ez a vélemény nem egyedülálló. Hol nyíltan, hol burkoltan megtaláljuk igen különböző szerzőknél.

Herman Ottó: „A magyar nép arca és jelleme” című munkájában úgy látja, hogy: „A magyar arcnak nincsenek kirívó faji jegyei, s a magyar közrend férfainak arca átlagban megfelel a férfiszépség európai fogalmának.”

Vámbéry Ármin egyenesen kijelentette, hogy: „a magyarok mai nemzedékének ereiben az ősmagyar vérnek egyetlen cseppecskéje sincsen többé meg.”

A közhit ellenemond ennek a véleménynek. Szerinte van magyar típus. Ezt a magyar föld és a magyar lélek együtt termeli ki és alakítja ki. Az évezredek magyar nemzet, magyar élet és magyar haza a magyar ember alakjában oly szorosan összeforr, hogy egyiket a másik nélkül el sem tudjuk képzelni.

És hogyan vélekedik a külföld a magyar típusról? Az érdeklődés visszanyúlik a honfoglalás korára. A nyugati kútfők általában sötét színekkel festik és rút külsejűeknek írják le. *Ottó freisingeni püspök* a XII. sz.-ban azt írja rólunk: „külsejük marcona, szemeik beesettek, termetük alacsony, viseletük vad, nyelvük pedig barbár, úgy hogy a sorsot kell vádolni, vagy az isteni türelmet kell csodálni, mely e szörnyetegeknek ilyen pompás ország birtokba vételét megengedte.”

Ezzel szemben a keleti és a hazai kútfők jó külsejűeknek és magasabb termetűeknek mondák őket. Abból, hogy a nyugati kútfők rútaknak, a keletiek pedig tetszetőseknek festik le a honfoglalókat, arra következtethetünk, hogy elég nagy számmal kellett közöttünk lenniök olyan keleti (mongoloid) típusoknak, amelyeket a nyugati ember rútaknak tartott, mint

hogy tőlük nagyon különböztek s teljesen idegenek voltak. A keleti írók ellenben ilyen típusokat már többször láttak, sőt közöttük is elég sok lehetett belőlük, ezért szépnek látták.

Különböen freisingeni Ottó püspök leírása teljesen ráillik a nyugati határőrszolgálatot teljesítő besenyőkre, kik az újabb embertani leletek tanúsága szerint tényleg alacsony termetűek és erősen mongoloid arcúak voltak. Abból, hogy a nyugati kútfők alacsony, a keleti és a hazai kútfők magasabb magyarságról beszélnek, a honfoglalók rasszbeli kevertségére következtethetünk. A kútfőkből is kiderül, hogy a honfoglalás korában a környező európai lakosságtól különböző „magyar típus“, sőt több ilyen úgy nevezett „magyar típus“ volt.

Beudant, híres francia ásványtannal foglalkozó tudós 1818-ban beutazta Magyarországot és azt írja: „A magyarok, úgy látom, még megőrizték a magyarországi síkságokon azokat a sajátos jellegeket, amelyek őket más népektől megkülönböztetik.“

Ugyanez derül ki Edwards-nak 1829-ben megjelent „Das characteres physiques des races“ című munkájából is, mely e korban ennek a különleges magyar típusoknak legrészletesebb és legjellemzőbb leírását adja: Az ország elzártabb vidékein gyakran talált: „meglehetősen kerek fejet, alacsony, futó homlokot, ferde vágású szemeket, felemelkedő külső szöglettel, rövid, lapos orrot, vastag, kiálló ajkakot, lapos nyakszirtet, mely a nyakkal egy vonalat alkot, gyengén fejlett szakállt, alacsony termetet“ — tehát mongoloid típust.“

Nem más ez, mint a magyarság egyik legjellemzőbb, de eddig nem említett típusának, a *turanid* rassznak, másként az úgynevezett „alföldi rassz“-nak első részletesebb leírása.

Müller, a kiváló népleíró és nyelvész ezzel szemben azon a véleményen van, hogy: „a mongol rasszhoz tartozó egyik ugor törzsnek szlávokkal és germánokkal való (keresztelkedéséből) keveredéséből származott a hatalmas és lovagias magyar nép“.

Topinard Pál francia antropológus a magyarokat rasszbelileg a „felsőbb-rangú európaiak“ közzé sorozza. Hangsúlyozza a nagy rasszkeveredést és pedig főleg mongol irányban, mégis azt állapítja meg, hogy, mai napság a műveltebb magyar családok arcvonásai a legszebbek közé tartoznak egész Európában. A régi magyar típust főleg a paraszt-népben látja.

Kollmann német antropológus kísérelte meg először a magyarság embertani tagolódását és vizsgálódásai alapján megállapította, hogy: „Ha kikapcsoljuk a németeket, valamint a cigányokat és a zsidókat, akkor a magyar nép össze van téve: keskenyarcú rövidfejű: (alpesi rassz), szélesarcú rövidfejű: (keletbalti rassz) és szélesarcú középfejű: (turáni rassz) fajta embercsoportokból.

Természetesen ez a megállapítás sem lehetett végleges értékű.

S minőnek látja magyar népünk a magyar típust? Erre érdekes feleletet kapott Bartucz Lajos, amikor Csongrád vármegyében, ahol a magyar anyanyelvűek csaknem száz százalékot alkotnak, egyik községben megkérdezte, kit tartanak a legjobbképű magyar embernek, a jegyző és az esküdtek egybehangzóan azt felelték, hogy az öreg Rácz Andrást. A Kúnság fővárosában pedig Tóth Józsefre, mint igazi kún típus megtestesítőjére — hívták fel az illetékesek a figyelmét. És miért? Mert mind a kettő, mosolygós arcú, piros-pozsgás, szépszál ember volt. A magyar nép szépség ideálja tehát magyar típussá emelkedett.

A magyar típusok létevel kapcsolatban vizsgálat tárgyává kell tenni a ma élő magyarság rasszösszetételét. *Bartucz Lajos* szerint a magyarság mai hozzávetőleges rasszösszetétele szerint a következő képet mutatja:

turanid rassz vagy alföldi rassz	30%
ugoros vagy kelet-balti rassz	20%
dinári rassz	20%
alpesi rassz	15%
előázsiai: taurid rassz	5%
mongolid (palócok, kúnok, kisalföld, székelyek egy része	5%
nordikus	4%
mediterrán	1%

A mai magyarságban a dinári 20%, az alpesi 15%, a nordikus 4% és a mediterrán 1%-kal, összesen 40%-kal szemben 30%-os turanid, 20%-os ugor, 5%-os taurid és 5%-os mongoloid rasszkörhöz tartozó fajta alkotja a magyar nemzettest zömét.

A nemzettest két alaprétéget a keletbalti rassz és a turanid vagy alföldi rassz alkotja, melyet a mongoloid fajta keletivé színez még ma is.

De minők a turanid vagy alföldi rassz jellegei: Nagyközepes a termete (átlagos testmagassága 167 cm). Testalkata arányos, a végtagok inkább rövidek. A koponya rövid. Homloka elég magas, domború. Arc széles az ovális és a lekerekített négyszög között, lefelé kissé keskenyedő, amit a járomtáj erős fejlettsége és kissé előretoltsága okoz. Az arc általában széles, lapos ugyan, de mégsem kifejezetten mongoloid, mert az arc síkjából jól kiálló. Az orr inkább kicsiny, mint nagy, az orrhát egyenes vagy sasorr.

A szemrés aránylag kicsiny és keskeny, a belső szemüreg alacsonyabb, mint a külső. A szem, a száj, a fül kicsi. A test szőrzete elég fejlett, színe barna. A szemek barnák.

Elterjedési köre: Tisza középső folyása, Zala, Somogy, Győr vármegye, Csallóköz, stb.

Országos arányszáma 30%.

Mongoloid típusok is találhatók elszórtan az országban. Jórészüik az avaroktól származik. Jellegei: alacsony, zömök termet, kerek fej, alacsony, lapos, széles orrgyök. Ez a típus a palócok és a kúnok között gyakori.

A Kisalföldön és a székelyek között egy kevésbé lapos, inkább magas, mint széles arctípus uralkodik. A homloka alacsonyabb, gyakran rézsutosan hátrahajló, az orr is nagyobb, a járomtáj feltűnően durva jellegű. Van azonban még egy nagy agykoponyájú, alacsony, széles homloku nagy, széles arcú mongoloid típus, feltűnően erős, fejlett járomtájjal. És egy negyedik mongol típus, aránylag kicsiny agykoponyájú, keskeny homlokú s kissé előreálló szájrésszel.

Országos arányszámuk 5%.

Arra a kérdésre tehát, *van-e magyar rassz, vagy vannak-e magyar rasszok?* azt kell mondanunk: *van*, még pedig *nem is egy, hanem több*. A felsorolt rasszok mindegyike szerepelhet és szerepel is magyar típus gyanánt és pedig annál nagyobb joggal, minél nagyobb a gyakorisága és minél ősbib az eredete.

A magyar nemzettest két alkateleme: a keletbalti-ugor és a turanid-alföldi rassz a történelmi viszonyok ellenére is töretlenül él a mai

magyar nép zömében. Van tehát magyar típus, illetve ma is megvannak az eredeti magyar típusok.

A mai magyarság rasszelemeit ismerve felvetődik a kérdés, minő volt a honfoglaló magyarság rasszösszetétele és minő arányban szerepelt benne a ma is meglevő két alkatelem?

A honfoglaló magyarság rasszösszetételére vonatkozóan kétféle vélemény uralkodott a szakkörökben. Az egyik a mongol rassz tiszta csoportjának tartotta, a másik szerint miben sem különbözik alpi rasszjellegű szomszédaitól. Ma a rendelkezésre álló nagyszámú hiteles csontvázletelek alapján eldöntötték, hogy a honfoglalók rasszbelileg nem voltak mongolok, hanem gyengén mongoloidok, azaz mongolszerűek.

A honfoglaló magyarok embertani sajátosságainak megismerése terén az 1924-es év hozta meg a döntő fordulatot, amikor a székesfehérvári „Rádió-telep”-en sikerült egy teljesen hiteles, késő honfoglaláskori, vagy korai árpádkori magyar temetőt felásatni és a talált anyagot megmenteni. Ez az anyag, valamint Maroshegy, Benepusztá, Jászdósa kritikailag megvizsgált anyaga szolgáltatta a honfoglalók rasszbeliségére vonatkozó első hiteles ismereteket. Azóta a szegedi, szentesi, kecskeméti, csákvári, tiszaburai stb. sírmezők sok értékes anyagot hoztak felszínre. S megállapítást nyert, hogy a honfoglaló népesség zöme túlnyomóan alacsony és kisközepes termetű volt ugyan, a vezető elem azonban inkább nagyközepes és mérsékelten magas termetű volt. A pogánykori hiteles sírletelek azt is bizonyítják, hogy a sírokból feltűnően kevés volt a nő és a gyermek, ebből a tényből arra lehet következtetni, hogy amikor a honfoglalók hazába jöttek, nem voltak túlságosan bővében a nőknek. A besenyők támadása, mely az otthon maradottakat érintette elsősorban, ezt eléggé megokolja.

Az sem szorul bővebb magyarázatra, hogy az újhazába érkezés után a nők révén nagy rasszkeveredés indult meg. Ez a közvetlenül meginduló rasszkeveredés nagyban hozzájárult a honfoglalók rassztípusainak, rasszbeli összetételének európaiasodásához.

Az ország északkeleti részében levő sírokból több keletbalti-ugor, az alföldi és a dunántúli sírokból pedig több turanid-alföldi típusú koponya került elő, természetesen egyéb europid és mongolid rasszok is szerepelnek a honfoglaláskori nemzettestben.

A két fő rassz a keletbalti-ugor s a turanid-alföldi fajta körülbelül 60—70% százalékbán fordul elő a hiteles honfoglaló magyar temetőkből.

A honfoglaló magyarság tehát európai és ázsiai rasszelemek keveredéséből, mégpedig igen szerencsés keveredéséből álló olyan rasszmozaik volt, amelynek főanyagát az europid és mongolid rassz kör határán kialakult két közti-rassz: a keletbalti és turanid alkotta, amelyhez aránylag kis százalékbán csatlakoztak más europid és mongolid rasszelemek.

Alig telepedett le a magyarság a Duna medencében, mindjárt megindult a rasszkeveredés egyfelől a nőszülés, másfelől idegen elemek beszívargása és betelepítése következtében. Ezért találni mind több europid rasszelemet az árpádkori sírokból. Ez a rasszkeveredés nagyobb részben keletbalti, nordikus és alpi, kisebb részben mediterrán, dinári és turanid rasszelemeket hozott a magyar nemzettestbe. Feltűnő egyes árpádkori temetőekben, főleg Dunántúlon és az Alföldön, a mongolid elemek szaporodása is. Ezek a magyarságba beolvadt avar és besenyő maradványok. Nagyobb mérvű folyamat volt a kúnok betelepítése és beolvadása. A beolvadt kúnok túlnyomóan tauro-turanid rassztípusok által nagy mér-

tékben ellensúlyozták a tatárdulás utáni európaiasodási folyamatot, amit a nyugati telepések nordikus és alpi hulláma jelentett a nemzettestben.

Közben északkelet felől, az északi szlávsgból állandóan szivárogtak újabb kelet-balti elemek is a magyar nemzettestbe.

A magyarság rasszbeli összetétele a mohácsi vész előtt lényegében ugyanaz volt, mint a honfoglalás utáni első időkben.

Nagyobb eltolódás, illetve elszínesedés a mohácsi vész után, a török hódoltság alatt állott be s főként az utána következő nagyarányú telepítések hozták meg a mai elváltozást. Ám ez sem jelentette a magyarság valamelyik rasszelemének kipusztítását, hanem csupán a nemzettest továbbli európaiasodását s a rasszbeli összetételnek dinári és alpi irányban való eltolódását s főleg különböző rasszelemeknek arányosabb elkeveredését.

A magyar nép rassztörténeti folyamatát röviden a következőkben lehet összefoglalni. A honfoglaló magyarság mint főleg turanid, kelet-euróid, taurid, kisebb részben nordikus, mediterrán és mongolid rasszelemeket tartalmazó élettani életközösség jött e hazába. Az itt talált jazyg-szarmata, hún-avar, gepida, bolgár, szláv stb. maradványokban ismét részben turanid, mongolid, keletbalti, részben nordikus, alpi, mediterrán, dinári rasszelemekből álló kisebb-nagyobb népi rögöket olvasztott magába. Majd a bevándorló besenyők, jász kunok, az itt maradt tatárok és törökök s a betelepített németek, északi és déli szlávok stb. beolvadásával újból előbb taurid, keletbalti, mongolid, majd később nordikus, mediterrán s főleg nagytömegű alpi és dinári rasszelemekkel gyarapodott.

Ebből a vázlatos képből eredményként megállapítható, hogy a honfoglalók keleti rasszelemei részben édes testvéreket találtak már e hazában is, s így a magyarságot alkotó legfőbb rasszelemek honfoglalása legalább 1500 évre megy vissza. Másrészt nyilvánvalóvá lett, hogy a honfoglalók eredeti rasszelemei a sok vérveszteség ellenére sem pusztultak ki, sőt számban sem fogytak meg annyira, mint azt régebben hirdették, hanem hol tisztábban, hol keveredve ma is itt élnek közöttünk és bennünk az ország egyik részében nagyobb, a másik részében pedig kisebb százalékban.

Vannak tehát eredeti magyar rasszok és főleg magyar típusok, mert azok az emberfajták, amelyekből ma a magyar nemzettest áll, s amelyek más nemzettestekben is előfordulnak, itt a Kárpátok medencéjében, e különleges természeti és társadalmi környezetben, e különleges megszabott körben mozgó fajtakereszteződésben, s főként a különleges magyar lelkeség hatására az eredeti fajtatípus lényegének megmaradása mellett is másként nyilvánulnak itt meg az arcokon, más fiziognómiát, testmozgást, életütemet váltanak itt ki, mint más természeti környezetben és más nemzettestben. Ám éppen ez a más az, ami a magyar embert az azonos nordikus, mediterrán, keletbalti stb. alaprasszjelleg ellenére is magyarrá, „magyar típussá“ teszi. Ennek két alapfeltétele van: az egyik a több nemzedéken át e hazában való élés, a másik pedig: lelkiileg a magyar nemzeti közösségbe való teljes beolvadás, a közös nemzeti célért való lelkesedés és munkálkodás.

És van történelmi magyar faj is, amely közel tizenkét évszázad jogán foglal helyet Európa nagy történelmi nemzetei között, amelyek a tudomány világosságában kénytelenek tudomásul venni, hogy felsőbbrendűsége és nemesvérűsége velük egyszinten álló s kétségbe nem vonható tény.

A magyar nemzettesten, mint élettani és szaporodási körön belül, egyinással állandóan kereszteződésben élő vérrokon egyénekben nemzedékiül nemzedékre öröklődő, különleges összetételű testi és lelki öröklésanyagának a történelem évezredes sodra és a magyar haza természeti és társadalmi környezet által megszabott megnyilvánulása az, ami a magyart a világ minden más népétől megkülönbözteti s a magyar nemzettestet külön egyéniséggé: történelmi magyar fajjá teszi.

Ebből természetszerű a követelmény, hogy a magyar nép elsősorban „ismerje meg magát“, ne fusson idegen fajok szemkápráztató tűzijátéka után, ne botorkáljon a vérmisztérium ködös útvesztőjében, ne kapkodjon idegen faji ideálok után, hanem értékelje, védje és fejlessze tiszta és ősi fajtája erényeit, lelkületét, eszméit és ápolja faji tisztaságát. Ne tekintse legnagyobb értékét, a magyar ősi típust, típusokat, alacsonyrendűeknek, a magyar lélek művészi és tudományos s gazdasági megnyilatkozásait ne helyezze a külföld után. Legyen büszke arra, hogy Európa népei közül egyike vagyunk azon keveseknek, akiknél a faji, a nyelvi és a történelmi leszármazás több mint ezer éve töretlen vonalban fut a mai napig.

Elnagyolt keretben így fogható össze „a fajkérdés és a magyar faj“ ma annyira időszerű fontos kérdéstömege és az a bizonyosság hogy egészen elnagyolt körvonalú és részleteiben nagyon hiányos a vázlat, amit a földkerekségen élő népek és a magyarság rasszbeli összetételéről és a rasszoknak hazánk területén való történetéről ma még adhat az embertan tudománya, de hiszem, ez is teljesen elegendő arra, hogy meggyőzzön bennünket a magyar embertani kutatásoknak mind az egyetemes tudomány, mind a nemzeti önismeret s a magyarság őstörténete szempontjából való felette nagy fontosságáról.

A sokszor felvetődött kérdésre pedig: ki az igazi magyar? röviden és etikai alapon azt felelem, az a magyar ember, aki a származáson felül minden képességét, munkásságát, s ha kell életét is feláldozza a magyar népi közösségért!

Felhasznált forrásmunkák:

Bartucz Lajos. A magyar ember. A magyarság antropológiája. Bp. — Fajkérdés, fajkutatás. Bp. 1940. — Az emberfajták és a magyarság faji összetétele. Korda: 1935. — Magyar faj. Mai magyarság életrajza. Székesfehérvár. — Nyéki Kálmán: Vallás és faj. Bp. Sz. I. T. — Somogyi József: A faj. Bp. 1940. — Szabó Zoltán: Az átöröklés Bpest. 1938. — Bottyán Árpád: Magyar faj, magyar nép, magyar nemzet (129—136). — Gömory Sámuel: Faji lélek és magyarság (86—95). Bartha Tars. évkönyve. 1942. — Egon Freiherr von Eickstedt: 1. Rasskunde und Rassengeschichte der Menschheit. Stuttgart, 1934. — 2. Grundlagen der Rassenpsychologie. Stuttgart, 1936. — B. Petermann: Das Problem der Rassenseele. Leipzig, 1935.

Az oktatófilm módszeres felhasználása*

Eddigi tapasztalatok. A kötelező filmoktatás kezdeti időszakának tapasztalatai (1924—1932) a kötelező megállapításokra illetve belőlük folyó célkitűzésekre vezettek: 1. A nagyközönség szórakoztatására szánt és éppen ezért csupán ötletszerűen felépített ismeretterjesztő, ú. n. kultúrfilmek iskolai célokra kevésbé alkalmasak. Ennélfogva az iskolák részére külön, ú. n. oktatófilmek készítenők, amelyek az anyag kiválasztásában és előtárásában a rendszeresség és a módszeresség elveit szigorúan szem előtt tartják. 2. A filmet csak annak az osztálynak mutassuk be és csak akkor, amikor azt a tanítás menete megkívánja. E végből minden iskolát el kell látni külön pergőképvetítőgéppel és — lehetőleg minél több tanteremben — elsőtétítő berendezéssel.

Másfelől meg az idők folyamán a film iskolai használatát ellenző, illetve pártoló pedagógusok vitáiból és érdekes tanítási ellenőrző kísérletekből tisztázódott az oktató-film jelentősége: *A film egyike, de csak egyike a tanításban jól alkalmazható szemléltető eszközöknek.* Közelebbről: vannak olyan területek és vonatkozások, amelyekben más eszközökkel nem pótolható, viszont más területeken és vonatkozásokban más szemléltető eszközök (pl. kísérlet, modell, álló kép, kitömött állat stb.) megfelelőbbek. A kísérleti számonkérésből kiderült az is, hogy egyes kinondottan látási képzettípusú tanulókra nézve egy módszeresen felépített oktató film egyszerű végignézetése is vetekszik bármilyen más, legjobbminőségű tanítási eljárással. Mégis hogy a filmmel való tanításnak a tanulók minél szélesebb körére nézve eredményes legyen, továbbá, hogy a látottak hatása minél maradandóbb legyen, szükséges, hogy munkánkat minden részletében kellő körültekintéssel és módszerességgel végezzük.

Már az első lépés, a *filmek helyes kiválasztása* is nagyon fontos. A rendszert és mértéket nem ismerő filmpergetés elhibázott dolog. A kiválasztás ajánlható főbb szempontjai a következők:

a) A tanmenet készítése alkalmával megnézzük, hogy a filmjegyzékeknek a tantárgyak szerint csoportosított fejezete milyen filmet ajánl tárgyunk számára. Mindenegyik filmnél azt is megfontoljuk, hogy vajon a film célszerűbb-e, vagy nem lenne-e jobb egyéb szemléltető eszköz. Gyakran a film és egyéb szemléltető eszközök egymást kiegészítve adják a legkedvezőbb eredményt. Választásunkba belejátszhatnak különféle helyi és időbeli körülmények is. Például: 1. Egy kígyó külsejét szemléltetjük készítményen, színes ábrán, a kígyó mozgását, tekergetését, tovasiklását filmen. De ha van eleven állatunk, vagy megnézhetjük egy kö-

* Felolvasva az I. félévi nevelésügyi értekezleten, 1942. X. 5-én.

zeli állatkertben, akkor a film elmarad. 2. A kilőtt golyó útját, a magasugrás egyes mozzanatait stb. lassított, — a sejtek osztódását, a virágok nyílását stb. gyorsított pergőképpel tesszük követhetővé a szem számára, de a kellő időbeli arányokra figyelmeztetni kell a tanulókat. 3. Rajzos trükkfilmek (a vér keringése, a tordai hasadék keletkezése stb.) hosszadalmas magyarázatokat tesznek feleslegessé. 4. A gólya életének időben és térben szétszórt mozzanatait egybefoglalva szemléltethetjük, rövid párperces filmben.

b) Fussuk át a tárgyunk részére nem javasolt filmek jegyzékét, keresve-kutatva filmeket a végből, hogy szorosabb értelemben vett tananyagunknak hangulatos háttérrel adjunk, bele állítsuk azt a való életnek megfelelő környezetébe. Különösen a földrajzi filmek használhatók fel igen jól más tárgyak színezésére, aláfestésére. Például: Hannibál hadjáratával kapcsolatban bemutathatjuk a „Nyári és téli képek az Alpokban“ című filmet. A filmjegyzék tantárgyak szerinti csoportosítása nem terjeszkedhetik ki minden ilyen vonatkozásra.

c) A film kiválasztásához a címe semmiesetre sem elegendő. Közéleti felvilágosítást nyújtanak a filmjegyzékek második részében levő „syllabusok“. Itt ugyanis minden filmet megegyeszer megtalálunk, de részletezve. A syllabus megadja a tanügyi filmbizottság határozatát, hogy az illető film milyen iskolában és milyen fokon használható, közli a film feliratait, vagyis részletes tartalomjegyzékét, feltünteti a film hosszát és pergetési idejét, sőt részletes útmutatást is ad a tanár számára.

A tanügyi filmbizottság minden filmről bírálati naplót vezet és ebbe belekerülnek a filmet vetítő tanároknak a filmre vonatkozó megállapításai is. A bizottság nagyon kéri a tanárokat, hogy — feleletképpen a filmmel együtt érkező kérdőív megfelelő pontjára — a filmről minden egyes vetítés alkalmával írjanak legalább is párszavas bírálatot, ne csak az első vetítés alkalmával. E bírálatokból sűrűsödnek le a további filmek készítésénél követendő szempontok.

d) Részben a helyes alkalmazás, részben a helyes megbírálás céljából tudnunk kell, hogy a bírálatokból kicsendülő elágazó kívánalmak folyamányaképpen az oktatófilmeknek különféle válfajai alakultak ki. A rövid (4–10 perc) pergetési idejű tanulófilmeket jól használhatjuk továbbhaladás alkalmával. Ezek rövidségüknél fogva bármely tanórába könnyen beilleszthetők az óra felépítésének megterhelése vagy felborítása nélkül. Az ilyen filmek csak egy-két jellemző részletet mutatnak be. Például néhány városképet adnak, ellenben a hegy és vízrajzból semmit, azt majd egy másik órán tárgyaljuk, esetleg egy másik film segítségével. Hiba lenne az ilyen filmeket a teljesség szempontjából kifogásolni. Ellenben bizonyos teljességre törekszenek a hosszú pergetési idejű ún. összefoglaló filmek, ezeket meg ismételések alkalmával célszerű használni. Egyéb megjegyzésre érdemes, különleges filmfajok: a rajzos trükkfilmek, a bábos mesefilmek és a hurokfilmek. A hurokfilm körben jár: a jobb megfigyelés céljából tetszésszerűen számban megismétlődve mutat be valamilyen szakaszos mozgást (pl. a szív, a gőzgép, a robbanó motor működése).

e) A filmkiválasztás legeszményibb alapja lenne a pergőkép megtekintése. Már felmerült a terv, hogy könnyen hozzáférhető központokban filmbemutató előadásokat kellene tartani a tanárok számára. Mindaddig azonban, amíg ez meg nem valósul, a saját vetítésünkre vagyunk szorúva. Több éven át, egyszer ezt, egyszer amazt a filmet vetítve, jelenté-

keny filmmennyiséget meg lehet ismerni és a legmegfelelőbbeket további vetítésekre kijelölni.

f) Végül tekintettel kell lenniök a tanároknak a filmkiválasztásban egymás munkájára. Mert e nélkül előfordulhat az az eset, hogy ugyanazt a filmet ugyanaz az osztály már egy évben is háromszor látja, pl. a *Roma Vetust* a latin, a történelem és a vallástan keretében. Ha pedig ugyanazoknak a fiúknak az elsőtől a nyolcadikig való pályáját végigkövetnők, kiderülhet, hogy a *Roma Vetus* tizenötször is került eléjük vetítésre, míg a fiúknak egy másik csoportja egyszer sem látta. Igaz, a film sokoldalú, más tárgy keretében egészen más oldalával mutakozhatik, kétszer-háromszor látva jobban is belevésődik az emlékezetbe. De itt is van határ, végül is csak unatkozva, szórakozottan fogják nézni a tanulók. Idő, költség, munka jobban lett volna kihasználva más film bemutatásával. Ezt elkerülhetjük, ha a legtöbbet keresett filmeket azok közös megtekintése és megbírálása alapján jegyzékbe foglaljuk, annak feltüntetésével, hogy az egyes filmeket mely osztályban, milyen órán és milyen anyagrészlettel kapcsolatban kell vetíteni. Megengedhető hogy ugyanaz a film kétszer-háromszor szerepeljen más-más vonatkozásban, de többször nem. A jegyzék nem merevedhet meg. Módot kell adni újabb filmek kipróbálására, régebbi filmek törlésére. A kevésbé keresett, a jegyzékbe nem foglalt filmeket a tanárok tetszés szerint vetíthessék.

A filmkiválasztást követi az *előkészület*. A vetítés kétségtelenül munkát ró a tanárra, de általában nem többet és nem kevesebbet, mint a bármilyen szemléltetés.

Tavolabbi értelemben vett előkészületnek tekintendő, de elengedhetetlen követelmény a gép és a film kezelésének alapos elsajátítása. E végből néhányszor gondosan megfigyeljük, hogy valamelyik hozzáértő karsztársunk hogyan végzi munkáját. Azután tüzetesen áttanulmányozzuk a géphez mellékelte két füzetet: a „*használati utasítást*“ és a „*hibakeresőt*“. A legalapvetőbb részletmunkákra nézve (gépolajzás, filmbefűzés) emlékeztetőnk támogatják a gép belső falára és a filmdobozok belsejébe ragasztott rajzok, illetve nyomtatványok. Ily módon elkerülhetjük azoknak a hibáknak a nagyrészét, amelyeket a gép eléggé bonyolult volta következtében nagyon valószínűen sorban elkövettünk volna. Még nagyobb biztonság kedvéért a gép működését különösen a megindítás után, de azért később is figyelemmel kísérjük. Ha akár személyi hibázás, akár anyagi természetű hiba miatt valami rendellenesség mutatkoznék, az áramot azonnal kikapcsoljuk és a gépet csak a hiba kijavítása után indítjuk meg újra. Ennyi óvatossággal élve, ha netalán történik is károsodás, az csak egészen jelentéktelen lesz.

Itt még csak a nagyon fontos *tűzrendészeti szempontot* emelem ki. Szemben a mozgóképszínházak celluloidfilmjeivel, iskolákban csak engedélyező okirattal ellátott „*nem robbanva égő*“ filmeket szabad vetíteni. A vetítés alatt *dohányozni tilos*. Filmet ragasztani a vetítéssel egyidőben csak egy másik helyiségben lehet, mert a ragasztószer gőzei a levegővel elegyedve robbannak. A vetítés alatt a vetítőgép közvetlen közelében ol-tás céljára egy 1 m² nagyságú vizes pokrócot kell tartani. Ha tűz ütne ki, előbb a vetítőgép villamos berendezését kell kikapcsolni és azután a vizes pokróccal az égő tárgyat le kell takarni.

A *közvetlen előkészület első lépése az igénylés*. A filmek előállítása igen magas, hozzá még életük rövid, pár év alatt merevedés, zsugorodás következtében maguktól tönkre mennek. Ezért az iskolák saját

filmtárra nem is gondolhatnak. Hanem egy oktató filmközponttól kölcsönzik a filmeket. A kölcsönzés *szeptember 15-én* kezdődik és az iskolai szünetek kivételével *június 1-ig* tart. Filmet csak *írásban* lehet igényelni, az *igazgatóság* tudtával. Az oktatófilm-központ könyvelésére nézve rendkívül fontos, hogy az igénylés szigorúan a minta szerinti levelezőlapon történjék. Ilyen levelezőlapokat bármely nyomda százával készít pár fillérért. A filmet a tervbevett tanórát megelőzően legalább 14 nappal előbbre kell kérni, még jobb egy nappal előbbre. A 14 nap a lap odaérkezésétől számítandó. Ez nem úgy értendő, hogy, ha filmet rendeltem, 14 napig újabb filmet nem rendelhetek. Lehet rendelni filmet akár mindennap, de mindegyiket legalább 14 nappal a levetítés előtt. Egy órára csak 1—2, legfeljebb 3 filmet rendeljünk. A postaköltség kímélése végett hosszabb időre is előre lehet filmeket kérni. De a más-más napon kért filmeket mindig külön igénylő lapra kell írni. Az igénylő lapokat azután közös borítékban küldjük be, a borítékra rá kell írni az iskola pontos címét, a dátumot és az igénylő lapok számát. Normális az iskola filmhasználat, ha *hetenként 1—3 filmet* perget, de a filmes órák ne torlódjanak ugyanabban az osztályban.

A filmes tanórára való *technikai előkészület* abban áll, hogy a gépet megolajozzuk, a filmet befűzzük, a *termet besötétítjük*, a *vetítő vásznat* használati állapotba helyezzük és a *gép működését kipróbáljuk*. Mindezt a *vetítési órát megelőző időben* kell végezni. Mert ha valami órák közben romlik el, arról nem tehetünk, de ha már óra előtt hibás volt, azt észre kellett volna vennünk és ha lehet, kijavíttatnunk. A filmért az iskola felelős, a *tanár jelen nem létében a tanteremben hagyni* tilos.

A *szellemi előkészülethez* nélkülözhetetlen, hogy a tanár alaposan ismerje a filmet. Csak ez képesíti a tanárt arra, hogy vetítés előtt és alatt megfelelő kérdésekkel, illetve megjegyzésekkel irányítsa a tanulók figyelmét és egyszersmind áthidalja a zökkenőket a tankönyv és a film között. Mert egy film sem követheti pontosan a tankönyvet, hiszen a tankönyv sokféle és változható. A film beható megismerése céljából legjobb, ha a filmet a vetítési tanóra előtt a magunk számára külön lepergetjük. Későbbi vetítések alkalmával ez már nem szükséges, különösen akkor nem, ha a filmről régebben már *feljegyzéseket* készítettünk.

A *filmes tanóra* első részlete a film bevezetése tárgyalásunkba. „A *film ne lógjon a levegőben*“. Simulnia kell a tananyaghoz, hogy azt ki-egészítse, elmélyítse. Például: Néhány tanuló megbízást kap a film anyagába vágó megfigyelések gyűjtésére. Tapasztalataikról az egész osztály előtt beszámolnak és ehhez a beszámolóhoz csatoljuk a filmet. 2. A denevérekről lévén szó, bemutatunk élő vagy kitömött állatokat, állóképet, csontvázat. Megkérdezzük ki látott és hol látott denevért? Vajjon miből áll a denevér? Erre vita indul meg. E megbeszélést a tanár csak irányítsa, vigyázva arra, hogy az csak a lényegre terjeszkedjék ki. A vitát egy film bemutatásával döntjük el. Ha helyesen járunk el, minden tanuló tudni fogja a célt, amiért vetítettünk. Nagy hiba lenne előre elárulni, hogy mit fog mutatni a film(pl. hogy mit esznek a denevérek). *Beszélgjen a film maga*.

A *pergetés alatt* a tanár sokat ne magyarázzon. Mert ha hosszasan magyaráz, a tanulók figyelme kellemetlenül megoszlik az előre siető képek és a hátramaradó magyarázat között. De helyén való, ha a tanár rövid tömondatokkal irányítja a tanulók figyelmét arra, hogy mit figyeljenek meg, mintegy aláhúzza a tervébe illő, később felhasználandó moz-

zanatokat, hogy egyes részleteket állókép alakjában jobban megfigyeltessünk. Pergetés közben a filmet lehetőleg ne állítsuk meg a végből, hogy egyes részleteket állókép alakjában jobban megfigyeltessünk. Az állóképként vetített filmkocka ugyanis kissé elmosódott képet ad csak. Továbbá, hacsak egy kicsit is jobban belemelegszünk a magyarázatba, könnyen kiég, mert a megállító karon alkalmazott hővédő ablak védő hatása nem elég tökéletes. Nem is szólva arról, hogy a mozgóképeknek állóképpé való merevedése milyen kellemetlen lelki zökkenővel jár.

Vannak azonban filmek, amelyek különálló, külön is letárgyalható részekből állanak. Az ilyeneket megszakításokkal is vetíthetjük, az egyes részeket esetleg más-más órán, vagy bizonyos részeit el is hagyva. Hogy az említett szempontokat szem előtt tartva, a vetítés az óra közepén, végén, vagy a következő óra elején történik-e, az lényegtelen kérdés.

g) A következő elmaradhatatlan lépés a *számonkérés*. Csak ennek alapján dönthető el, hogy a film bemutatása milyen eredménnyel járt. Első kérdés: a célként felvetett kérdést eldönti-e és pedig miképpen a film. Azután elmondatjuk a látottakat. A lényeges részleteket a táblára jegyezzük, a tanulók beírják a füzetekbe. Fontos, hogy kiemeljük, hogy a film milyen mozzanatai igazolják a már tanult anyagot és hogy milyen részletek mondanak újat.

A kérdések útján kidcrülhet az is, hogy a tanulók valamit nem jól figyeltek meg, vagy nem láttak helyesen. A vitás részleteket kérdések, feleletek és rajzok segítségével tisztázzuk. Ha szükségesnek látjuk, a filmet vagy annak egyrészét jobb megfigyelés végett újra lepergetjük.

h) Ha a számadás jól sikerült, igyekszünk a *film anyagát kapcsolatba hozni más tárgyakkal* s keressük a módját annak, hogy történelmi, művészeti, vallási és nyelvi szempontok is szóhoz jussanak. Gyakran kínálkozik alkalom gazdag érzelmi (pl. vallásos, hazafias stb.) mozzanatok kiaknázására is.

Ha tervszerűen végezzük munkánkat, mindez nem kíván több időt, mint bármely nem filmes anyagrészlet.

Teendők a filmes óra után. A filmet csak akkor cseréljük vissza, és az esetleges szakadásokat csak akkor ragasszuk meg, ha ez okvetlenül szükséges, pl. újravetítés céljából. Egyébként majd elintézik mindezt, még hozzá jobban és biztosabban a központban. A köz érdeke megkívánja, hogy a filmet a használat után mielőbb visszaküldjük. Az osztályban történt vetítés pillanatától számított *72 órán túl* a filmet semmi címen sem szabad visszatartani. Az iskolai élet természete, rövid szünetei (pl. vasárnap) a 72 órába nem számítandók bele. A jelentőlapot gondosan ki kell tölteni, mást a filmes dobozba, pl. igénylőlapokat, tenni nem szabad. A dobozra rá kell írni „nem robbanva égő filmanyag”. A visszaküldés, a legjobb ugyanazt a dobozt, papírt és spárgát használni; csak hogy a papírt kifordítva alkalmazzuk. Míg a film odaküldése az Oktatófilmkirendeltséget terheli, addig a visszaküldés az iskola költségére történik.

A gép *filmkapuját a vetítés után vazelinnel kell bekenni*. A vazelin feloldja a film kopásából keletkezett és odatapadt piszkot. Persze a vazelint 24 óra múlva, vagy legalább is a *következő vetítés előtt száraz ronggyal ki kell törölnünk, nehogy a film elzsírosodjék*. A gépet száraz, de nem túlságosan meleg helyen tartjuk, védve savak stb. ártalmas gőzeitől. A vetítő vásznat is célszerű védőhuzatba tenni és ezáltal elporosodástól, füsttől stb. megóvni. Szükség esetén mosni is lehet, de na gyöngyvászaronról van szó, szigorúan ragaszkodni kell az előíráshoz.

Előfordul, hogy a gép működésében zavar mutatkozik. Néha ez olyan, hogy a hibakereső füzet segítségével magunk is könnyen segíthetünk rajta (pl. beállítás hiba). Máskor a gép komoly javíttatására van szükség. *A gépet csak a VKM Oktatófilm Kirendeltség telefongyári javítószolgálatának van joga javítani.* Idegen műszerésszel javíttatni tilos. Miután meggyőződünk róla, hogy tényleg géphibáról van szó és nem például a názi vezetékekben van a baj, — *a hibát jelentjük az Oktatófilm Kirendeltségnek,* egyúttal kérjük igényelt filmjeink megküldésének felfüggesztését. A Kirendeltség értesíti az ő telefongyári javítószolgálatát a gép megvizsgálásának szükségéről. Legkésőbb néhány nap múlva a javítószolgálat kiküldöttje meg fog érkezni és a gépet, ha lehet, a helyszínen kijavítja. Vagy pedig, megállapítja, hogy a gépet a Telefongyár R. T.-ba kell küldeni, ahol a javítást elvégzik. Hogy a gép már ismét használható, azt azonnal jelenteni kell az Oktatófilm Kirendeltségnek. Egyúttal kérni kell a filmküldés újra való megkezdését is.

Az állami filmoktatási szervezethez csatlakozott iskolák *a kiégett vetítőlámpa helyét új lámpát kapnak az Oktatófilm Kirendeltségtől,* ha a régi, a rossz lámpát beküldték. A kiégett lámpa visszaküldése nélkül a kirendeltség új lámpát nem ad.

* * *

Végére jutva rövidre szabott ismertetésemnek, megemlítem, hogy *bőséges forrás* állott rendelkezésemre: különösen a VKM Oktatófilm Kirendeltség hivatalos közleményeire utalok itt. Legyen szabad a figyelmet felhívnom ennek a havi folyóiratnak állandó olvasására. Sok igen hasznos gépkezelési utasítást, rendeletet, didaktikai cikket találunk benne. Néhány összefoglaló füzete is van: legtöbbször a szeptemberi számok. Pl. *Geszti Lajostól:* „Az oktatófilm módszeres felhasználásáról“ (1939.); *Zivuska Alfonztól:* „Az iskolai filmvetítés“ (1941.) stb. Az utóbbi füzet a filmek használati szabályzatát, a gépkezelési utasításokat, a hibakeresőt, a film és a vetítővászon ápolására vonatkozó tanácsokat tartalmazza. Szakkönyvekben sincs hiány. Ilyen például *Vidacs Aladár:* „Az oktatófilm és kezelése“.

Dér Zoltán

I.

Iskolánk multja.

Az intézet alapítási évének az 1850. esziendő tekintendő, amikor Sopronban egy *katolikus jellegű alreáliskola* keletkezett, amely 1850. évi október hó 1-én nyílt meg. 1853-ban az ág. h. ev. hitközség állított fel egy *evang. jellegű alreáliskolát*. A két felekezeti jellegű reáliskola 1863-ban egyesítettet s 1876-ig *községi főreáltanoda* néven szerepelt. 1875-ben a hatosztályú reáliskola nyolcosztályúvá alakult. 1875-ben megnyílt a hetedik s 1876-ban pedig a nyolcadik osztály.

Iskolánk 1876 január 1-től kezdve állami jellegűvé lett.

A kat. reáliskola 1850-től 1856-ig a *Városmajorban* működött, 1857-től kezdve a mai helyen nyert elhelyezést. Iskolánk épületének a Kaszinó felőli szárnya 1872-ben épült ki. Amikor az iskola 1876-ban államivá lett, csak a földszint és a második emelet helyiségeit foglalhatta el. 1892 jan. 1-én az egész épület az állami főreáliskolának adatott át, egyúttal az állam és a város költségén átalakíttatott. Jelen alakjában és nagyrészt beosztásában is 1893 szeptember 1-én készült el.

Az intézetnek *Széchenyi Istvánról* való elnevezését a V. K. M. 1922. 22-én kelt 64.408/V. sz. rendeletével engedélyezte.

A soproni állami *Széchenyi István reáliskolának reálgimnáziumma* való átszervezését a V. K. M. 1930. évi szept. 7-én kelt 540—10/16—1930. számú rendelete rendelte el, mégpedig az 1930/31. tanévtől kezdődően fokozatosan. 1936/37. tanévben befejeződött a reáliskolai tagozat.

A V. K. M. 1936 évi június hó 10-én kelt 34.025/V. 1. sz r. alapján intézetünk hivatalos címe: *Soproni állami Széchenyi István gimnázium*.

1941/2. tanévben befejeződött az intézet reálgimnáziumi tagozata.

1942. május hó 8-án, Gróf Széchenyi István családi címerével ellátott új iskolai jelvényt és kötelező iskolai öltözetet kapott az intézet ifjúsága.

1942. évi május hó 17-én művészi kivitelű „Gróf Széchenyi István” zászlót avatott az intézet.

1943. évi augusztus hó 7-én az intézetet hadikórház céljaira lefoglalták.

* * *

Az intézet főigazgatói: Dr. Kádas Rudolf 1862—1878; Dr. Németh Antal 1878—1902; Városov Tivadar 1902—1917; Dsida Ottó 1917—1932; Dr. Acsay István 1932—1933; Dr. Kemenes Illés 1933—1935; Dr. Liber Béla 1935—1940; Dr. Simon László 1941-től.

Az intézet igazgatói: Tauber Sal. Ferenc 1850—1855; Rách Sal. Ferenc 1855—1858; Gartner Ferenc 1858—1859; Hodich Ferenc 1859—1867; Geronnai Kossow Albert 1867—1868; Fuchs Pál 1868—1870; Ulber Mátyás 1870—1872; Salamin Leó 1872—1897; Dr. Wallner Ignác 1897—1914; Rodt Lajos 1914—1919; Lauringer Ernő 1919—1941; Dr. Gábor Géza 1941-től.

Iskolánk az 1942/43. iskolai évben.

1. Az iskolai év lefolyása. 1943. évi augusztus hó 7-én a tanári testület több tagja, valamint az intézet növendékei segítségével az intézetet sürgősen kiürítette az igazgatóság, és a rendelkezéseknek megfelelően az iskola ingóságainak egy részét az ifjúsági, önképzőkönyvtárral, az orvos szobával és cserkész-otthon felszerelésével együtt a tornateremben elraktározta, az iskolapadok hely hiányában a padlásra kerültek. A hadikórház megbízottjainak meg nem értése sok nehézséget okozott, másrészt az iskola irattárának önhatalmú áthurcolása nagy zavaroknak lett az előidézője. A nehezen meghagyott intézeti helyiségek berendezése a késedelmes átépítések és helyreállítási munkálatok miatt nem történhetett meg kellő időben, sőt hajléktalanná lett hosszabb időn át még az igazgatói iroda is, ami rendkívül megnehezítette a négy különböző helyen meginduló iskolai élet irányítását. Alakuló értekezletünket 1942. évi szeptember hó 1-én tartottuk. Szeptember hó 2-án voltak a javító vizsgálatok, 2.—3-án pedig a különbözeti és a magánvizsgálatok. Szeptember 4—5-én pedig a pótheiratások. Hely hiányában a beiratkozások a Szent Domonkos-rend „Credo házá”-ban folytak le, amelynek dísztermében tartotta aztán a hontalan intézet szeptember hó 8-án az évnyitót; ugyanezen a napon elvégeztük az osztályrendezést és az iskolai szabályok megmagyarázását.

A rendes tanítás szeptember hó 9-én kezdődött s a rendtartásszerű, valamint az elrendelt szénszünettől (december hó 20-tól január hó 24-ig) és szünetektől eltekintve június hó 2-ig folyt, a VIII. osztályban május hó 7-ig. Az összefoglalásokat június hó 4-től 8-ig tartottuk, a VIII. osztályban pedig május hó 10-től 14-ig.

A tanítás az I—IV. osztályban az „Ág h. ev. líceum” épületében, az V—VIII. osztályban a „Szent Benedek Rend” gimnáziuma épületében, a rendkívüli rajz a Képzőművészeti Kör Liszt Ferenc utcai helyiségében, a művészettörténeti, fizikai, film, ének, izr. hittan az intézet meghagyott vegytani előadótermében folyt délután 1/43 órától este 1/27 óráig 40 perces órák keretében.

Az iskolai évet június hó 11-én fejeztük be ünnepélyes Te Deummal.

2. Épület. Az intézet épülete hadikórházzá alakíttatott át és az intézet birtokában maradt elsőemeleti és földszinti rész falazással teljesen elkülönítetett a hadikórháztól. A II. emeleten lévő fizikai szertár, dolgozó és előadóterem lezáratott, szintúgy a rajzszertár és a dolgozó. Ezekhez az intézet nem férhet hozzá. Az első emelet Templom-utcai részén az egyik osztály tanári tanácskozáinak, a tanári könyvtár dolgozója igazgatói irodának, az orvosszoba irodának alakíttatott át. A földszinten megmaradt a templom-utcai folyosórész, a két természetrajzi szertár, a vegytani szertár és a vegytani előadóterem. A tanári tanácskozó és az igazgatói iroda ablakai és ajtóíjai fehérre mázoltattak és újra kifestettek.

3. A bútorzat. Az orvosi szoba orvosi vizsgálóasztalt kapott 200 P értékben. A fizikai szertár 150 P értékben gramofont kapott.

4. Végzett tanítási anyag. Az I—VIII. osztályban az 1934. XI. tc. alapján s a VKM. 109.646/1938. IX. számú rendeletével életbeléptetett új

Tanterv és Utasítások szerint folyt a tanítás. A tanítási anyag az I—VIII. osztályban a honvédelmi ismeretek bevezetésével bővült.

4* *IV—VIII. osztály magyar írásbeli dolgozatainak tételei:*

IV. osztály. 1. „Gyepszéken fejeződik Toldi Lőrinc háza“. (Leírás.)

2. Farkaskaland. (Elbeszélés.)

3. Az ifjú Toldi. (Jellemzés.)

4. Hogyan lesz nemzeti hőssé Miklós? (Vázlatos történet.)

5. A víz körforgása a földön. (Leírás.)

6. A márciusi ifjúság. (Elmékedés.)

7. „Te vagy a legény, Tyukodi pajtás.“ (Jellemzés.)

8. „Mind hősök ők, mind a férfiak.“ (Beszéd.)

V. osztály. 1. „Magyarnak lenni!“ ... (Szabad gondolatvezetés — iskolai.)

2. a) Szemben Széchenyi István szobrával. (Gondolatok.)

b) Ősszel a lövérekben. (Leírás.)

3. Süvít a sziréna! (Élmény leírás.)

4. a) Az akarat hőse. (Jellemzés.)

b) Növények szerepe az ember életében. Term. rajzi ismertető.)

5. Legkedvesebb íróim. (Írói arckép.)

6. Miért kell ápolnunk a magyar nyelvet? (Iskolai.)

VI. osztály. 1. Vörösmarty és a szabadságharc.

2. Becsüld meg a magyar honvédet.

3. a) Petőfi és a márciusi ifjúság.

b) Toldi és a János vitéz.

c) A sport a nemzetvédelem szolgálatában.

d) Az ifjúság teendői a természetvédelemben.

4. a) Széchenyi, a leghívebb magyar.

b) Arany és a nemzeti hagyományok.

c) A Toldi trilogia.

5. a) Jókai magyar regényhősei.

b) Széchenyi és Sopronvármegye kapcsolatai.

c) Fegyelem nélkül nincs emberi közösség.

6. „Hazádnak rendületlenül légy híve, óh, magyar.“

(Vörösmarty intelmei.)

VII. osztály. 1. Új fakesztyék. (Emlékezés az új világháború névtelen hőseire. — Iskolai.)

2. a) Vörösmarty: A vén cigány időszerű gondolatai. (Értekezés.)

b) Magyar írói sors a XVII. században. (Értekezés.)

3. a) Új hangok Balassi költészetében. (Értekezés.)

b) Magyarország súlya az Árpádok alatt Európa történetében. (Tanulmány.)

4. Milyen irodalmi irányok hűntak el a mohácsi mezőn és milyenek keltek életre? (Értekezés.)

5. a) Az Áfium és a magyar sors. (Tanulmány.)

b) Látogatás Mikesnél Rodostóban. (Elbeszélés.)

6. a) Irodalmi élet Kazinczy korában. (Rajz.)

b) Jókai korszemlélete a Kárpáthy Zoltán c. regényében. (Értekezés.)

VIII. osztály. 1. Magyarország boldogításának feltételei Széchenyi programjában.

2. a) Vörösmarty romanticizmusa.

- b) Mit értek meg korunk szelleméből.
- c) Energiagazdálkodásunk problémái.
- 3. a) Petőfi és az irodalmi népiesség.
- b) A fehér szén.
- c) A nyelv művelés szükségessége és munkaterületei.
- 4. a) Arany költői műhelye.
- b) Az Arany-Petőfi költői hagyomány sorsa.
- c) Az ifjúság közgazdasági nevelésének időszerű kérdései.
- 5. a) Az értelem és érzelem küzdelme az Ember tragédiájában.
- b) A lét és nemlét gondolatának visszhangja irodalmunkban.
- c) „Pályám emlékezete”. (Visszapillantás az elmúlt 8 évre)

5. Változások a tanári testületben. A budapestvidéki tanker. kir. főigazgató 1942. évi április 14-én kelt 136. számú rendeletével az 1934. március 21-től 1942. július 31-ig intézetünkben szolgálatot teljesítő *Kovács Ferenc* latin-görög szakos r. tanárt saját kérésére a mátyásfüldei áll. gimnáziumba helyezte át. Helyét a nm. VKM. 1942. évi augusztus hó 1-én kelt 123.163/1943. VI. 1. ü. o. számú rendeletére *Patonay Sándor* görög-latin-magyar szakos okleveles tanár foglalta el helyettes tanári minőségben.

A nm. VKM. 1942. évi június hó 23-án kelt 241.070/1942. IX. 2. ü. o. számú rendeletével az 1939-től 1942. július 31-ig intézetünkben szolgálatot teljesítő *Cserjesi József* testnev. r. tanárt saját kérésére Budapestre a Középfokú Iskolák Sportköreinek Országos Központjához helyezte át. Helyét a nm. VKM. 1942. évi július hó 10-én kelt 241.431/1942. IX. 2. ü. o. számú rendeletére *Vörös József* okl. testnev. tanár foglalta el helyettes testnev. tanári minőségben.

A szombathelyi tanker. kir. főigazgató 1942. évi április 24-én kelt 4764/1941-42. számú rendeletével *Hadnagy Géza* latin-magyar szakos helyettes tanárt a huszti állami gimnáziumból intézetünkbe helyezte.

A nm. VKM. 1942. évi szeptember hó 21-én kelt 124.901/1942. VI. 1. számú rendeletével *Faragó István* latin-német szakos r. tanárt a budapesti áll. Szent László gimnáziumból intézetünkbe helyezte át.

A nm. VKM. 1942. évi szeptember hó 21-én kelt 242.395/1942. IX. 2. ü. o. számú rendeletével *Vörös József* testnev. helyettes tanárt a József nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetemhez helyezte át. Helyét a nm. VKM. 1942. évi szeptember hó 21-én kelt 242.395/1942. IX. 2. ü. o. számú rendeletével *Schindler László* IV. éves testnev. tanárjelölt foglalta el 1942. szeptember 28-tól 1943. február 5-ig.

A szombathelyi tanker. kir. főigazgató 1942. évi június hó 30-án kelt 6023/1941-42. számú rendelkezésével az 1939. július 12-től 1942. június 30-ig intézetünkben szolgálatot teljesítő *Dr. Kőműves Géza* magyar-latin szakos r. tanárt a szolgálat érdekében a soproni áll. leánygimnáziumba helyezte át és helyébe a soproni áll. leánygimnáziumból *Gőgös Ferenc* magyar-latin szakos r. tanárt helyezte át intézetünkbe, aki azóta katonai szolgálatot teljesít.

Az 1939. október 18-tól 1943. március 27-ig intézetünkbe beosztott *Dr. Bruckner Lajos* német-francia-olasz szakos kinevezett r. tanár 1943. évi március hó 10-én állásáról lemondott.

A nm. VKM. 1943. évi január hó 7-én kelt 129.255/1942. VI. 1. számú rendeletével *Hadnagy Géza* magyar-latin szakos helyettes tanárt rendes tanárrá nevezte ki.

Panyiczky Gyula magyar-német szakos r. tanár 1942. október 19-től 1943. március 3-ig katonai hadi szolgálatot teljesített.

*
*
*

A nm. VKM. 1942. évi június hó 26-án kelt 18.678/1942. VII./4. számú rendeletére az 1919. június 16-tól szolgálatot teljesítő és 1941. november 1. óta betegszabadságon volt *Óvári Gyula* I. osztályú altisztet saját kérésére nyugalomba helyezte.

Varga József kisegítő szolga 1942. március 31-től katonai szolgálatot teljesít.

A tanker. kir. főigazgató 1942. évi június hó 30-án 6029/1941-42. számú rendelkezésével *Kövecses Rezső* napszámost 1942. évi július hó 1-től kisegítő szolgának kinevezte. 1943. május 6. óta katonai szolgálatot teljesít.

A tanker. kir. főigazgató 1942. évi szeptember hó 26-án kelt 103/1—1942-43.. számú rendeletével *Kovács Istvánt* kisegítő szolgának kinevezte. *Kovács István* katonai szolgálata miatt szolgálatát nem kezdte meg.

6. Látogatások. *Dr. Keresztély Ernő* tanügyi főtanácsos, igazgató 1942. évi november hó 17., 18., 19., 20. napjain végezte hivatalos látogatását. Meghallgatta az órák menetét, átnézte az írásbeli dolgozatot, rajzokat, osztálykönyveket, anyakönyveket, megtekintette a könyv- és szertárakat, az intézet épületét. Tapasztalatait és észrevételeit közölte a tanári testülettel.

Dr. Szukováthy Imre, min. tanácsos, az iskolaorvosi ügyek miniszteri felügyelője 1942. évi november hó folyamán az intézetet meglátogatta s az iskolaorvosi munkát ellenőrizte.

Csató Pál testn. r. tanár, testnevelési tanulmányi felügyelő 1943. évi március hó 18. 19. 20-án meglátogatta az intézeti testnevelő órákat.

Dr. Szombatfalvy György tanügyi főtanácsos 1943. május hó 22-én meglátogatta az intézetben tanuló tehetséges falusi tanulókat.

7. Értekezletek. A szaktanárokkal és az osztályfőnökökkel folytatott igazgatói megbeszélések, a *Rendtartás* által előírt értekezletek alkalmat adtak a felmerült és mai követelményeknek megfelelő nevelői és oktatói kérdések megbeszélésére és tovább fejlesztették a tanítás, elsősorban a nevelési munka korszerű szolgálatát és egyöntetűségét.

Az első félévi módszeres értekezleten *Dr. Emmer József* „Az írásbeli dolgozatok és azok külső kiállításának és javításának egyöntetűsége” címmel értekezett.

Az első félévi pedagógiai értekezleten *Dér Zoltán* „Az oktatófilm módszeres felhasználása” címmel értekezett.

A második félévi módszeres értekezleten *Dr. Sente Kornél*: „A természetrajz tanításának módszere” címmel értekezett.

A második félévi pedagógiai értekezleten *Janesitz Henrik*: „A népművészet ismertetése a gimnáziumban” címmel értekezett.

Az Általános Utasítások egyes fejezeteit az igazgató ismertetette a tanári értekezleteken.

8. Bemutató órák. Az egységes metodikai eljárás további fejlesztése céljából összehasonlításra alkalmat adó bemutató órát tartottunk a latin nyelvből az I. A) és az I. B) osztályban közvetlenül egymásután. Ezen a szaktanároknak módjukban állott és alkalmuk nyílt a különböző tanári egyéniségek diadaktikai és pedagógiai eljárásának a megfigyelésére, köz-

vetlen megismerésére, a szaktárgyak keretében a legeredményesebb és a legmegfelelőbb eljárási módoknak a leszűrésére, összehasonlítására, ki-jegecesítésére. Az *órákat megelőző s főként követő* komoly *megbeszéléseken* pedig a szakszerű szempontok részletes megtárgyalására. Az összehasonlító módszer bevezetése gyümölcsözőnek és termékenyítőnek bizonyult az előadó és a hallgató szaktanárok szempontjából.

Bemutató órát tartott *latinból: Hadnagy Géza* az I. a) osztályban 1943 április hó 19-én és *Faragó István* az I. b) osztályban 1943 április hó 20-án.

Németből: Faragó István a VI. osztályban 1943 április hó 9-én.

9. Osztályfőnöki óra. Az új középiskolai törvény kihangsúlyozza a középiskola nevelő feladatát. Erre az osztályfőnöki óra szolgál, amelyen az osztályfőnök jól megismerheti tanítványait, képességeiket és gonddal helyes irányba terelheti fejlődésüket. Nevelő, irányító, jellemalakító szempontból nagy értékük van az osztályfőnöki óráknak.

10. Óralátogatások. Az oktatás, a nevelőmunka megismerése, irányítása, az egységes intézeti szellem kibontakozása, az egységes fegyelem meggyökerezése céljából az igazgató meglátogatott minden osztályt és minden tanárt munkaórájában. Látogatásainak száma: 150. A tanári testület tagjainak óralátogatási száma: 136.

11. A szülőkkel való kapcsolat. — *Szülői értekezletek.* Az iskola nevelő munkája csak akkor eredményes, ha azt a szülő háznak ugyanolyan eszményiségtől áthatott munkája támogatja és nyomatékosítja. Ennek az együttműködésnek biztosítására és hatályosabbá tételére első-sorban a fogadó órák szolgáltak.

A szülők a fogadóórákon sűrűn felkeresik az igazgatót és a tanárokat. Az év folyamán a 23 tanár 1921 szülői látogatást fogadott.

1942 évi szeptember hó 28. és 29-én *osztály-szülői értekezlet* volt a VIII., az I. és a IV. osztályban. Az értekezletek előadója „*Az érettségi előtt*” címmel a VIII. o.-ban, dr. Augusztinovicz Elemér, „*A szülői ház bekapcsolódása*” címmel Dr. Sente Kornél az I. o.-ban, „*A pályaválasztás*” címmel Mantuanó József r. tanár volt a IV. o.-ban.

Osztályonként átlag 25, összesen 75 szülő jelent meg.

A szülői ház és az iskolai vallásos nevelés összehangolására szolgált az 1943. évi március hó 17-én megtartott *közös szülői értekezlet*. Az értekezleten „*A vallásosságra nevelés alaptényezői*” címmel Kárpáti Károly r. kat. önálló hitoktató vezette a megbeszélést, majd az igazgató mutatott rá az intézetnek hadi helyzetből származó délutáni tanításával kapcsolatos nehézségeire és együttes összefogásra kérte a szülőket, a kitartó ellenőrzésre, mert az igazgatóság minden lehető és engedhető könnyítést megtesz, hogy a tanulás eredményességét biztosíthassa.

Az értekezleten 80 szülő vett részt.

12. Nyelvvédelem. Az intézet felsőbb osztályaiban rendszeresen folyt a nyelvvédő és tisztító munka. A Magyarosan c. folyóirat cikkeinek a megbeszélése gyakran szerepelt az órák munkarendjében. A Pintér-féle nyelvvédőkönyvet úgyszólván minden tanuló megszerezte magának. Főképpen e két segédeszköz útmutatása nyomán ápolták anyanyelvünket a növendékek. A Gyóni Géza Szavalókör intézményesen is foglalkozott a kérdés alaposabb megvitatásával, a VIII. osztály több írásbeli feladatot dolgozott ki a tárgyról. Különösen az V. osztály tűnt ki a nyelvvédő munkában.

13. A légoltalmi oktatás. Iskolánk épületét a H. M. katonai célokra lefoglalta. Az épület óvóhelyét és tűzoltó felszerelését a hadikórház rendelkezésére bocsátottuk. A gimnázium épületének légoltalmáról a katonai parancsnokság gondoskodik. Növendékeink az iskolánkat vendégül látó ev líceum és bencésgimnázium épületeiben teljesítenek légoltalmi szolgálatot.

A líceumban a IV., a bencés gimnáziumban a VII. o. növendékeiből alakítottuk meg a légoltalmi szolgálat osztagait. Az év folyamán több ízben tartottunk riadógyakorlatot. A tanulók a kívánt gyorsasággal, a legnagyobb rendben vonultak le a szükségóvóhelyekre.

Több ízben tartottunk tűzoltási és elsősegélynyújtási gyakorlatot is. Az egészségügyi osztagot dr. Erneyi János iskolaorvos képezte ki.

Az intézet növendékeinek általános légoltalmi kiképzése a levente-órákon s a tanmenetben megállapított mértékben megtörtént.

Felsőosztályú tanulóink az év folyamán a városi légoltalmi parancsnokság vezénylete alatt figyelő, híradó és ügyeletes szolgálatot teljesítettek.

A következők teljesítettek hatósági légoltalmi szolgálatot:

az V. osztályból:

Buczolich Zoltán	Gábor Olivér
Deák György	Kovács Simon
Farkas Béla	Kőniger Ödön
Farkas István	Szamosi Gyula
Ferling György	Szentgróti Rezső
Foki István	Ujvári Gyula
Freiler Vilmos	

a VI. osztályból:

Drexler Ferenc	Lőrincz Gyula
Eichinger Vilmos	Nováki Gyula
Farkas Gyula	Poór Imre
Gangl Miklós	Fratser Endre
Giczi Alajos	Schügerl Károly
Koloszár József	

a VII. osztályból:

Görög Márton	Radó József
Hauszner Erik	Schey Ferenc
Horváth Tibor	Schottner Lajos
Höbauszt Richárd	Sussman Antal
Kocsis Elek	Szentgróti Kornél
Lovas Gyula	Varga Sándor
Májon Jakab	Wallner Ottó
Pálkövi Tamás	

a VIII. osztályból:

egy bejáró tanuló kivételével az osztály összes tanulója.

A m. kir. honvédelmi miniszter 140.000/el. 35—1942. számú rendelete folytán a városi légoltalmi parancsnokságon légoltalmi kiképzésben részesültek: dr. Gábor Géza igazgató mint az iskola légoltalmi vezetője; Janesitz Henrik r. tanár mint az iskola légoltalmi parancsnoka; Ravasz Endre és Mantuano József tanárok mint parancsnokhelyettesek.

14. Az országos tehetséges falusi tanulók mozgalmá intézetünkbe 17 tanulót utalt be, akiket a Gyermekvédő Liga kezelésében lévő Széchenyi Fiú Otthon-ban helyezett el. A beutalt tanulók közül 7 kiváló tanulónak, 5 erős jórendű tanulónak bizonyult. A tanulók ellenőrzését Szabó Béla és Patonay Sándor intézeti tanár végezte. Segélyben nem részesülhettek, mert a sopronmegyei alispán átutalásából mindössze 150 P állott rendelkezésre. Ez az összeg a tankönyv szükséglet egy részét fedezte csak. A beutalt tanulók szorgalmas munkája ösztökélő hatással volt a osztályok többi tanulóira nézve.

15. Filmoktatás. Idei oktatásunk nagy nehézségei (délutáni tanítás, 40 perces órák, 5 perces szünetek, hosszú téli szünet) következtében minden tanár úgy érezte, hogy a vetítésre a rendes órák keretében nem jut idő. Annál kevésbbé, mert a vetítésre alkalmas egyetlen termünkbe: a vegytani előadóba úgy kellett a tanulókat más épületekből oda es vissza átvezetni.

Ennek következtében, csak a rendes órák keretén kívül, az önképzőkör természettudományi szakosztályának ülésén történt néhány vetítés. Lepergetésre kerültek a következő oktatófilmek: Izzólámpa gyártás. Élő testek röntgenképei. Japán, a fölkelő nap országa IV. (Testnevelés, szórakozás.) Rezgéskeltés elektroncsővel. Kúpszeletek.

16. Nevelői tevékenység. A jellemes, áldozatot hozni tudó, becsületes, úri gondolkodású és modorú férfi lélek nemes tulajdonságainak fejlesztésével, ápolásával arra törekedtünk, hogy növendékeinket mind a haza, mind a társadalom, mind a család javára, mind az egyén boldogulására, mind a hivatásszerű életpályákra talpig becsületes, kötelességtudó, melegszívű férfiakká neveljük és a magyar sors elviselésére képesítsük.

E cél érdekében fokozott figyelemmel azon voltunk, hogy tanulóink pontosan, lelkiismeretesen, következetesen és lelkes odaadással, teljes lélekkel tegyenek eleget munkájuknak, Isten iránti kötelességeiknek és fegyelmezetten viselkedjenek az iskolában és az intézeten kívül.

I. A valláserkölcsi nevelésre vonatkozóan közlöm a hitoktatók jelentését:

1. A *róm. kat. vallású* növendékek nagyon is átérezték a rendkívüli idők súlyos felelősségteljességét és egész vallási életüket a békéért való könyörgés gondolata hatotta át. Ez eredményezte, hogy a köteles évi négy szentgyónás-áldozáson kívül minden vasárnap ott térdelt egy-egy osztály az Ur oltára előtt, gyermeki lelküknek egész odaadásával könyörögve kérték az Egek Urától a borzalmas napok megrövidítését. Ez vitte százával őket minden egyes tanítás előtt a templomok csendes magányába, ez küldötte velük küzdő honfitársainknak az ötezer drb. cigaretta, ez ösztökélte őket sebesült katonáink közé, hogy részükre gyermeki szívük egész melegét kiontsák. Lelkigyakorlatos napjaink alatt, melyek III. 24—28-a között zajlottak le, a felsősöké P. Jeney Ráfael domonkos házfőnök, az alsósoké P. Markos Dénes domonkos atya vezetésével, szent hittel tettek fogadást, hogy nem szünnek meg imáikkal ostromolni az eget és hogy ezt egészen tiszta lélekkel tehessék, gyakorta keresik fel szeretett gyóntatóatyjukat dr. Büchner László prépost plébános gyóntatószékét, akinek sok-sok kedves figyelméért ezúton is hálás köszönetünket tolmácsoljuk. Hisszük, hogy imáink nem vesznek kárba.

A hit erősítője és öntudatosítója a *Mária kongregáció* két tagozatával. Az alsós tagozat 44 taggal, a felsős tagozat 40 taggal — tekintettel intézetünk lefoglalására — összevontan két hetekint tartotta gyűléseit. A felsős tagozat vezetője: *Kapai Ernő* VII. o. t., az alsós tagozat vezetője: *Farkas Imre* IV. o. t. A háborús idők kongregációnk belső életére is rányomták bélyegüket és ennek megfelelően alakultak gyűléseink előadásai is. Jelszavunk: Minél nehezebb időket élünk, annál közvetlenebb kapcsolatot kell teremteni az élet éltetőjével, az Eucharistiával. Hogy ezt sikerrel valósíthattuk meg, abban nagy szerepe van intézetünk tanári karának, akik tapasztalatukat és tudásukat szívesen bocsátották kongregációs növendékeink rendelkezésére. Ők tették gyűléseinket vonzókká és tartalmasokká. Gondolatban végigjártuk velük szentjeink egész élettörténetét, erőt, életet és lendületet nyerve tőlük az élet nagy harcára. *Legény János*: A háború emberének lelki igénye, *Patonay Sándor*: Szentjeink és a háborús költészet, *Faragó István*: Szentjeink bélyegeinken, *dr. Csalkai Endre*: Szentjeink Dunántúl templomaiban, A repülőgépek nyomában, Műkincseink pusztulása c. előadásaik mély nyomot hagytak növendékeink lelkében. A szeretet ünnepén intézetünk összifjúsága jelenlétében tartottuk meg ünnepi ülésünket és a betlehemi Kisded jászola meilett énekszámokkal, szavalatokkal és Hadarits VIII. o. t. Betlehemi lélekszántás c. előadásával tettünk szent hitvallást a Máriás lobogó mellett. És hogy a fiúk öröme teljes legyen, ugyanekkor osztotta ki intézetünk igazgatója a V. M. K. 800 P-ös és a fiúk 200 P-ös adományát szegénysorsú növendékeink között. Márciusban két külön háborús gyűlést tartottunk, melyen egy muszka-földet járt növendékünk tartott előadást: a Front lelki élete és a muszka lelkiisége címen, melyet növendékeink könnyes szemmel hallgatták végig. Gyűléseink rendes kiegészítője volt mindenegyes alkalommal a film, a színház, a mozi és a sportkritika. Nehéz időkben nehéz munkát végezve hisszük, hogy Szűz Anyánk segítő keze mindenkoron szívesen támogatja az Őt szerető tiszta ifjúságot.

Kárpáti Károly

2. Az evang. tanulók vallás erkölcsi nevelése a hitélet elmélyítését célzó figyelemmel történt e tanévben is, hogy bibliai szellemben az egyház élő tagjává válhasson az ifjúság, de a hazafias nevelést is mindenkor szem előtt tartva. A hittanórákat imával, Biblia olvasással és magyarázatával kereteztük. Vasárnaponként a tanulók tanári vezetés mellett mentek a templomba és a tanévben 2-szer járultak az Ur szent asztalához és pedig október 31-én és a böjti időszakban.

A vallásos nevelés mélyítésére szolgált a vasárnaponként tartott *Bibliai-kör* és az evang. *Diák-szövetség*, melynek munkáját az evang. egyház Belmissziói-munkaprogrammja irányította. A havi összejeveteltek tárgya a szó és írásbeli előadások, szavalatok, időszerű kérdések megbeszélése, melyek a tanulók komoly lelkiiségéről tanuskodtak. A szövetség ifjs. elnöke Edelenyi Endre, jegyző Manninger György, pénztáros Schottner Lajos.

Lomniczy Géza

3. Az izraelita vallású tanulók résztvettek a péntek esti és szombat délelőtti istentiszteleteken. Az iskolai hitoktatás mélyítését a *Bibliai-Kör* ezidén is iparkodott megvalósítani. Különösen a próféták működésével és a Szentföld megismerésével foglalkozott. A kéthetenként tartott előadásokon kívül az önálló *chanuhai* és *purimi* előadások igen szép sikerrel folytak le. Ezek tiszta jövedelme volt az alapja a közben megvalósított

néhányszáz-kötetes vallásos-irányú ifjúsági könyvtárnak. A Szentírás eredeti szövegének megismertetéséről a *héber nyelvi-tanfolyam* gondoskodott, amelyen az ifjúság szép számmal vett részt.

A Bibliai Kört *Weinberger Ernő* hitoktató vezette.

Dr. Pollák Miksa.

II. Hazafias nevelés. Megragadtunk minden alkalmat, hogy tanulóink szeme elé vetítsük hazánk drámai fordulatokban gazdag sorsát, fajunk európai rendeltetését, nemzetünk történelmi szerepét Európában. Népünk sorsdöntő harcát folyton tanulóink elé idéztük, és honvédségünk küzdelmét büszke örömmel kísértük figyelemmel. Azon voltunk, hogy honvédségünk hős küzdelmein át hazaszeretetüket mélyítsük, hazafias öntudatukat felébresszük, hazafias önfeláldozó kötelességeik tudatosságát erősítsük, s emberszeretetből fakadó áldozatkészségüket növeljük.

A tanuló ifjúság készségesen nyújtotta filléreit hős honvédeink karágyára, és 75 P-t, valamint ezer darab cigarettát ajánlott fel a sebesült honvédeknek, 70 P-t pedig a tanári karral együtt a *Horthy Miklós Repülőalapra*, valamint 100 P-t a honvéd Bajtársi Szolgálat támogatására.

A *Bajtársi Szolgálat*-ot buzgón végezték tanulóink. Szegénysorsú társaik megsegítésére szívesen vállalkoztak. A harctéren küzdő katonáinkkal leveleztek, itthon maradt családtagjaikat meglátogatták, igyekeztek mindenben segítségükre sietni. A sebesült honvédeket felkeresték a kórházakban, és szórakoztató előadásokkal, szeretetadományokkal kedveskedtek nekik. A tanári testület tagjai közül többen tartottak művelődésterjesztő előadásokat a sebesültek körében.

Nem feledkeztünk meg az első világháború hősi halottairól sem: 66 hősi halott sírját gondoztuk és ápoltuk az év folyamán.

Az ifjúság öntudattal képviseli a magyar végvárban faja, nemzete gondolatát.

Leventeképzés. Az intézet levente csapata ez évben a nm. H. M. kinevezése alapján az igazgató iskolai parancsnoksága alá került, Ravasz Endre testnev. tanár és Vörös József testnev. h. tanár csapatparancsnokok vezetésével. A leventeképzésnek az iskola keretébe való beillesztése szerencsés kezdeményezésnek bizonyult, s az iskola nevelő munkájának kihatása nagy mértékben éreztette szellemét és fegyelmét a levente tanulóifjúságra. Megváltozott a hang, a viselkedés, a fegyelem, a kötelességtudat érzése. A fiúk katonás magatartást tanúsítanak. Nem riadnak vissza áldozatoktól. Szociális szempontból is jótékony hatása van a leventeképzésnek. Az oktató munkára gyakorolt hatás azonban — sajnos — le nem tagadható hátrányokkal jár, mert a délelőtti kétórai foglalkozás, amihez még legalább egy órai otthoni távollét járul, a délutáni órákra való komoly készülést nem teszi lehetővé, így hetenkint egyszer tanulmányi kötelességeit hiánytalanul nem tudja elvégezni a levente-tanuló ifjúság. Ennek a kérdésnek megfelelő rendezése a leventeképzés és az iskolai tanulmányok további összehangolását követeli.

III. Szociális érzésekre s azokból folyó kötelességekre, áldozathozatalra lemondásra gyakorlatilag jelentős eredménnyel neveltük növendékeinket. Szép példát mutattak erre meleg karácsonyi estjükön, amikor pénzadománnyal lepték meg 4 szegény társukat.

A takarékosagra és a gazdaságos öntevékenységre, az ötletes jöve-

delemszerzés módjaira a *Diákkaptár* szervezete neveli egyre gazdagabb eredménnyel tanulóinkat.

Bejáró tanulóink napközi otthonáról a *Szent Domonkos Rend* nemes elhatározásából a *Credo-Házban* gondoskodtunk állandó tanári felügyelet mellett, s így lehetővé tettük hazamenetelükig tiszta, világos, meleg helyen való tartózkodásukat.

IV. A művészi nevelés nemes intézeti hagyományait, a háborús iskolai viszonyok ellenére is tovább ápoltuk.

Iskolánknak hadikórházzá történt lefoglalásával különösen rajzoktatásunk került nehéz helyzetbe, mert az oktatás legfontosabb feltételeit: megszokott munkahelyünket és gazdag rajzi szertárunkat teljes egészében nélkülöznünk kellett.

Idegen intézetek szíves vendéglátásával, redukált tanítási idő és csak a legszükségesebb eszközök felhasználásával végezhattük el — összevonások mellett — a kijelölt anyagot.

Ép ezért és mivel mint vendégek, hijával voltunk munkahelyünknek, az idén a szokásos rajzkiállítást sem rendezhattük meg.

A művészi nevelést szolgáló rendkívüli rajzot is, amely pedig iskolánk nemes rajzi hagyományainak megőrzője és erősítője volt, úgy mint régebben: az I.—VIII. osztályokban, az idén csak a felső négy osztályra szorítva, vezethettük tovább.

Helyiség hiányában a *Soproni Képzőművészeti Kör* elnökségéhez fordultunk teljes bizalommal, s ezen egyesület — már rendeltetésénél fogva is — a legnagyobb szívességgel, hetenkint egy délelőttre, a kör munkatermét rendelkezésünkre bocsátotta. Ezen nemes előzékenyséért e helyen is hálás köszönetét fejezi ki iskolánk.

Szertári anyag hiányában a tanulók által hozott használati tárgyak, az időszakok nyújtotta virágok, gyümölcsök, stb. szolgáltatták az imitativ rajz és festés anyagát. Különleges helyzetünkből kifolyólag nagyobb teret engedtünk a szabadban való táj és utca, udvarrészletek, stb. és az élő emberi fej és egész alak rajzolásának. Időnként, összefüggésben a rajzolt anyaggal műalkotásokat mutattunk be és magyaráztunk meg. Ugyanezt a célt szolgálta a város építészeti emlékeinek és a helybeli képművészeti kiállításoknak a megtekintése is.

V. A társadalmi nevelés elősegítésére az önképzőköri életen felül az V-ik és a VII-ik osztályban az *osztály klub-élet* kialakítását szorgalmaztuk. A tanulók kedvvel és tevőlegesen vettek részt az osztályközösségi munkában.

Az intézet hagyományos szellemének szép megnyilatkozása volt a kcdélyt megmozgató nagy *farsangi ünnepség* és a *nyári jüniális*. Jókedv, tiszta öröm és főként úri modor jellemezte az anyagilag és erkölcsileg jól sikerült derűs és vidám két ünnepséget.

Ősszel több hetes *táncanfolyamon* vettek részt a felsőosztályos tanulók válogatott középiskolai leánynövendékekkel. Vezető tanár: Dr. *Augusztinovicz Elemér* r. tanár volt.

A ballagás. Az intézettől búcsúzó nyolcadikosok május 8-án délután, a harmadik tanítási óra után tartották hagyományos ballagásukat. A Bencésgimnázium épületében, évközi tantermükben gyülekeztek utolsó útjukra. Néma csendben mentek ki az utcára, ahol az intézet zászlaja és a zászlóőrseg várt már rájuk. A búcsúzó a pár lépésnyire levő

Dóm-templomba vonultak, ahol hittanárunk bocsátotta el őket attól az oltártól és szószéktől, ahova nyolc éven keresztül jártak köznapokon és ünnepeken, hittel és alázatos bizalommal az Ur segítő kegyelméért, áldásáért és az erőt-életet adó Szentlélekért. Meghatottan szállt a templom magas kupolája felé az ének: „Nagyasszonyunk, hazánk reménye...” Egy perces néma ima után megindult a menet az iskola öreg épülete felé, elől a zászló az őrségével, azután a ballagók, majd az igazgató, osztályfőnök és hittanár. Amikor az Orsolyák-terére érve feltűnt az iskola képe, ahonnan a háború egy időre kiűzött bennünket, meglassúdtak a kemény lépések, összekaroltak hármasával a fiúk, és felcsendült szomorúan a búcsúzó nóta: „Elmegytek, elmegytek...”, majd pedig az „Üres a fészek...” Az iskola épülete előtt a cserkészcsapat fogadta teljes díszben a menetet, a kapu alatt pedig a VII. osztály. Most aztán megkezdődött az épületben a búcsúzás. A gazdag virág és örökzöld díszbe öltözött vegytani előadóban, egyetlen megmaradt termünkben az igazgatótól búcsúzott az osztály, azután a katolikus növendékek nevében (egy valláson voltak mind a tanulók) a kongregáció diákvezetője mondott istenhozzádot, majd pedig 24 kis elsős nyújtott át ibolya és gyöngyvirág-csokrot mindegyik búcsúzóknak. Elindult a menet, a gazdagon és izlésesen feldíszített lépcsőházon keresztül a tanári szobába vezetett az út (ez volt az osztály utolsó itteni tanterme), itt a tanári kartól köszöntek el a fiúk, majd az udvarra vonultak szalamander menetben a „Ballag már a vén diák” dal-lama mellett. Az udvaron az ifjúságtól búcsúztak a ballagók, az alsósok és felsősök nevében egy-egy tanuló válaszolt, virágcsokor kíséretében. Most következett a legmeghatóbb mozzanat: a kapualjban elhelyezett hősi emléktábla elé járult az osztály, az utolsó szónok is hitet tett arra, hogy acélos akarattal, a tudományoktól felvértezetten várják valamenynyien az életet, a munkát, a küzdelmet a megholt hősök áldozatos életének szellemében. Babérkoszorú került az égő mécses alá, az ifjúság csokrait lerakták hódolattal, kegyeletes emlékezéssel a tábla elé, a zászlók meghajoltak, s drága selymük íve alatt némán kivonult az osztály az utcára, miközben a hetedik osztály éneke zengett bánatosan: „Isten ve-letek, cimborák”. S döngve becsukódott a kapu. S magára maradt az iskola, a tanárok... Új reménységek indultak az életnek; ki tudja, merre, meddig mennek....

17. Fa- és madárvédelem. A VKM. 1932-ben kiadott 60.081. VIII. d. sz. rendelete értelmében gondot fordított az intézet a fa- és a madárvédelemre, és 2 fát ültetett az intézet udvarában.

18. Kitüntetett tanulók. Sikerrel szerepeltek iskolánk tanítványai a Soproni Képzőművészeti Kör ex-libris gyűjtő csoportjának második pályázatán. Miként évekkkel ezelőtt, úgy most is, iskolánk vitte el az első díjat. Nyertes: Schey Ferenc VII. o. tanuló, aki még a III. díjat is megnyeri, míg Schügerl Károly VI. o. tanuló exlibrise vigaszdíjban részesült.

III.

A tanári testület névjegyzéke.

Igazgató:

Dr. Gábor Géza.

Az intézet tanári testületének működő tagjai:

- Dr. Augusztinovicz Elemér r. tanár.
 Bezzegh Gyula r. tanár.
 Csanády Sándor r. tanár, tan. felügyelő.
 Dér Zoltán r. tanár.
 5. Dr. Emmer József r. tanár.
 Faragó István r. tanár.
 Gőgös Ferenc r. tanár.
 Hadnagy Géza r. tanár.
 Horváth József r. tanár, tan. felügyelő.
 10. Janesitz Henrik r. tanár.
 Katona Ferenc r. tanár, c. igazgató.
 Mantuano József r. tanár.
 Legény János r. tanár.
 Dr. Németh István r. tanár.
 15. Panyiczky Gyula r. tanár.
 Patonay Sándor h. tanár.
 Ravasz Endre testnev. r. tanár.
 Schügerl Miklós r. tanár.
 Szabó Béla r. tanár.
 20. Dr. Szente Kornél r. tanár.
 Vas Jenő r. tanár.

Hitoktatók:

Kárpáti Károly önálló r. k. hitoktató.
 Lomniczy Géza önálló ev. hitoktató.
 Maller Kálmán óraadó ref. hitoktató.
 Dr. Pollák Miksa óraadó izr. hitoktató.
 Weinberger Ernő óraadó izr. hitoktató.
 Az iskola orvosa: Dr. Ernyei János

Segédszemélyzet:

Varga József kisegítő szolgálta (1942 márc. 31-től katonai szolgálatot teljesít).	Kövecses Rezső kisegítő szolgálta (1943 május hó 6-tól katonai szolgálatot teljesít).
	Horváth Mihály napszámos.

A tanári testület nyugalomban élő tagjai:

Lauringer Ernő tan. főtanácsos, igazgató, Vendl Aladár c. igazgató, Nemeskéry-Stodolni Gyula dr. c. igazgató, Herczeg Antal, Barta Miksa, dr. Röder Ede, Székely András r. tanár.

Sorszám	A t a n á r					mely osztályokban,		
	neve	alkalm. minősége	képesítése	szolgálati éve		I. A)	I. B)	II. A)
				össz.	itt			
1	Dr. Gábor Géza	igazgató	magyar latin	23	4			
2	Dr. Augusztinovicz Elemér	rendes tanár	magyar latin	11	10			
3	Bezzegh Gyula	rendes tanár	földrajz természetrajz	31	3	földr. 3 term. 2		földr. 4 term. 2
4	Csanády Sándor	rendes tanár	magyar történet	28	14½		magy. 5	honv. 1
5	Dér Zoltán	rendes tanár	mennyiségt. fizika	21	14	ének 2	ének 2	ének 2
6	Dr. Emmer József	rendes tanár	latin német	22	21			latin 5
7	Dr. Ernyei János	iskola-orvos	egészségtan	8	3			
8	Faragó István	rendes tanár	latin német	14	1		latin 5	
9	Gógös Ferenc	rendes tanár	magyar latin	12	1			
10	Hadnagy Géza	rendes tanár	magyar latin	4	1	magy. 5 latin 5 + 1 oszt.-fő 1		
11	Horváth József	rendes tanár	rajz	28	23			rajz 2
12	Janesitz Henrik	rendes tanár	rajz	24	21	rajz 2	rajz 2	
13	Katona Ferenc	c. igazgató r. tanár	latin történet	37	20		honv. 1	
14	Kárpáti Károly	önálló hitoktató	róm. kat. hittan	8	6	hittan 2	hitt. 2	hitt. 2
15	Legény János	rendes tanár	latin francia	9	9			
16	Lomniczy Géza	önálló hiroktató	ág. ev. hittan	20½	20½		hitt. 2	hitt. 2
17	Mantuano József	rendes tanár	mennyiségt. fizika	24½	6			
18	Dr. Németh István	rendes tanár	német, francia, olasz	13	7			
19	Panyiczky Gyula	rendes tanár	magyar német	12	4			
20	Patonay Sándor	helyettes tanár	latin, görög, magyar	16	1			magyar 5
21	Ravasz Endre	rendes testn. tanár	testnevelés	26	7	testn. 2	testn. 2	testn. 2
22	Schügerl Miklós	rendes tanár	mennyiségt. fizika	31	26	menny. 4	menny. 4	menny. 4 + 1
23	Szabó Béla	rendes tanár	történet földrajz	8½	3	honv. 1		
24	Dr. Szenté Kornél	rendes tanár	földrajz természetrajz	32	12		földr. 3 + 1 term. 2 oszt.-fő 1	
25	Vas Jenő	rendes tanár	mennyiségtan ábr. geom.	16	14			

mely tárgyakat és heti hány órában tanít							Heti oraszám	Osztályfőnök	Egyéb szolgálati beosztása
II B)	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.			
			magy. 3+1				4		A szavalókor vezet. Lev. i-k. parancsnok
		latin 4		magy. 3		magy. 3 latin 3	13	VIII.	Az önképzőkor tanár elnöke, a tanári könyvtár őre
		term. 3		vegyt. 2			16		A vegyt. szertár őre
	magy. 4 tört. 3				magy. 3		16	III.	A tört. szertár őre
ének 2	fizika 1 ének 1					fizika 3 menny. 3	16		A fizikai és a zene-szertárak őre
honv. 1	latin 4+1	német 4		gazd. 2			17		
		egészs. 1				egészs. 1	2		Az orvosi szoba őre
latin 5+1	német 4			német 3			18	II. B.	
									Katonai szolgálatot teljesített az egész tanévben
magy. 5							17	I. A.	Érték. II. jegyző
rajz 2						rajz 1	7		A rajzszerter őre
	rajz 2	rajz 2				VI. és VIII. rendkívüli rajz 2	11		Házi légoltalmi parancsnok
			tört. 3 latin 4 honv. 1	latin 4+1	tört. 2		16	V.	Igazgató helyettes
hitt. 2	hitt. 2	hitt. 2	hitt. 2	hitt. 2	hitt. 2	hitt. 2	20		
		honv. 1			latin 4 olasz 4	bölcs. 2 olasz 3	14	VII	
	hitt. 2	hitt. 2			hitt. 2		10		
menny. 4		menny. 3+1			fizika 4 menny. 3 honv. 1		16	IV.	Házi légoltalmi parancsnokhelyettes
			olasz 4	olasz 4	német 3	német 3	14	—	A Diákkaptár vezetője, a Gyorsírókór tanárelnöke
		magy. 4	német 3				7		Tandijkezelő
				görög 4	görög 4	görög 3	16	II. A	
testn. 2.	testn. 2	testn. 2	testn. 2	testn. 2	testn. 2	testn. 2	20		Érték. jegyző, a tornaszert. őre, a Sporkör vez., lev. csap. parnok, házi légoltalmi parnokhelyettes
			menny. 3				16		
	földr. 2 honv. 1	tört. 3		tört. 3	földr. 1	tört. 3 honv. 1	15		Az Ifj. könyvtár és a földr. szertár őre
földr. 4 term. 2			term. 4				17	I. B.	A term. szertár őre
	menny. 3			menny. 3 honv. 1			7	VI.	Segit az Irod., a geom. sz. óre, cserk. parnok; Diákkapt. csop. eln., a Gyorsírók. másodvezet.

A tanári testület irodalmi, tudományos és társadalmi munkássága az 1942/43. iskolai évben.

Dr. Gábor Géza Sopron város törvh. tagja, a Soproni Katolikus Kör dísztagja, a Soproni Gyorsíró Kör dísztagja, a „Kansz“ győri törvényhatósági választmányának díszelnöke, a „Kansz“ soproni törvényhatósági választmányának ügyvezető elnöke, a soproni Hangya Szövetkezet igazgatósági tagja.

A budapesti „Mickiewicz Társaság“, a budapesti katolikus írók és újságírók Országos Pázmány Péter Kör, a győri Kisfaludy Kör, a győri dr. Kovács Pál Irodalmi és Közművelődési Társaság, a nagykőrösi „Arany János Társaság“ beválasztott rendes tagja, a soproni Frankenburg Irodalmi Kör ig. tanácsának tagja.

A soproni „Szabadegyetem“ előadássorozatában a „Fajkérdés és a magyar faj“ címmel felolvasott.

Terjesztessék ki a tehetségvédelem a városi szegény tehetséges tanulókra is címmel cikket írt az Uj Sopronvármegye, a Győri Nemzeti Hírlap, az Uj Székesfehérvár napilapokban.

A nemzetvédelmi kereszt, a „Tesz“ jubiláris keresztjének és a T. E. Zlj. emlékérmének tulajdonosa.

A nm. VKM. megbízásából elnökölt a szentgotthárdi áll. gimnázium június havi érettségi vizsgáján.

Dr. Augusztinovicz Elemér a Magyar Cserkészmozgalom III. kerületi tanácsának, több fővárosi és helyi tudományos és társadalmi egyesület tagja. Bírálatokat, cikket, tanulmányokat írt folyóiratokba, lapokba. (Hosszabb írásai: Jegyzetek a megújhodott irodalomtanításról. Prot. Tanügyi Szemle 1942. június. — Móricz Zsigmond. Ker. Ig. 1942. október. — *A magyar nyelv- és irodalomtanítás időszerű kérdései*. O. K. T. E. Közöny 1943. január — *Az istenkeresők*. Magy. Csillag. 1943. május 1. — Schöpflin Aladár Ker. Ig. 1943. június.)

Bezzegh Gyula. A Soproni Középiskolai Tanári Kör elnöke.

Csanády Sándor tanulmányi felügyelő, a *Protestáns Tanügyi Szemle*, a *Nevelésügyi Szemle* c. folyóiratoknak, a *Magyar Cserkész*, a *Mi Utunk* c. ifjúsági lapoknak állandó munkatársa. — A nagykőrösi Arany János Társaság, az Országos Gárdonyi Társaság választott rendes tagja. — Cikkei jelentek meg a *Protestáns Tanügyi Szemlében*: „*Irodalmunk korszerű tanításának kérdése*“ (1943. jan. 1., XVII. évf. 1. szám), U. o., bírálat Dorosmai János „*Akinek nem inge, ne vegye magára* c. fabulás könyvéről (1942. máj. 1., XVI. évf. 5. szám.) — A *Nevelésügyi Szemlében*: „*A magyar irodalom tanításának válsága*“ (1942. dec. hó, VI. évf. 9—10. szám, majd folytatása 1943. febr. hó; VII. évf. 1—2. szám.) címmel. — A *Mi Utunk* c. középiskolás ref. ifjúsági lapban: „*A házitanító*“ (1942. nov. hó; XI. évf. 3. szám), aztán: „*A patak meg a folyó*“ (1943. márc. hó; XI. évf. 7. szám) címmel novellái. — „*Ismét harcol a magyar...*“ címmel cikke jelent meg Évkönyvünk 1941/1942. évfolyamában.

A Magyar Rádió műsorában felolvasták „*A nagyvakáció kísértései*“ című pedagógiai előadását 1942. júl. 12-én. Előadást tartott a Soproni Magyar Közművelődési Társaságnak 1943. április 12-i ülésén: „*A homok hőse*“ címmel. (Nagykőrös anyagi kultúrája.)

A tanker. kir. főigazgató megbízásából előkészítette és megszervezte a magyar irodalom korszerű tanításának problémáit megtárgyaló, 1942. nov. 10-én Szombathelyen tartott tankerületi szakértekezletet, s az értekezlet egyik előadója volt. Ugyancsak a tanker. kir. főigazgató megbízásából az 1941/42. tanévben meglátogatta a magyar nyelvi és irodalmi órákat a szombathelyi m. kir. állami gimnáziumban, a szombathelyi áll. leánygimnáziumban, a kőszegi Szent Benedek-rendi kat. gimnáziumban s a kőszegi ág. h. ev. leánygimnáziumban.

Dér Zoltán a soproni „Keresztyén Igazság” című folyóiratnak belső munkatársa és a soproni „Liszt Ferenc Zeneegyesület” közreműködő tagja. A sebesült katonák részére a csillagászatról előadást tartott.

Dr. Emmer József a m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Fakultásán a német nyelvet adta elő.

Faragó István a br. Eötvös József Collegium volt tagjai Szövetségének tagja, az Emericana Cautumia corporációjának dominusa. Előadást tartott a sebesült katonáknak. „*Petőfi élete és költészete*” címen. Előadást tartott a soproni Bélyeggyűjtők Egyesületében: „*Szentjeink élete a bilyegeken*” címen.

Hadnagy Géza a Foed. Emericana Savaria Corporatiójának dominusa, Soproni Tanári Kör jegyzője.

Horváth József tanulmányi felügyelő; tagja, választmányi tagja több fővárosi és vidéki művészeti egyesületnek. Egy kollekcióval szerepelt a *Benczúr-Társaság* jubiláris kiállításán, az *Akvarell és Pasztell Festők* kiállításán, az *Országos Képzőművészeti Társulat* tavaszi kiállításán, ahol a *Társulat nagy-díját* és a „*Magyar Művészetért*” akció kiállításán, ahol a vallás- és közoktatásügyi minisztérium által adományozott állami *Kisaranyérmét* nyeri el.

Katona Ferenc c. igazgató, az Országos Középiskolai Tanáregyesület választmányi tagja, a soproni áll. Széchenyi István gimnázium, illetőleg realiskola volt tanítványai szövetségének ügyvezető elnöke.

Kárpáti Károly vallástanár, négy alkalommal tartott a sebesült katonáknak egy-egy előadást, a „*Vallásosságra nevelés alaptényezői*” címen az intézet szülői értekezletén előadott, a „*Mi feladatunk*” címen előadást tartott a Hittanárok és Hitoktatók egyesületében, vezette a honvédek lelkigyakorlatát, a Katolikus Nevelés és a Centralista munkatársa, a Hittanárok és Hitoktatók Egyesületének s a Katolikus Körnek választmányi tagja.

Lomniczy Géza több egyházi és társadalmi egyesület pénztárosa, a kurucdombi kerület lelkigondozója, ahol ifjúságnak és felnőtteknek tartott egyházi és társadalmi előadásokat. Az ágfalvi gyülekezetben december és január hónapban mint helyettes a rendes lelkészi szolgálatot vezette.

Legény János a soproni Postaigazgatóság hivatalos fordítója, szervezte az 1943. évi téli soproni Szabadegyetem előadássorozatát, előadásokat tartott katolikus egyesületekben.

Dr. Németh István a Soproni Traeger Ernő Gyorsíró Egyesület pénztárosa, az Emericana soproni csoportjának secretariususa, az Országos Középiskolai Tanáregyesület soproni körének titkára.

Patonay Sándor a „Magyar Irodalomtörténeti Társaság” és az „Eötvös Kollégium Volt Tagjai Szövetségének” tagja. Az „Irodalomtörténet”

... folyóiratban: „Adatok Komjáthy Jenő életéhez“ című közleménye jelent meg. (1934. XXIII. evfolyam 7.—8. sz.). A sebesült katonáknak előadást tartott II. Rákóczi Ferenc szabadságharcáról.

Ravasz Endre a soproni ref. egyház presbitere, a MOTESz igazolt versenybírája, a Magyar Sí Szövetség tanácstagja és III. o. versenybíró, a STE-nek választmányi- és torna-szakbizottsági, a Soproni Levente Egyesületnek választmányi tagja.

Vas Jenő légő ügyeletes tisztii szolgálatot teljesített havonként a légo parancsnokságon.

V.

Különféle jelentések.

1. Kirándulások, séták, látogatások. 1942. IX. 25-én a VII. o. 24 tanulója a soproni hegyekbe rándult ki dr. Augusztinovicz Elemér tanár vezetésével.

1943. I. 16-án a VIII. oszt. több tanulója Brennbergbányán sikiránduláson vett részt dr. Augusztinovicz Elemér tanár vezetésével.

1943. V. 8-án az V. oszt. 23 tanulója a helybeli Műegyetemi Növénykertben volt természetrajzi sétán dr. Sente Kornél tanár vezetésével.

1943. VI. 10-én az I—VIII. oszt. tanulói a Hubertusra rándultak ki az egész tanári kar részvételével és tartották meg az intézet hagyományos júniálisát.

1943. VI. 18-án az intézet VIII. osztályának végzett tanulói Nagycenk-re rándultak ki dr. Augusztinovicz Elemér osztályfőnök vezetésével.

A műtörténelmi anyag elmélyítése és az eleven valóság nagyobb ráhatása kedvéért szaktanáraik vezetésével a III. és IV. o. tanulói *Baummann Béla* szobrász-kőfaragó műhelyében a szobrásmunka gyakorlati fogásaival a helyszínen ismerkedtek meg; a VII. o. tanulói a soproni utcákon és a városi múzeumban stílustörténeti megfigyeléseket végeztek; míg a VIII. o. tanulók szintén a múzeumot tekintették meg, ahol *Csipkés Kálmán* múzeumőr bútorstiltani magyarázatai nyomán az elnevezett idők múzeális bútordarabjaival ismerkedtek meg a tanulók.

2. Egészségi állapot. A tanév folyamán az iskolaorvos hetenként két napon tartott orvosi szolgálatot rendelkezésére állva úgy a tanulóknak, mint a szülőknek egészségügyi kérdésekben. A tanulóifjúságot orvosilag átvizsgálva, szükség esetén egyeseket többször is ellenőrizve, felmerülő esetekben szakorvosi vizsgálatra utalta és szakszerű tanácsokkal látta el őket. Az év folyamán május hó végéig 737 vizsgálat történt 306 tanácsadással és 36 szakorvosi vizsgálattal. A szülők 63 esetben keresték fel az iskolaorvost, hogy gyermekeik egészségi állapota felől érdeklődjenek. Az intézet tanulói között járványos betegség nem fordult elő.

3. Ünnepek, megemlékezések.

Szeptember 8. Az iskolai év ünnepélyes megnyitása.

1. Erkel: Himnusz. 2. Dr. Gabor Géza igazgató megnyitóbeszéde. 3. Szabados: Hiszekegy.

Október 6. Az aradi vértanúk emlékűnepe.

1. Szabados: Hiszekegy. Énekar. 2. Ábrányi Emil: Tizenhárom. Szavalja: Hőhausz Richárd VII. o. t. 3. Hadarits Géza ifj. elnök ünnepi beszéde. 4. Lendvai István: Rongyosok. Szavalja: Sussmann Antal VII. o. t. 5. Október hatodika története. Boncz Tibor VII. o. t. felolvasása. 6. Egressy: Szózat. Énekar.

Október 24. Megemlékezés a takarékoságról.

Október 28. Megemlékezés a finn-ugor népekről.

December 14. A soproni népszavazás 21. évfordulója.

Az intézet résztvevő helybeli tanintézetek közös ünnepségén.

December 15—16. A VIII. osztály előadása a hadikórházakban a sebesült katonák előtt.

1. Hadarits Géza bevezetője. 2. Gyóni Géza: Csak egy éjtszakára... Szavalja: Kovács István. 3. Katonaelet dalokban. 4. Görög Márton és Varga Sándor VII. o. tanulók tangóharmonikakettőse. 5. Toborzó. 6. Egy sebesült katona versének bemutatása. 7. Dr. Németh István tanár zongoraszáma. 8. Kiss Rezső tréfái. 9. Az első világháború dalaiból énekel Lőrincz János. 10. Csibésziskola, víg jelenet. — Műsorismertető: Stasney Béla.

December 19. Karácsonyfa-ünnepély.

1. Péter köszöntő. Énekkar. 2. Sik Sándor: Karácsonyi álom. Szavalja: Kovács István VIII. o. t. 3. v. Somogyvári Gyula: Karácsonyi legenda. Előadják: Lovas Gyula VII. o. t. Schügerl Károly VI. o. t., Török László V. o. t. 4. Nagykarácsony éccakája... Glória szálljon... Énekkar. 5. Hadarits Géza elnök ünnepi beszéde. 6. Karácsonyi énekeket játszanak hegedűn a Balogh-testvérek. 7. Megjött a kis Jézus. Lőrincz Gyula VII. o. t. felolvasása. 8. Ó, gyönyörű szép... Énekkar. 9. Ajándékkiosztás.

Február 22. Megemlékezés Zrinyi Ilonáról.

Február 27—28. Farsangi előadások.

1. Köszöntő. Elmondja: Hadarits Géza VIII. o. t. az Önképzőkör elnöke. 2. Készülünk a kabaréra. A VIII. o. tréfája. Szereplők a nyolcadikosok és Májon Jakab VII. o. t. 3. A nyolc éves háború. Eposzkisérlet, írta a VIII. o., előadja: Kovács István VIII. o. t. Hangok: Kutrovác József VIII., Hőbausz Richárd VII., Sussmann Antal VII., Schügerl Károly VI., Farkas István V., Kovács László IV., Tanai László III., Török Dénes II., Halvax Rezső I. o. tanulók. 4. Toborzó. Táncolják: Kiss Rezső, Halvax Imre, Lőrincz János, Kutrovác József, Szemes József VIII. o. tanulók. 5. Radványi: A szekrény titka. Szereplők: Apa — Wallner Ottó, — Guszti — Scney Ferenc Bandi — Májon Jakab, Örzse — Berger István VII. o. tanulók. 6. Sztepp. Táncolják: Szemes József és Kutrovác József VIII. o. tanulók. 7. Érettségi után. Elmondja: Májon Jakab VII. o. t. 8. Slapajiskola. Komédia. Írta és játssza a VIII. osztály. Műsorismertető volt Stasney Béla VIII. o. t.

Március 15. Hazafias ünnepély.

1. Szabados: Hiszekegy. Énekkar. 2. Sajó Sándor: Magyaroknak lenni. Szavalja: Kovács István VIII. o. t. 3. Hadarits Géza ünnepi beszédet mond. 4. Lampérth Géza: Mindenünk a zászló. Szavalja: Tanai László III. o. t. 5. Március tizenötödike. Sussmann Antal VII. o. t. felolvasása. 6. Erkel: Himnusz. Énekkar.

Május 30. Hősök ünnepe.

1. Szabados: Hiszekegy. Énekkar. 2. Erdélyi József: Zrinyi apródja. Szavalja: Hőbausz Richárd VII. o. t. 3. Hadarits Géza ifjúsági elnök ünnepi beszéde. 4. Gyóni Géza: A béke jön. Szavalja: Kovács István VIII. o. t. 5. Egressy: Szózat. Énekkar.

Június 4. Megemlékezés a trianoni békekötésről.

Június 10. Madarak és fák napja. Júniális.

1. Népdalok. 2. Sik Sándor: Óda egy nyúlhoz. Szavalja: Tanai László III. o. t. 3. Sezzegh Gyula tanár előadása az állat- és növényvédelemről. 4. Mécs László: Világ az erdőn. Szavalja: Wurdits Imre IV. o. t. 5. Tréfás rigmusok a júniálisról. Elmondják a hatodikosok.

Június 11. Évzáró ünnepély.

1. Szabados: Hiszekegy. 2. Igazgató évzáró beszéde. 3. Jutalmak kiosztása. 4. Kodály: Ének Szent István királyhoz. 5. A zászló átadása. 6. Erkel: Himnusz.

4. Ösztöndíjak és jutalmak.

1. *A közalkalmazottak gyermekei 100 P-s tanulmányi segélyét* Bösze Aladár VIII. o. tanuló nyerte.

2. *Tanulmányi segélyben* részesült a VKM. 127.903/1942. VI. 1. számú 1942. évi november 30-án kelt rendeletével adományozott 800 P-ből. 50-50 P-t kapott: Buza Mihály II. A) o. t., Regényi Ernő II. B) o. t. Wartha László II. B) o. t., Somlai József, Társ István III. o. t., Farkas Imre, Szőke Lajos IV. o. t., Kovács Simon V. o. t., Koloszar József, Lőrincz Gyula, Náhm Károly VI. o. t., Kocsis Elek, Sussmann Antal VII. o. t., Bujtás László és Gráczol Géza VIII. o. t.

Kat. Nőszövetség 300 P-s adományát Kotsis Elek VII. o. t. nyerte el.

3. *Karácsonyi pénzjutalmat kaptak:* Halvax I. VIII. o. t. 30 P-t, Horváth László VII. o. t. 40 P-t, Balogh Dezső V. o. t. 20 P-t és Wurdits Imre IV. o. t. 30 P-t.

4. *A Volt Iskolatársak Szövetsége* 210 P-s és a *Segítő Egyesület* 210 P-s adományából 50-50 P-t kapott Bösze Aladár VIII. o. t. és Kapai Ernő VII. o. t., Koloszar József VI. o. t. és Kovács Simon V. o. t., 40-40 P-t kapott Szőke Lajos IV. o. t., Ferling József III. o. t., Balogh Károly II. A) o. t., Horváth László II. B) o. t. és 30-30 P-t kapott Nándorfy László I. A) o. t. és Németh Imre I. B) o. t.

5. *Intézetünk* egykori nemeslelkű rajztanárának, Seemann Kálmán c. igazgatónak és feleségének Vörös Erzsébet festőművésznőnek *rajzi alapítványából* az u. n. Seemann-alapítvány kamatait Schey Ferenc VII. o. tanuló pályamunkája nyerte el.

6. *Példás magaviseletért* és buzgalomért az intézet „zászlódíj”-át Gráczol Géza VIII. o. t. nyerte.

7. *Példás magaviseletért* jutalomkönyvet kapott Molnár Sándor I. A) o. t., Nagy Gyula I. B) o. t., Balogh Lajos II. A) o. t., Schwarcz József II. B) o. t., Kuslics Dezső III. o. t., Hadarits Alfonz IV. o. t., Farkas Béla V. o. t., Horváth László VI. o. t., Boncz Tibor VII. o. t. és Bujtás László VIII. o. tanuló.

8. *Vallástanban* tanúsított szorgalmas és eredményes munkájukért *Kárpáti vallástanár* adományából: Kapai Ernő VII. o. t. Szücs: Példatár, Farkas Imre IV. o. t. Wajgand: A pápák a hithirdetés szolgálatában c. munkáját.

9. *Az Ifjúsági Önképzőkörben* tanúsított munkásságért jutalomkönyvet kapott: a) irodalmi szakosztályban: Hadarits Géza VIII. o. t., b) természettudományi szakosztályban: Kovács István VIII. o. t.

10. *A Gyóni Géza Szavalókörben* tanúsított munkásságért jutalomkönyvet kapott: Farkas Béla, szavaltatért: Kovács Simon, bírálatért: Gábor G. Olivér, magyaros kiejtésért: Bokori József V. t.

11. *A rendkívüli rajzban* tanúsított szorgalmáért Schügerl Károly VI. o. tanuló Horváth József tanár könyvjutalmában: — ifj. Hegedűs Sándor: Lángelmék árnyékában — részesült.

12. *Iskolánk Berzsényi Köre* útján szénnel rajzolando élő fejre kiírt *pályázatra* 3 munka érkezett be. Horváth József tanár könyvjutalmát — Haranghy Jenő: A rajzolás iskolája — Schey Ferenc VII. o. t. nyerte el női fejtanulmányával. Dícséretet nyert ugyancsak Schey Ferenc önarckép tanulmánya és Schügerl Károly VI. o. tanuló női arckép tanulmánya.

13. *A Közszolgálati Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége* 10-10 P ju-

talomban részesítette Schügerl Károly VI. o. t. és Gábor G. Olivér V. o. tanulót.

VI.

Könyv-szertárak gyarapodása, jelen állapota.

1. *Bútorok.* Az 1941. évi gyarapodás 28 drb. vétel 564 P értékben. Jelen állapot 456 drb. 8085 P 38 fillér értékben.

2. *Házi és irodai felszerelések.* Gyarapodás 19 drb. vétel, összesen 390 P 70 fillér értékben. Jelen állapot 372 drb. 9559 P 90 fillér értékben.

3. *Nyilvántartási és számadási könyvek.* Gyarapodás 1 drb. vétel 21 P értékben. Jelen állapot 137 drb. 180 P 92 fillér értékben.

4. *A tanári könyvtár* vétel útján 382, ajándékozás útján 137 drb. művel gyarapodott, összesen 3717 P 73 fillér értékben.

A tanári könyvtár jelen állapota 12.705 kötet 29.229 P 16 fillér értékben.

5. *A történelmi szertár* gyarapodása — darab — P értékben. Jelen állapot 1221 drb. 1833 P 20 fillér értékben.

6. *A földrajzi szertár* gyarapodása 1 darab 3 P értékben. Jelen állapot 949 drb. 1946 P 04 fillér értékben.

7. *A természetrajzi szertár* gyarapodása — darab — P értékben. Jelen állapot 3517 darab 2217 P 67 fillér értékben.

8. *A fizikai szertár* gyarapodása 1 darab 12 P 09 fillér értékben. Jelen állapot 503 darab 4848 P 69 fillér értékben.

9. a) *A vegytani szertár* gyarapodása — darab — P értékben. Jelen állapot 150 darab 268 P 13 fillér értékben.

9. b) *Az ásványtani szertár* gyarapodása — darab — P értékben. Jelen állapot 346 darab 145 P 50 fillér értékben.

10. *A geometriai szertár* gyarapodása — darab — P értékben. Jelen állapot 38 darab 590 P 09 fillér értékben.

11. *A rajzszeretár* gyarapodása — darab — P értékben. Jelen állapot 2808 darab 817 P 68 fillér értékben.

12. *A tornaszertár* gyarapodása ajándék útján 5 darab 63 P 80 fillér értékben. Jelen állapot 277 darab 4763 P 97 fillér értékben.

13. *Az ifjúsági könyvtár* vétel útján 390 darab kötettel gyarapodott, összesen 1738 P 78 fillér értékben. Jelen állapot 2167 darab 6079 P 87 fillér értékben.

14. *Az ének- és zeneszeretár* gyarapodása — darab — P értékben. Jelen állapot 56 darab 1511 P 54 fillér értékben.

A szertárak táblázatos összeállítását a „Statisztika“ c. fejezetben közöljük.

*Az 1942. évi december hóban megejtett selejtezés utáni állapotot tünteti fel a kimutatás.

2. Az ifjúsági könyvtár működése megfelelő helyiség hiányában csak a kötelező házi olvasmányok kiadására szorítkozott.

A beszerzések tervszerűen folynak s a kötelező háziolvasmányok ma már elegendő példányban állanak a tanulók rendelkezésére.

A könyvtár állománya 1942. december 31-én 2167 drb. 6.079.87 P értékben. A könyvtár átszervezése, egyszerűbb kezelése folyamatban van.

A könyvtár őre Szabó Béla r. tanár.

VII.

Az ifjúsági egyesületek működése.

1. A Berzsenyi Önképzőkör az iskola életének és helyzetének rendkívüli nehézségei ellenére is igyekezett eredményes munkálkodással szolgálni céljait. A kör ezidén is két szakosztályra oszlott. Az irodalmi dr. Augusztinovicz Elemér, a természettudományit Dér Zoltán tanár vezette. A tagok száma 77 volt.

Az irodalmi szakosztály működése. Tisztviselői voltak: Elnök: Hadarits Géza VIII. o., alelnök: Kapai Ernő VII. o.; jegyző: Bujtás László VIII. o., Schey Ferenc VII. o.; pénztáros: Kiss Rezső VIII. o.; könyvtáros: Wallner Ottó VIII. o. A tagok száma 77, valamennyien a VI. VII. és VIII. o. tanulói. A szakosztály az év folyamán 7 rendes és 4 ünnepi ülést tartott. A Kör megrendezte II. 27- és 28-án szokásos farsangi előadását is, amely ezúttal is öregbítette intézetünk jó hírnevét, és szép anyagi, valamint erkölcsi sikert hozott.

A szakosztály rendes gyűlésein a tagok irodalomtörténeti problémákkal, népi irodalmi kérdésekkel, a magyar népzene részletes megvitatásával, nemzet-politikai szemléletekkel foglalkoztak, ugyanakkor azonban önálló alkotásokkal (novellákkal, versekkel) is szórakoztatták lelkes tartsaikat. Az elhangzott előadásokat gyakran értékes megbeszélések és viták követték. A prózát sikerült szavalatokkal tarkították.

Az Önképzőkörben kifejtett buzgó munkásságáért könyvjutalomban részesült: Bősze Aladár és Hadarits Géza VIII. o. tanuló.

A Kör könyvtára ez évben 32 kötettel gyarapodott 310.20 P értékben.

Az Önképzőkör pénztári mérlege:

Maradvány 1941—42. évről:	313.94 P
Bevétel 1942—43. évben:	77.— P
Összes bevétel:	390.94 P
Összes kiadás:	316.44 P
Maradvány:	74.50 P

A természettudományi szakosztályt vezette Dér Zoltán tanár, a tagok száma 32 volt. Az élen a következő szavazás útján választott tisztikar állott: elnök Kiss Rezső VIII. o. t.; alelnök: Görög Márton VII. o. t.; jegyző: Kovács István VIII. o. t.; aljegyző: Varga Sándor VII. o. t.; háznagy: Németh Emil VIII. o. t.; alháznagy: Kocsis Elek VII. o. t.; pénzbeszedő: Berger István.

Az irodalmi szakosztály rendes üléseit egy héttel követő üléseinken az arra vállalkozó tagok természettudományi vonatkozású előadásokat tartottak. A tárgyat érdeklődésük szerint szabadon választották, de legtöbbször a vezető tanártól kapott forrásmunkák és irányító tanácsok alapján dolgozták ki. Az előadásokat bíráló hozzászólások és néha viták kísérték. Az elhangzott főbb előadások voltak: 1. a mennyiségtan köréből: Pythagoras élete. Pythagoras tételének 8 féle bizonyítása. A trigonometria alkalmazásai a repülésben. Matematikai paradoxonok. 2. a természettan köréből: Atomelmélet. A modern technika csodái. A repülés. A rádió. 3. egyéb tárgyú: Öntözés. A műbenzin.

Ebben a tanévben a többféleképen is megrövidült tanítási idő miatt a rendes tanítási órákról elmaradtak az oktató-fimek. Erre való tekintet-

tel a vezető tanár némelyik ülésen *oktató-filmeket* pergetett le. Az ilyen üléseken más, a szakosztályhoz nem tartozó érdeklődő tanulók is résztvehettek. A bemutatott oktató-filmek a következők voltak: *Izzólámpagyártás. Élőlények röntgenképei. Kúpszeletek. Japán.*

A szakosztályban kifejtett lelkes munkáért Kovács István VIII. o. t. könyvjutalomban részesült.

2. A Gyóni Szavalókör az 5. osztály tanulóit bevezette az esztétika alapelemeibe, megláttatta velük a költészet szépségeit, a költemények művészi tartalmát, csiszolta izlésüket és rámutatott a költői alkotások értékelésére, átélésére és gyakorlati bemutatások által irányította, fejlesztette, ápolta a tanulóknál szunnyadó tehetségek, adottságok megjelenési alakját. A bírálatok a tanulók folyamatos beszédképességére hatottak fejlesztőleg. A szavaló kör tanárelnöke dr. Gábor Géza igazgató volt. Ifjúsági elnöke: Farkas Béla V. o. t., jegyzője Farkas István V. o. t. és pénztárosa Ferling György V. o. t. A tagok száma 23. A szavalókör tartott egy alakuló ülést és 7 rendes ülést. Az ülések hétfőn d. u. a hatodik órában voltak. Az üléseken minden tanuló szerepelt szavalattal, bírálattal, hozzászólással és szabályos kiejtést gyakorló felolvasással és néhányan énekeltek. Szavalóra talált Vörösmarty: A vén cigány, Petőfi S.: Hazáról, Faluvégén kurta kocsma... Szeptember végén, Pató Pál, Két ország ölelkezése; Gyóni Géza: Csak egy éjszakára; Reményik Sándor: Eredj ha tudsz; Sajó Sándor: Séta közben, Magyarok lenni; Ady Endre: Párizsban járt az ősz, Krisztus kereszt az erdőn, A halál lovasai, A vár fehér asszonya, Mécs László: Vád és védőbeszéd, Vadócba rózsát oltok, Rohanás a tavaszba c. költeménye.

Szavaltak. Balogh D. (5), Bokori J. (2), Buczolics I. (1), Deák Gy. (1), Farkas B. (2), Farkas I. (2), Fóki Z. (1), Gábor O. (4), Horváth T. (1), Hoffmann P. (2), Kovács S. (4), Köninger Ö. (1), Rokop A. (2), Simon F. (2), Schwartz T. (1), Szamosi Gy. (1), Szabó A. (1), Szentgróti K. (1), Török L. (1), Ujvári Gy. (1), Weiler E. (4).

Bírálat volt 40. *Hozzászólás* 40.

Szavalatokkal kitűntek: Kovács S., Gábor O., Weiler E., Hoffmann P. és Balogh D.

Bírálatban kitűntek: Farkas B., Gábor O., Kovács S., Weiler E., Schwartz T.

Hozzászólásban kitűntek: Gábor O., Kovács S., Farkas B., Weiler E., Schwartz T.

Szabályos kiejtésével kitűnt: Bokori J.

A szavaló kör 11 tagja járatta a „Magyarosan” c. nyelvvédő folyóiratot.

3. Gyorsíró kör. Intézetünk gyorsíróköre szeptember hó 25-én tartotta alakuló ülését. Ezen az ülésen választotta a kör tisztikarát: elnök lett Berger István VII. oszt. tanuló, jegyző Boncz Tibor VII. o. t., pénztáros Lőrincz Gyula VI. o. t., könyvtáros Török László V. o. t. A kör tagjai a IV—VIII. osztályok jelentkező tanulóit, összesen 63.

A tanév folyamán a kör az alakuló ülésen kívül még 8 rendes ülést tartott. Ezeknek tárgysorozatán gyorsírástörténeti és elméleti előadások, gyorsírói szaklapokban megjelent cikkek ismertetése, illetve felolvasása, továbbá szabatos fogalmazási, irodai és beszédírási sztenogrammok, valamint bírálatok szerepeltek. A kör munkáját a f. tanévben nemcsak az

iskolánknak hadikórház céljára történt lefoglalása és az idegen helyeken való délutáni tanítás nehezítette meg, hanem elsősorban az a sajnálatos körülmény, hogy a gyorsírás a f. tanévtől kezdve megszűnt kötelező tárgy lenni a gimnáziumban. Rendkívüli tárgyként való tanítása pedig hely és idő hiánya miatt lehetetlen volt. E nehézségek áthidalására a kör 2 tagozatban működött: az alsó tagozattal (IV. osztályos tanulók, akik még nem tanultak gyorsírást) *Vas Jenő* vezető tanár tartott átlag 2 hetenkint ülést és ezeken a gyorsírás elemeivel ismertette meg az érdeklődőket. A felső tagozat tagjai az V—VIII. osztályok tanulói, akik már tanultak valamikor gyorsírást. Ezeknek munkáját *Dr. Németh István* vezető tanár irányította. A cél itt az volt, hogy az előző években már megtanult gyorsírási ismereteket és a gyorsírás iránti kedvet lehetőleg ébrentartsuk. A felső osztályok néhány tanulója résztvett az egyes gyorsíró szaklapok szokásos évi pályázatain, a pályázatok eredményei eddig még nem ismeretesek.

4. 364. sz. Scarbantia cserkészcsapat. Parancsnok: *Vas Jenő* tanár, cs. törzstiszt, parancsnokhelyettes: *dr. Augusztinovicz Elemér* tanár, cs. törzstiszt. Csapatlétszám a tanév végén 8 vezető (2 törzstiszt, 3 csapattiszt, 2 rajtiszt, 1 segédtest,.) 73 cserkész és 3 jelölt.

1942. évi állótáborunkat július 3-tól 17-ig (15 nap) megyénk keleti szélén, a Rába partján, Árpás község mellett tartottuk meg 52 résztvevővel (köztük a 67. cserkészcsapat 3 cserkészeivel). A pompás táborhelyeken a cserkészélet minden gyönyörűségét kiélveztük: akadályversenyen, portyázáson, éjjeli riadón vettünk részt, megismertük jól a környező falvakat, sokat játszottunk, kedves tábortüzeket tartottunk, a Rábán fürödtünk. Bár vasuti kedvezmény nem állt rendelkezésünkre, egy alkalommal Fannonhalmára, egy másik alkalommal pedig Győrbe és Gönyűre látogattunk el. Élelmezésünk (kenyéradagjainkat kivéve) minőségben is, mennyiségben is „békebeli“-nek volt mondható.

Tanévbeli munkánk szeptemberben indult meg. Mivel cserkészotthonunk nem volt, a tanítás pedig idegen helyen folyt, szervezőtestületünk úgy rendelkezett, hogy a cserkészmunka lehetőleg egy napra összevonva tartassék meg. Így őrsi összejövételeiket átlag kéthetenként pénteken este a tanítás befejezése után tartottuk sok ügyel-bajjal a liceumi tantermekben és néha a szívettségből rendelkezésünkre bocsátott liceumi cserkészotthonban. Csapatkirándulásaink és összejövételeink pedig átlag háromhetenként voltak.

Az őrsi munka 2 ujoncörsben és a régi cserkészek 4 működő örsében folyt, ezenfelül külön örsöt képeztek a VIII-osok. A vázolt nehézségek miatt csak ujonc örsöknél tértünk át az 1942. év végén életbeléptetett új próbarendszerre, a régi cserkészeknél pedig inkább a régi rendszer szerint folyt a kiképzés a parancsnok irányítása mellett. Sajnos hontalanságunk és a vezetőink egyéb elfoglaltsága miatt állandó vezetőhiánnyal küszködtünk.

Ősszel nagy hadijátékot és egyéni akadályversenyt rendeztünk. Mikulás-estünkön a liceumi otthonban mutatkoztak be regőseink Lovas Gyula őrsv. vezetésével és bombasikert arattak. Miklós-nap előestéjén a városi többi csapattal együtt kivonultunk a Hűségzászlóhoz és ott hangszórón át hallgattuk főcserkészünk beszédét.

Télen a szünetben a hóban nyomolvasási gyakorlatot, majd a városban kémkereső versenyt és épület-megfigyelési versenyt tartottunk, a kémkeresésről egyik helyi lap is megemlékezett.

Ahogy az idő tavaszodni kezdett, az V-ös cserkészek rendezésében újszerű hadi- és indiánjátékot játszottunk és a VI-osok tervezte akadályversenyben vettünk részt.

A nagyhéten tartottuk hagyományos husvéti portyázásunkat, amelyen a parancsnokon kívül 60 fiú vett részt. A kétnapos portyázásra Ivánig és Lövőtől vonaton utaztunk, első napon a Répcementi községeket jártuk 6 órsben, a másodikon Nemeskér—Sopronhorpács vidékét. Éjjeli szállásunkat a simasági elemi iskola adta. A portyázás keretében regőseink bábszínházat és tábortűzet tartottak a simasági lakosságnak és ugyancsak regőseink mint az országos Teleki Pál portyázási versenyre nevezők néprajzi anyagot gyűjtöttek.

Május 9-én 21 cserkészünk tett a Vashegyen fogadalmat.

5 cserkészünk résztvett a 64. cserkészcsapat őrvezetői tanfolyamán. Május 30-án kivonultunk vármegyei szemlére.

Nyári (immár a 20.) nagytáborunkat Egyházaskeszőre tervezzük.

5. Íj. Sportkör. A sportkör neve: *Soproni áll. Széchenyi István gimnázium Turul Sportköre*. A KISOK szombathelyi kerületéhez tartozik. Alakulásának ideje 1912. Igazolási száma 144.

Tiszteletbeli elnöke: Dr. Gábor Géza igazgató.

Tanáreinöke: Ravasz Endre.

Vezetője: Ravasz Endre testnevelési tanár.

Az intézet nyilvános tanulóinak létszáma: 344. A magántanulók száma: 15. A testnevelés alól felmentettek száma: 23. Működő tagok korosztályonként: I. korosztály: 23, II. korosztály: 55, III. korosztály: 56, IV. korosztály: 38, összesen: 172. Működő szakosztályok: atlétika, torna, játék, úszás, téli sportok, vitorlázó repülés.

Az intézetnek *tornaterme* 144 m², — udvara 450 m², azonban iskolánk hadikórház céljaira történt lefoglalása miatt egyiket sem használtuk.

A *vízisportolók* a város területén levő uszodákban gyakorolnak. Az úszni nem tudók részére minden év június havában szoktunk úszótanfolyamot tartani jó eredménnyel.

A *télisport-szakosztály* működésére minden lehetőség megvan. Különösen a sísportban örvendetes fejlődés mutatkozik.

Az *atlétikai szakosztály* működése pálya hiánya miatt teljesen megbénult. A Bencés gimnázium kis udvara gyakorlásra alkalmatlan. Az évfárá- és a soproni középiskolák közötti atlétikai versenyre való előkészítő edzés csupán tornateremben (cél-gimnasztika) — és májusban — egy néhányszor a szívettségből átengedett ev. liceum sportpályáján folyt.

A sportkör ebben az évben az alábbi házi, intézeti, csoport és kerületi versenyeket rendezte:

Résztvettünk az október 6-i városi kegyeleti-staféta versenyen.

December 8-án tartott MOTESz ifj. jelvénytízerző versenyen *vasjelvényt* szereztek: Farkas B., Farkas J., Szamosi Gy., Ujvári Gy. V. o. t., Drexler F., Pratser E. és Schügerl K. VI. o. tanulók. *Bronzjelvényt* szereztek: Poór I. VI., Májon J. és Schey F. VII. o. tanulók.

Karácsonyi szünetben a mencsuli sítáborban résztvettek: Gábor O. V., Geng R. és Szalay E. VII. o. tanulók.

Február 2-án rendezte meg sportkörünk a Magyar Sí Szövetség jelvénytízerző versenyét. Sajnos — a hirtelen beállott hóolvadás és esőzés miatt csak kevesen jelentek meg és csak a vasjelvénytízerzőt tudtuk lebonyolítani. Vasjelvényt szereztek: Németh E., Salamon L., Várszegi J. III. o. t. és Schügerl M. VII. o. tanuló.

A szövetség vagyona: 625.94 P. Az évvégi segélyezésre 210 P-t adományozott.

A szövetség célja: az intézet volt és jelenlegi tanítványainak erkölcsi és anyagi támogatása, a szegénysorsú tanulók segélyezése, továbbá a szövetség tagjai közt az együvértartozás érzésének, a bajtársi szellemnek ápolása.

Mivel ez időszerint a szövetség tagjainak száma viszonylag igen csekély, ezúton is arra kéri az elnökség a volt tanítványokat, hogy belépésükkel támogassák a nemes célt szolgáló szövetséget és bármily csekély adományaikkal járuljanak hozzá, hogy a szövetség a rászorulatokat minél nagyobb mértékben támogathassa. Erre a támogatásra a mai nehéz időben sokan rászorulnak, de sajnos az intézet volt tanítványai közül sokan — még olyanok is, akik annak idején anyagi támogatásban részesültek s ma jó pozícióban vannak — az egyesülettel szemben teljesen közönyösen viselkednek, pedig a szövetség rendes évi tagdíja csak 2 pengő.

Segélyegyesület. Szegénysorsú tanulóinkát anyagi segéllyel és tan-könyvekkel az intézet keretében fennálló *Segélyegyesület* látja el. Tisztikara a következő: Elnök: *Dr. Gábor Géza* igazgató, alelnök: *Dr. Scheffer Oszkár*, jegyző: *Dr. Emmer József*, pénztáros: *Schügerl Miklós*, ellenőr: *Blum Zsigmond* és *Dr. Romwalter Alfréd*, könyvtáros: *Csanády Sándor*. Választmányi tagok: *Horváth Kálmán*, *Ivánkay Kálmán*, *Katona Ferenc*, *Mantuano József*, *Dr. Proszt János*, *Dr. Vendl Miklós*, *Dr. Winkler László*, *Dr. Tárczy-Hornoch Antal* és *Dr. Pekovits Artur*.

Az egyesület 1 választmányi ülést és 1 közgyűlést tartott, ez alkalommal a számvizsgálók jelentése alapján a közgyűlés a felmentvényt az 1942-43. évre megadta.

A tanév folyamán az egyesület pénztárának mérlege:

bevétel:	1938.22 P
kiadás:	1056.12 P
Készpénz maradvány:	882.10 P

Az egyesület vagyona: 882.10 P készpénzben és 1400 P Erdélyi nyeménnykölcson. 15 tanuló pedig összesen 305 P segélyt kapott.

Az egyesület 154 tanulót 1371 darab tankönyvvvel segélyezett 264 P értékben.

A könyvtár állománya 1444 drb. könyv 2787 P értékben.

Szeretettel kérjük iskolánk barátait, hogy adományaikkal támogassák egyesületünket nemes feladatainak teljesítésében. Tagsági díj évi 4 pengő.

Az évvégi jutalomra 210 P-t fordított az egyesület.

VIII.

Rendkívüli tárgyak.

1. **A rendkívüli rajz** tanítása 2—2 osztály összevonásával, önként jelentkező tanulókkal, heti 2 órában, két csoportban folyt. Az V. és VIII. o. tanulóit *Janesitz Henrik*, a VI. és VIII. o.-t. *Horváth József* vezette.

A tanulók névjegyzéke és érdemjegye:

V. o. *Balog Dezső* (1), *Ferling György* (1), *Foki István* (1), *Kovács Simon* (1), *Szamosi Gyula* (1).

VI. o. Eichinger Vilmos (2), Giczi Lajos (1), Farkas Gyula (2), Nováki Gyula (1), Schügerl Károly (1).

VII. o. Boncz Tibor (1), Kapai Ernő (1), Kocsis Elek (1), Schey Ferenc (1).

VIII. o. Bösze Aladár (2), Hárs József (1), Kiss Rezső (1), Scheidl Adolf (2), Stasney Béla (1).

2. Az ifjúsági énekkar. Az énekkar vezető tanára: *Gombás Ferenc* zenekari tanár. Heti két órában dolgozott. Ifjúsági karénekesek száma 115. Munkaanyaga volt: Péter: Karácsonyi köszöntő, Gombosi népdalok, Volly: Nagykarácsony, Bárdos: Óh gyönyörű, Csendes éj, Kánonok, Székely népdalok, Kodály: Ének Szent István királyhoz, Kodály: Esti dal, Himnusz, Hiszekegy, Szózat.

A tanulók névjegyzéke és érdemjegye:

I. A) osztály: Benkovits Ferenc (1), Csóka Lajos (1), Domonkos Nándor (1), Fülöp István (2), György Imre (1), Halvax Endre (1), Halvax Rezső (1), Kincses István (2), Kiss Ottó (1), Mikó József (2), Nándorfi László (2), Németh Károly (2), Papp Miklós (1), Pölöskei Imre (1), Rocskey Odillo (1), Vass Tibor (1), Ulrich Gyula (1).

I. B) osztály: Cseri János (2), Friedl János (2), Hartay Béla (1), Kámi Jenő (1), Karsay Antal (1), Korenika Győző (1), Mészáros György (2), Németh Imre (1), Németh István (3), Ősze István (1), Ress Károly (2), Sárándy Imre (2), Somogyi József (2), Soós Imre (2), Varga Gyula (2), Vass Antal (1).

II. A) osztály: Buza Mihály (2), Edöcs Ottó (2), Balogh Lajos (1), Hauer István (1), Kámán Imre (2), Karner Mátyás (1), Márcz Győző (1), Nagy Ferenc (2), Neher Tibor (1), Németh Vilmos (2), Pölcz Lajos (2), Tesch Tibor (2), Unger László (1).

II. B) osztály: Boros Béla (2), Eigner József (2), Fuchs János (2), Hartai Árpád (1), Horváth László (1), Kontor Jenő (1), Regényi Ernő (1), Szabó László (1), Schwarcz József (1), Wittmann György (2).

III. osztály: Bujtás Endre (1), Erős Imre (1), Farkas Sándor (1), Ferling József (1), Keresé János (1), Keresé Pál (1), Komlós Géza (1), Mérai Ferenc (1), Németh Ernő (2), Ravasz Endre (1), Simon Ferenc (1), Salamon Lajos (2), Somlai József (1), Szalay Géza (1), Tanai László (1), Váli Ferenc (1).

V. osztály: Ferling György (1), Farkas Béla (1), Farkas István (1), Foki István (1).

VI. osztály: Eichinger Vilmos (1), Farkas Gyula (1), Gangl Miklós (1), Kapelláró József (1), Novák István (1), Nováki Gyula (1), Poór Imre (1), Pratser Endre (1), Schügerl Károly (1).

VII. osztály: Boncz Tibor (1), Deák Ferenc (1), Geng Rudolf (1), Görög Márton (1), Hauszner Erich (1), Horváth Tibor (1), Höbaus Richárd (1), Kapai Ernő (1), Lovas Gyula (1), Májon Jakab (2), Pálkövi Tamás (1), Schey Ferenc (1), Schottner Lajos (1), Schügerl Miklós (1), Sussmann Antal (1), Szentgróti Kornél (1), Varga Sándor (1), Wallner Ottó (1).

VIII. osztály: Bönöczk József (1), Bujtás László (1), Hadarits Géza (1), Halvax Imre (1), Hárs József (1), Kiss Rezső (1), Kocsis István (1), Kovács István (1), Kutrovác József (1), Lőrincz János (1), Rabi István (1), Stasney Béla (1).

Javítóvizsgálatot tett tanulók névjegyzéke és érdemsorozata.

A tanuló neve	Osztály	Tantárgyak					
		Magyar ny.	Történet	Földrajz	Latin ny.	Olasz ny.	Mennyiségtan
Ábrám Pál	I. A.	—	—	—	3	—	—
Gmász János	"	—	—	3	—	—	—
Németh József	"	—	—	—	3	—	—
Németh Vilmos	"	3	—	—	—	—	—
5 Tesch Tibor	"	—	—	—	3	—	—
Unger László	"	3	—	—	—	—	—
Venesz István	"	—	—	—	3	—	—
Pölcz Gyula	I. B.	—	—	—	4	—	—
Bujtás Endre	II. A.	—	—	—	3	—	—
10 Juhász László	II. B.	3	—	—	—	—	—
Kiss Imre	"	—	—	—	4	—	—
Kovács Miklós	"	—	—	—	4	—	—
Varga István	III. B.	—	—	—	—	—	3
Wrchovszky Ernő	"	—	3	—	—	—	—
15 Fekete István	IV. B.	—	—	—	3	—	—
Drexler Ferenc	V.	—	—	—	—	—	3
Gangl Miklós	"	—	—	—	3	—	—
Németh Gyula	"	—	—	—	3	—	—
Szlamek Gyula	"	—	—	—	—	—	3
20 Wischet Vilmos	"	—	—	—	3	—	—
Hauszner Erik	VI.	3	—	—	—	—	—
Pálcövi Tamás	"	3	—	—	—	—	—
Bönöczk József	VII.	—	—	—	3	—	—
Lőrincz János	"	—	—	—	—	3	—
23 Szász Ödön	"	—	—	—	3	—	—
Varga Imre	"	3	—	—	—	—	—
Baráth Imre	VIII.	—	—	—	3	—	—
Kránitz István	"	—	—	—	3	—	—
László Tibor	"	—	—	—	3	—	—
30 Szántó Jenő	"	—	—	—	—	—	3

Tantervkülönbözeti vizsgálatot tett tanulók névjegyzéke és érdemsorozata.

A tanuló neve	osztály	Magyar	Történet	Gazdaságt.	Földrajz	Latin	Termrajz	Vegytan	Fizika	Mennyiségt.	Rajz	Egészségt.	Enek
Boros Béla	I.	—	—	—	—	2	1	—	—	—	2	—	—
Véber József	I.	—	—	—	—	3	3	—	—	—	3	—	—
Kuslits István	II.	3	—	—	3	3	1	—	—	2	3	—	—
Bertalan István	IV.	—	3	—	2	3	—	—	—	3	2	—	—
Cziczér István	IV.	—	3	—	3	3	—	—	—	3	3	—	—
Szakács Gyula	IV.	—	3	—	3	4*	—	—	—	3	3	—	—
Szalai József	IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3
Weil Rezső	V.	2	2	—	3	2	3	—	—	—	3	—	—
Vida Sándor	VI.	—	—	2	—	—	—	2	3	—	—	1	—

*) javítóvizsgálaton is: 4.

Rövidítések.

Vallások rövidítése a szokásos. Magaviselet, rendszeret tantervgyak érdemjegyei: 1: jeles, 2: jó, 3: elégséges, 4: elégtelen, ism.: ismétlő, fm.: felmentve, D.: Domonkos, Sz. o.: Széchenyi otthon, Sz. I. Szent Imre Kollégium, V.: Voss-árvaház, i.: internátusban van a tanuló.

Általános tanulmányi eredmény: 1: kitűnő, (a tanuló minden érdemjegye jeles), 1: jeles (egy érdemjegye jó, a többi jeles), 2: jó (egy érdemjegye elégséges, a többi jó), 3: elégséges (nincs elégtelen érdemjegye s két vagy több elégséges érdemjegye van), 4: elégtelen, (ha egy vagy több elégtelen érdemjegye van).

A díjkedvezmény jelei a II. félévi állapotot tüntetik fel. m.=tan-dijmentes, hm.=hadi gyámolt jogon mentes, ftm.=falusi tehetségmentő alap terhére iskolázott tanuló. Magántanulók 150 P-t fizettek.

IX. A rendes tanulók névjegyzéke és érdemsorozata.

I A

Osztályfőnök: **Hadnagy Géza.**

A tanuló neve, vallása ismétlő-e? internátusban lakik?	Magaviselet	T a n t a r g y a k									Alt. tanulm. eredm.	Rendszeret	Tandij	
		Hittan	Magyar nyelv	Földr. és néprajz	Latin nyelv	Természettud.	Mennyiségtan	Rajz	Honvédelem	Testnevelés				Ének
Balics József r. kat.	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1	2	2	40
Benkovics Ferenc r. kat. Sz. o. i.	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	2	ftm
Blonszki József r. kat.	2	2	2	3	3	2	1	3	1	1	2	3	2	40
Csizmazia Tibor r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3	2	80
5 Csóka Lajos r. kat. Sz. o. i.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ftm
Csomor Imre r. kat. D. i.	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	40
Domonkos Imre r. kat. D. i.	1	1	2	2	2	2	1	2	1	3	2	2	1	40
Domonkos Nándor r. k. Sz. o. i.	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	ftm
Élő László r. kat. D. i.	2	2	2	2	2	1	3	2	2	2	2	2	2	60
10 Fülöp István r. kat.	1	1	3	2	2	1	1	1	1	2	1	2	1	60
Gosztolya József r. kat. D. i.	2	1	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	40
György Imre r. kat. D. i.	2	2	3	2	3	1	2	2	2	2	2	3	2	100
Halvax Endre r. kat.	2	2	3	3	4	3	3	3	3	3	2	4	2	100
Halvax Rezső r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	100
15 Hatos Gyula r. kat. D. i.	2	1	2	2	2	2	2	3	1	2	2	2	2	40
Horváth Dóri Lóránt r. kat.	2	1	2	2	2	2	2	3	1	3	2	2	2	80
Horváth Imre r. kat.	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	1	2	2	80
Kincses István r. k. Sz. o. i.	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	1	2	1	ftm
Kiss István r. kat. Sz. o. i.	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	ftm
20 Kiss Ottó r. kat. D. i.	2	2	2	2	3	2	2	2	2	3	1	2	2	80
Kosnyák Kálmán r. kat.	1	1	2	1	2	1	1	2	1	1	2	2	2	40
Kovács Bertalan r. kat. Sz. o. i.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ftm
Mikó József r. kat. Sz. o. i.	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	ftm
Molnár Sándor r. kat. Sz. o. i.	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	2	1	ftm
25 Nándorfy László r. kat. D. i.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	40
Németh Károly r. kat. D. i.	2	3	3	3	3	2	3	2	3	3	2	3	3	100
Papp Miklós r. kat. D. i.	2	2	2	2	2	2	2	2	1	3	2	2	2	40
Pölöskey Imre r. kat. Sz. o. i.	2	2	2	3	3	2	2	2	1	3	2	3	2	ftm
Pulai Sándor r. kat. D. i.	2	2	3	3	2	3	2	2	2	2	2	3	2	80
30 Rocskay Odiló r. kat.	2	3	3	3	4	2	3	3	2	1	3	4	3	100
Rokob Mihály r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	3	2	80
Seifert István r. kat.	2	1	2	2	3	2	3	3	2	1	2	3	2	80
Stáár Ferenc r. kat.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	20
Ternyák Géza r. kat.	1	1	2	2	3	2	2	2	2	1	2	2	2	80
35 Ulrich Gyula r. kat. ism.	2	2	3	3	3	2	3	3	2	3	2	3	2	100
Vas Tibor r. kat. D. i.	2	2	2	3	3	2	3	2	1	1	1	3	2	80

II. B. osztály.Osztályfőnök: **Faragó István.**

A tanuló neve, vallása, ismétlő-e? internátusban lakik?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									Ált. tan. eredm.	Rendszeret	Tandíj
		Hittan	Magyar nyelv	Föld- és néprajz	Latin nyelv	Természettud.	Menyiség	Rajz	Honvédelem	Testnevelés	Ének		
Bella Jenő r. kat.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	hm
Boros Béla r. kat. D i	1	1	1	1	2	1	2	2	1	2	1	2	80
Bors Győző r. kat	2	1	3	2	3	1	3	3	2	3	2	3	100
Csizmázia József r. kat.	2	1	3	2	3	1	3	2	3	1	3	3	100
5 Eigner József r. kat. D. i.	1	1	2	1	2	1	3	2	1	3	1	2	80
Fuchs János József r. kat	2	2	3	1	3	1	3	2	2	3	1	3	100
Galambos Imre r. kat. D. i.	2	2	3	2	3	1	3	2	2	m	2	3	100
Gottlieb György r. kat.	1	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	2	40
Hartai Árpád r. kat	2	1	2	1	3	1	3	2	2	3	3	3	80
10 Horváth Karoly r. kat. D i.	1	1	2	1	2	1	1	2	2	3	1	2	80
Horváth László r. kat. D. i.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	3	1	1	m
Horváth Vilmos r. kat. D i	1	1	3	1	3	1	3	2	2	3	2	3	80
Kiss Imre János r. kat. D i. ism	1	2	2	2	3	1	3	2	2	3	2	3	100
Koloszár György r. kat.	1	1	2	1	3	1	2	2	1	2	1	2	80
15 Kovács Kálmán r. kat	3	2	3	1	3	1	3	2	2	2	2	3	100
Kovács Miklós r. kat. ism.	2	1	2	2	3	1	3	2	2	1	2	3	100
Lukács Imre r. kat.	2	2	3	3	3	2	2	2	3	3	2	3	80
Marton Gyula r. kat.	2	2	3	2	3	2	3	3	2	2	2	3	100
Németh Zoltán r. kat	1	1	1	1	2	1	2	2	1	3	2	2	20
20 Paukovits Vilmos r. kat.	2	3	3	3	4	2	3	3	3	3	3	4	100
Polgár Endre izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	3	2	1	20
Pusztai Nándor r. kat	1	1	2	1	3	1	2	3	1	2	1	3	40
Regényi Ernő r. kat. V. i.	2	2	3	2	3	1	3	3	2	2	3	3	100
Sántha Gyula r. kat. D. i.	2	1	2	1	3	1	2	2	2	3	3	2	80
25 Schwarz József r. kat	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	m
Seiffert Béla r. kat.	1	1	2	1	3	1	3	3	1	3	1	3	80
Sléber József r. kat.	2	2	3	3	3	3	4	3	3	3	3	4	100
Stepán László r. kat	2	2	3	2	3	1	3	3	2	3	2	3	100
Stern János izr.	1	2	2	2	3	1	3	3	1	3	1	3	80
30 Szabó Gyula r. kat	2	2	3	2	3	1	4	2	2	2	2	4	100
Szabó László r. kat. D i.	2	3	3	1	3	1	3	3	3	1	2	3	100
Wartha László r. kat.	2	1	2	1	3	1	2	2	2	2	2	2	80
Wittmann György r. kat.	2	2	2	1	3	1	3	1	2	1	1	3	80

Kimaradt: **Bem Zoltán** r. kat., **Galambos Tibor** r. kat.
Horváth Imre r. kat., **Tuczai Gyula** r. kat.

III. osztály.

Osztályfőnök: **Csanády Sándor.**

A tanuló neve, vallás, ismétlő-e? internátusban lakik ?		T a n t a r g y a k												Ált. tanulm. eredm.	Rendszeret	Tandij	
		Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Föld- és néprajz	Latin nyelv	Német nyelv	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Honvédelem	Testnevelés				Ének
	Becze Ágoston r. kat. V. i	2	1	2	1	2	1	3	2	1	3	2	2	2	3	2	40
	Békés Imre r. kat	2	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	100
	Blagatinscheg János r. kat.	2	1	2	1	1	2	1	1	2	3	1	2	2	2	2	60
	Bujtás Endre r. kat	2	2	3	3	3	4	4	3	3	3	3	2	2	4	3	100
5	Csányi Ferenc r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1	3	3	2	100
	Csete Lajos ev. ism	2	1	3	3	3	3	2	3	3	2	3	3	2	3	3	100
	Dragovics Kálmán r. kat	2	2	3	3	3	3	4	2	3	3	2	3	3	4	3	100
	Erős Imre r. kat.	2	1	3	3	3	3	3	2	3	2	2	3	1	3	2	80
	Farkas Sándor r. kat.	1	1	2	2	2	3	2	2	3	2	1	2	2	3	2	40
10	Fekete Kálmán r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	100
	Ferling József r. kat.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	m	1	1	1	m
	Horváth Tibor r. kat.	1	1	1	2	2	2	2	3	1	2	2	2	2	2	2	80
	Juhász László r. kat.	3	2	3	3	3	4	3	3	2	3	3	2	3	4	3	100
	Kerese János r. kat.	2	1	3	3	2	3	3	2	3	2	1	1	2	3	2	100
15	Kerese József r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	100
	Kerese Pál r. kat.	2	1	3	3	3	3	3	2	3	2	2	2	1	3	2	100
	Komlós Géza r. kat.	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	80
	Kovács Kálmán r. kat.	2	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2	3	2	3	2	100
	Kuslits Tibor r. kat	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	2	2	2	1	40
20	Mayer Árpád r. kat	2	3	3	4	3	3	4	3	3	2	3	1	3	4	3	100
	Mayer Zoltán r. kat. ism.	2	2	4	4	3	4	4	2	3	3	3	1	3	4	3	100
	Mérai Ferenc r. kat	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	1	3	2	100
	Német Ernő r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	2	3	2	3	2	2	3	2	100
	Pócza Géza r. kat	3	1	3	3	3	2	3	2	3	3	2	m	2	3	3	100
25	Pregardt-Paur Ernő r. kat	2	2	3	3	3	4	2	3	3	1	3	2	3	4	3	100
	Ragats István r. kat.	2	2	3	4	3	3	4	3	3	3	3	3	1	4	3	100
	Ravasz Endre ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	m
	Rocskay József r. kat.	2	2	3	4	3	3	3	2	3	2	3	m	2	4	2	100
	Salamon Lajos r. kat.	2	2	4	4	3	4	4	3	3	2	3	2	2	4	3	100
30	Simon Ferenc r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	2	3	1	2	m	1	3	3	100
	Somlai József r. kat.	2	2	3	3	3	3	1	2	3	1	3	1	1	3	2	100
	Szabó Antal r. kat.	1	1	1	2	1	2	3	2	3	2	1	3	2	3	2	80
	Szalay Géza r. kat	2	2	3	3	3	3	3	2	3	2	1	3	3	3	1	80
	Tanai László r. kat.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	100
35	Targuba Zoltán r. kat.	1	1	1	1	1	1	1	3	3	2	1	2	2	3	2	40
	Társ István r. kat.	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	m
	Váli Ferenc r. kat	2	1	3	3	3	3	3	2	3	2	2	3	2	3	2	100
	Vámosi József r. kat.	2	1	2	1	1	2	2	1	2	2	1	3	2	2	2	80
	Várszegi József r. kat.	2	1	3	1	2	3	3	3	3	3	2	1	2	3	3	100
40	Vörös József r. kat	2	1	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1	3	3	2	100
	Weiler Lajos izr.	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2	3	2	2	2	100
	Winkler Péter izr.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	100

Nem osztályoztatott: Székely Attila r. kat.

Kimaradt: Hadarics Jenő r. kat, Peteretz János r. kat

Tandíj nem fizetése miatt törölve: Ferkis Rezső r. kat.

IV. osztály.

Osztályfőnök: Mantuano József.

A tanuló neve, vallása, isméllő-e? internátusban lakik?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Ált. tanulm. eredm.	Rendszeret	Tandij	
		Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Német nyelv	Természettud.	Meenyiségtan	Rajz	Honvédelem	Testnevelés				Egészségtan
Adorján Átila r. kat.	2	2	2	3	3	3	3	4	2	2	1	3	4	3	100
Balázs József r. kat.	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	40
Blum Károly izr.	2	1	3	3	3	2	3	2	3	2	2	2	3	2	100
Bohemszky Egon izr.	2	2	3	3	3	2	2	3	3	2	1	2	3	3	80
5 Bókon Sándor r. kat.	2	2	2	3	3	1	2	3	2	2	1	1	3	2	100
Bugledits József r. kat.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	3	100
Cseh János r. kat.	2	1	2	2	2	3	2	3	2	1	1	2	3	2	80
Derdák Pál r. kat.	2	3	2	3	3	3	3	4	2	2	1	3	4	3	100
Farkas Imre r. kat.	1	1	2	2	3	2	2	2	2	1	2	1	2	3	40
10 Frank László r. kat.	2	1	2	1	2	1	2	2	2	1	1	1	2	2	40
Gereben Gábor r. kat.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	80
György Vince r. kat.	2	3	3	3	4	3	3	3	2	2	1	3	4	3	100
Hadarits Alfonz r. kat.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	20
Halász Jenő r. kat. D. i.	2	2	3	2	3	3	2	2	2	2	1	2	3	2	80
15 Hegyi Ottmár r. kat.	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2	2	3	3	3	100
Koch Róbert r. kat.	2	2	3	2	3	2	2	2	2	2	1	3	3	2	80
Koltzmanek Róbert r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1	2	3	3	100
Kovács László r. kat.	2	2	3	3	2	2	3	3	1	2	1	3	3	3	100
Krizanits István r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	3	100
20 Kuczkó Gábor r. kat. D. i.	1	1	2	2	2	3	2	2	2	1	1	1	2	2	40
Lőrincz László r. kat.	2	2	2	3	3	3	3	4	3	1	2	3	4	2	100
Manninger György r. kat.	2	1	3	3	3	2	3	3	2	1	1	2	3	3	100
Malusek István r. kat.	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2	2	3	3	3	100
Mérai István r. kat.	1	2	2	3	3	3	2	3	1	2	2	2	3	1	100
25 Mészáros József r. kat.	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2	1	2	3	2	100
Nagy Imre r. kat.	2	2	3	3	3	2	3	3	2	1	1	2	3	3	100
Nándorfy Nándor r. kat. D. i.	2	2	2	1	3	3	2	3	2	1	1	2	3	2	80
Orbán József r. kat. ism.	2	1	2	2	2	3	2	3	3	2	1	2	3	3	100
Pammer Jenő r. kat. Sz. I. i.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1	1	3	2	100
30 Patzenhofer Konrád r. kat.	2	2	3	3	3	1	2	3	3	2	1	2	3	3	100
Pálffy János r. kat.	1	1	2	2	2	2	2	2	3	1	2	2	2	2	hm
Pregardt-Paur Oszkár r. kat.	2	3	3	3	3	3	3	4	1	2	2	2	4	3	100
Raffensperger Ernő r. kat.	2	3	4	3	3	3	3	3	2	2	1	2	4	3	100
Reichardt György r. kat.	2	3	4	3	3	3	3	3	3	2	2	2	4	3	100
35 Richter Gábor izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	hm
Stiller Adolf r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1	2	3	3	100
Szondi Aurél r. kat.	2	2	2	2	2	2	3	3	3	2	1	1	3	3	80
Szőke Lajos r. kat. D. i.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	40
Tárczy-Hornoch Zoltán r. kat.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	100
40 Tauber Márton r. kat.	2	3	4	3	4	3	4	3	2	2	1	3	4	3	100
Teleki László r. kat. V. i.	2	2	3	3	3	3	2	3	3	2	2	3	3	3	100
Varga István r. kat.	2	3	3	3	4	3	3	3	3	2	1	3	4	3	100

A tanuló neve, vallása, isméltő-e? internátusban lakik?		Magaviselet	T a n t á r g y a k										Ált. tanulm. eredm.	Rendszeretet	Tandij	
			Hittan	Hagyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Német nyelv	Természetrájk	Mennyiségtan	Rájk	Honvédelem	Testnevelés				Egészsegtan
45	Vargha Tibor r. kat.	2	2	1	2	1	1	3	3	2	1	1	1	3	3	80
	Witt Lajos r. kat. Sz. l. i.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3	100
	Wrchovszky Ernő r. kat.	2	3	3	3	4	4	3	4	3	2	2	3	4	3	100
	Wurdits Imre r. kat. Sz. o. i.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20
	Zimonyi Zoltán r. kat	1	1	2	2	2	2	2	1	3	1	1	2	2	2	60

Kimaradt: Benkő Gyula r. kat., Simon Jenő r. kat.

V osztály.

Osztályfőnök: **Katona Ferenc.**

A tanuló neve, vallása, isméltő-e? internátusban lakik?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Ált. tanulm. eredm.	Rend. szeret	Tandij
		Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Német nyelv	Olasz nyelv	Természetrájk	Mennyiségtan	Honvédelem	Testnevelés			
Balog Dezső r. kat.	2	1	2	2	2	2	2	1	3	1	1	2	2	100
Bokori József r. kat	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1	60
Buczolich Zoltán r. kat. ism.	3	2	3	3	3	3	3	2	1	1	3	3	4	100
Deák György r. kat.	2	1	3	2	3	2	2	1	2	1	2	3	3	80
5 Farkas Béla r. kat.	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1	2	1	40
Farkas István r. kat	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1	2	1	40
Ferling György r. kat.	2	1	2	2	3	2	2	2	2	1	1	2	1	60
Foki István r. kat.	2	1	2	1	2	2	2	2	2	1	3	2	2	60
Freiler Vilmos r. kat.	2	1	3	2	2	1	1	2	2	1	2	2	2	80
10 Gábor G. Olivér r. kat.	2	2	1	1	2	2	2	2	3	1	1	2	2	40
Hoffmann Péter izr.	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	3	1	2	60
Horváth Ferenc r. kat.	2	3	3	2	2	3	2	2	3	1	2	3	3	100
Kovács Simon r. kat.	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	3	1	1	m
Köninger Ödön r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	3	100
15 Rokop Alajos r. kat.	2	1	2	2	2	2	2	3	3	1	3	3	2	100
Schwarz Tamás izr.	2	2	2	2	3	2	2	1	2	1	2	2	3	80
Simon Ferenc r. kat.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1	2	3	2	100
Szabó Alajos r. kat	2	2	3	1	2	2	2	1	3	1	3	3	3	80
Szamosi Gyula r. kat.	2	2	3	3	3	3	2	2	2	1	1	3	3	100
20 Szentgróti Rezső r. kat.	2	2	3	3	3	2	2	3	3	1	1	3	3	100
Török László r. kat.	2	1	3	1	3	2	2	3	1	1	2	3	3	100
Ujvári Gyula r. kat.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1	1	3	2	100
Weiler Ede izr.	2	1	1	1	2	1	2	1	2	1	1	2	2	100

VI. osztály.

Osztályfőnök: Vas Jenő.

A tanuló neve, vallása, ismétlő-e ? internátusban lakik ?		Magaviselet	T a n t á r g y a k										Ált. tanulm. eredm.	Rendszeret	Tandíj		
			Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Gazd. és társ. ism.	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Olasz nyelv	Vegytan	Mennyiségtan				Honvédelem	Testnevelés
	Drexler Ferenc r. kat.	2	3	3	3	3	3	—	3	2	2	3	3	1	3	2	100
	Eichinger Vilmos r. kat.	2	2	3	3	2	3	—	3	3	2	3	3	2	3	2	100
	Farkas Gyula r. kat.	2	1	2	3	2	2	—	2	2	2	1	1	1	2	2	60
	Fekete Rezső r. kat.	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	2	1	1	1	1	hm.
5	Gangl Miklós r. kat.	2	2	3	3	3	3	—	3	3	2	3	2	2	3	2	100
	Giczi Alajos r. kat.	1	1	1	2	1	2	—	2	2	1	3	2	3	2	1	60
	Győrvári István r. kat.	2	2	2	2	2	3	2	3	—	2	3	3	1	3	2	100
	Halvax Oszkár r. kat.	2	3	3	3	3	3	—	3	3	3	3	2	fm	3	3	100
	Horváth László r. kat.	1	1	1	1	1	2	1	2	—	2	2	1	2	2	2	40
10	Kapelláró József r. kat.	1	1	1	2	2	2	—	1	1	1	3	1	fm	2	2	40
	Koloszár József r. kat.	1	1	2	1	1	2	—	2	1	2	2	2	1	2	1	40
	Lőrincz Gyula r. kat.	2	1	1	1	1	1	—	2	1	1	2	1	1	2	1	hm.
	Nahm Károly r. kat. D. i.	1	1	1	1	1	2	1	2	—	2	3	2	2	2	2	40
	Németh Gyula r. kat.	2	3	2	3	2	3	—	3	3	2	3	2	1	3	2	100
15	Novák István r. kat. D. i.	2	2	3	3	3	3	—	4	3	2	3	3	3	4	2	100
	Nováki Gyula r. kat.	2	3	2	3	3	4	—	3	3	3	3	3	1	4	2	100
	Póór Imre r. kat.	2	2	2	2	2	3	—	2	3	2	3	3	1	3	2	100
	Prátser Endre r. kat.	2	2	2	1	2	3	—	2	3	2	3	3	1	3	3	100
	Schügerl Károly r. kat.	2	1	1	1	2	2	—	2	2	1	2	1	1	2	2	hm.
20	Wosinski Ernő r. kat.	2	2	3	2	2	3	—	2	3	2	3	2	fm	3	2	100

VII. osztály.

Osztályfőnök: Legény János.

A tanuló neve, vallása, ismétlő-e? internátusban lakik?	T a n t á r g y a k														Ált. tanulm. eredm.	Rendszertet	Tandíj
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Föld- és néprajz	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Olasz nyelv	Természettan	Mennyiségtan	Rajz, műalk. ism.	Honvédelem	Testnevelés			
Berger István r. kat. Sz. o. i.	2	2	3	3	2	2	1	1	—	2	3	2	1	m	3	2	100
Boncz Tibor r. kat. Sz. I. i.	1	1	1	2	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2	1	1	20
Deák Ferenc r. kat. D. i.	2	1	2	2	2	1	—	1	1	2	2	2	1	1	2	1	40
Dux Erik izr.	2	2	3	1	2	2	—	2	2	1	1	2	1	m	2	3	80
5 Edelényi Endre ev.	2	1	3	2	3	3	—	2	2	2	3	3	2	3	3	2	100
Geng Rudolf r. kat. Sz. I. i.	2	1	3	3	2	3	—	2	2	3	3	3	3	1	3	2	100
Görög Márton r. kat.	1	1	2	2	1	1	—	1	1	1	2	1	1	1	2	1	100
Gyarmati Sándor r. kat.	2	2	3	3	3	2	—	2	2	3	3	3	2	3	3	2	100
Hauszner Erik r. kat.	2	3	3	3	2	2	2	2	—	2	2	3	1	2	3	2	100
10 Horváth Tibor r. kat.	2	2	4	3	2	3	—	3	3	3	3	3	3	1	4	3	100
Höbauszt Rikárd r. kat.	2	2	2	2	1	2	—	1	2	2	2	3	1	1	2	2	40
Hünner László r. kat.	2	2	3	3	2	3	—	2	3	3	3	3	3	3	3	2	100
Kapai Ernő r. kat. Sz. o. i.	1	1	2	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	m	1	1	20
Kirkovits Gyula r. kat.	2	2	4	3	2	3	2	3	—	3	3	3	2	3	4	2	100
15 Kocsis Elek r. kat.	1	1	3	1	2	2	—	2	2	2	2	2	1	3	2	2	80
Kormos László izr.	2	2	3	2	3	3	—	2	2	2	2	3	2	2	3	3	100
Lovas Gyula r. kat.	2	1	2	2	1	2	—	2	2	2	3	1	2	1	2	2	60
Májon Jakab r. kat.	2	2	3	3	2	1	—	2	1	2	3	1	2	1	3	2	60
Németh Lajos r. kat.	2	2	3	2	2	3	—	3	3	3	3	3	1	1	3	2	100
20 Pálkövi Tamás r. kat.	2	2	3	3	3	1	—	2	2	3	3	1	1	2	3	3	100
Radó József r. kat.	2	2	4	3	2	3	—	3	3	3	3	3	2	3	4	3	100
Horváth Sarródi Karoly r. kat.	2	2	3	3	3	3	—	3	3	3	4	3	3	1	4	3	100
Schey Ferenc r. kat.	2	2	3	2	2	2	—	1	2	2	2	1	2	1	2	2	60
Schottner Lajos ev.	2	1	3	3	2	2	2	2	—	1	1	2	1	3	3	2	40
25 Schügerl Miklós r. kat.	2	1	2	2	2	2	—	2	2	2	2	2	1	1	2	2	hm.
Schwartz Imre izr.	2	2	3	2	3	2	—	2	2	3	3	2	2	3	3	3	100
Sussmann Antal r. kat.	2	2	4	3	2	3	—	1	3	2	2	3	2	1	4	3	100
Horváth Szabó Gyula r. kat.	2	2	3	2	2	2	1	2	—	2	2	2	2	2	2	1	100
Szentgróti Kornél r. kat.	2	2	3	3	3	3	—	2	2	3	3	3	2	1	3	3	100
30 Varga Sándor r. kat.	1	2	2	3	2	2	—	2	2	2	3	2	1	1	3	2	100
Wallner Ottó r. kat.	2	2	3	2	3	3	—	3	2	2	3	2	2	3	3	3	100
Weiler Géza izr.	2	2	2	2	2	1	—	2	1	2	3	2	2	2	2	2	80

Nem osztályoztatott: Szalay Emil r. kat.

VIII. osztály.

Osztályfőnök: Dr. Augusztinovicz Elemér.

A tanuló neve, vallása, isméllő e? internátusban lakik?	Magaviselet	T a n t á r g y a k														Ált. tanulm. eredm.	Rendszeret	Tandj
		Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Olasz nyelv	Bölcsész	Természettan	Mennyiségtan	Rajz, műalk. ism.	Honvédelem	Testnevelés	Egészségtan			
Békési Imre r. kat.	1	1	2	2	2	1	2	—	1	2	2	1	2	2	2	2	2	40
Bönöczk József r. kat.	2	2	3	3	3	2	3	—	2	3	3	2	2	1	3	3	3	100
Bősze Aladár r. kat.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	m
Bujtás László r. kat.	1	1	1	1	1	1	1	—	1	2	2	1	1	1	1	1	2	60
5 Gráczol Géza r. kat.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	m
Hadarits Géza r. kat.	1	1	1	1	1	1	1	—	1	2	1	1	1	1	1	1	1	40
Halvax Imre r. kat.	1	1	2	1	2	—	1	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	40
Hárs József r. kat.	1	1	2	2	2	—	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	100
Kiss Rezső r. kat.	1	1	1	2	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	100
10 Kotsis István r. kat.	2	2	3	3	3	—	3	3*	2	3	3	2	3	1	2	3	2	100
Kovács István r. kat.	1	1	2	2	2	1	3	—	1	1	1	2	2	1	2	2	2	100
Kutrovác József r. kat. V. i.	1	1	3	2	3	—	1	3	2	2	3	2	3	1	1	3	2	100
Lőrincz János r. kat.	2	1	3	3	3	—	3	3	3	3	3	2	2	1	2	3	2	100
Nagy Ernő r. kat.	1	1	2	1	2	—	2	2	2	3	3	2	2	1	1	3	2	80
15 Németh Emil r. kat.	1	1	2	2	3	—	2	2	2	1	1	2	2	fm	2	2	2	89
Rabi István r. kat.	1	1	2	3	2	1	2	—	2	2	2	2	2	1	1	2	2	60
Rákosdy Béla r. kat.	2	1	3	3	3	—	3	3*	3	3	3	3	3	fm	3	3	2	100
Rokop József r. kat.	1	1	2	2	2	—	1	1	1	2	2	1	1	fm	1	2	1	60
Scheidl Adolf r. kat.	1	1	3	2	3	—	1	3	2	3	2	2	3	1	2	3	1	80
20 Stasney Béla r. kat.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	hm
Szász Ödön r. kat.	2	1	3	3	3	—	3	3*	3	3	3	3	3	2	2	3	3	100
Szedenik Iván r. kat.	1	1	2	1	2	—	3	2	2	3	3	2	1	2	2	3	2	80
Szemes József r. kat.	2	2	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	1	2	3	2	100
Varga Imre r. kat.	2	1	3	3	3	—	3	3*	2	2	2	2	3	1	2	3	2	100

Kimaradt: Ostoros István r. kat. ism.

* Francia nyelv.

Magántanulók:

I. B) osztályban jórendű: Kalotai Károly r. kat. 1929. — II. B) osztályban túlnyomóan elégségesrendű: Véber József r. kat. 1928. — IV. osztályban egy tárgyból elégtelen: Boros Sándor r. kat. 1926. — V. osztályban elégségesrendűek: Kávai István r. kat. 1908 és Szalai József r. kat. 1918; túlnyomóan elégségesrendű: Cziczér István r. kat. 1912 és Kokály Imre r. kat. 1911. — VI. osztályban elégségesrendű: Vörös Sándor r. kat. 1919; túlnyomóan elégségesrendűek: Kávai István r. kat. 1908; Kokály Imre r. kat. 1911 és Wischet Vilmos r. kat. 1905. — VII. osztályban jórendű: Vörös Sándor r. kat. 1919. — VIII. osztályban elégségesrendű: Vitális Zoltán r. kat. 1921; túlnyomóan elégségesrendű: Bartolits Károly r. kat. 1922 és Ostoros István r. kat. 1924. — Összesen 15 magántanuló.

SOPRONI ÁLL. SZÉCHENYI ISTVÁN GIMNÁZIUM

VIII. OSZTÁLYA 1943.

Albert Alcsó

Ottó Balázs

László János

Dr. János Gábor

Dr. Árpád Csécs

Horváth József

Pálffy János

Róbert János

Károly József

Miklós János

Gyula János

Dr. Gyula János

Dr. László János

Károly János

László János

László János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

Gyula János

FOTO: KUNTZL, SOPRON

X.

Érettségi vizsgálatok.

Az 1943. évi június havi érettségi vizsgálatokra 24 nyilvános és 2 magántanuló jelentkezett. Az írásbeli vizsgálatok május hó 17., 18., 19. és 20. napjain voltak.

Tételek: magyar nyelv és irodalomból: 1. Nemzeti életünk szemléltetése és bírálata a hazafias lírában. 2. Rezonancia jelenségek a fizikában. (Fizikai értekezés). Az irodalmit 24, a fizikait 2 tanuló választotta.

Eredmény: 7 jeles, 10 jó, 9 elégséges.

Latin nyelv és irodalomból: Vergilius Aeneis II. 477—505 sora.

Eredmény: 7 jeles, 10 jó, 9 elégséges.

Német nyelv és irodalomból: „Az orosz tél”.

Eredmény: 10 jeles, 6 jó, 7 elégséges, 3 elégtelen.

Görög nyelv és irodalomból: Homeros Odysseia XI. é. 138—162 sora

Eredmény: 5 jeles, 1 jó.

A szóbeli vizsgálatok június hó 15., 16. és 17. napjain folytak dr. Bognár Cecília e. ny. r. tanár elnökletével.

Az érettségi vizsgálatok eredménye:

Kitüntetéssel érettségizett: 2: Kiss Rezső, Stasney Béla.

Jelesen érettségizett: 5: Bösze Aladár, Gráczol Géza, Hadarits Géza, Halvax Imre, Rokop József.

Jól érettségizett: 7: Békési Imre, Bujtás László, Hárs József, Kovács István, Németh Emil, Rabi István, Vitális Zoltán.

Erettségizett: 12: Bartolits Károly, Bönöczk József, Kotsis István, Kutrovács József, Lőrincz János, Nagy Ernő, Rákosdy Béla, Scheidl Adolf, Szász Ödön, Szedenik Iván, Szemes József, Varga Imre.

Kiegészítő érettségi vizsgálat eredménye: görögből:

Jelesen érettségizett: Békési Imre, Bujtás László, Hadarits Géza, Kovács István, Rabi István.

Jól érettségizett: Bönöczk József.

Honosító érettségi vizsgálatot tett Tóth András jó eredménnyel.

Részletes eredmény.

A tanuló neve és vallása		A tanuló érdemjegyei							A gimnázium többi tantárgyában tanulmányi eredménye a következő volt									
		Magaviselet	Magyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Német nyelv	Természettan	Mennyiségtan	Görög nyelv	Vallás	Gazd. és társ. ism.	Földr. és néprajz	Olasz nyelv	Bölcsészet	Természettan	Vegytan	Rajz, műalk. ism.	Honvédelmi ism.
	Bartolits Károly r. kat.	—	3	2	3	2	3	3	—	2	—	1	3	3	1	—	3	2
	Békési Imre r. kat.	1	3	2	2	2	2	2	1	1	2	2	—	1	2	3	1	2
	Bönöczk József r. kat.	2	3	3	3	3	3	3	2	2	—	2	—	3	2	—	2	2
	Bősze Aladár r. kat.	1	1	1	1	1	1	2	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	Bujtás László r. kat.	1	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1	—	1	2	2	1	1
	Gráczol Géza r. kat.	1	1	1	1	1	1	2	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Hadarits Géza r. kat.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	—	1	1	2	1	1
	Halvax Imre r. kat.	1	2	1	1	1	1	1	—	1	2	1	2	2	1	2	2	1
	Hárs József r. kat.	1	1	1	2	2	2	1	—	1	2	2	2	2	3	3	1	1
10	Kiss Rezső r. kat.	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Kotsis István r. kat.	2	3	3	3	3	3	3	—	2	—	2	3	2	3	—	2	3
	Kovács István r. kat.	1	1	1	2	3	2	1	1	1	2	2	—	2	3	3	2	2
	Kutrovác József r. kat.	1	2	2	3	1	3	3	—	1	2	2	3	2	2	3	2	3
	Lőrincz János r. kat.	2	3	3	3	3	3	3	—	1	2	1	3	3	3	3	2	2
15	Nagy Ernő r. kat.	1	2	1	2	2	3	3	—	1	2	1	2	2	2	2	2	2
	Németh Emil r. kat.	1	2	2	3	2	1	1	—	1	2	1	2	2	1	2	2	2
	Rabi István r. kat.	1	3	2	2	2	2	2	1	1	1	2	—	2	1	1	2	2
	Rákosdy Béla r. kat.	2	3	3	3	3	3	3	—	1	3	3	3	3	2	3	3	3
	Rokop József r. kat.	1	1	2	1	1	1	1	—	1	2	2	1	1	3	3	1	1
20	Scheidl Adolf r. kat.	1	3	2	3	1	3	3	—	1	2	2	3	2	2	3	2	3
	Stasney Béla r. kat.	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Szász Ödön r. kat.	2	3	3	3	3	3	3	—	1	2	3	3	3	1	3	3	3
	Szedenik Iván r. kat.	1	2	1	2	3	2	3	—	1	2	2	2	2	1	1	2	1
	Szemes József r. kat.	2	3	3	3	3	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	3	3
25	Varga Imre r. kat.	2	3	3	3	3	2	3	—	1	—	2	3	2	1	—	2	3
	Vitális Zoltán r. kat.	—	2	1	2	2	1	2	—	1	—	1	2	3	1	—	3	1

* -al jelöltek francia nyelvből kaptak jegyet.

XI.

Pályaválasztás. Az érettségi vizsgálatot tett tanulók közül mérnöki pályára 11, katonai pályára 5, tanári pályára 3, gazdasági pályára 4, orvosi pályára 1, állatorvosi pályára 1, jogi pályára 1 készül.

XII. Statisztika.

1. A tanulók száma és fontosabb adatai.

		I. a-b) o.	II. a-b) o.	III. o.	IV. o.	I-IV. o.	V. o.	VI. o.	VII. o.	VIII. o.	V-VIII. o.	I-VIII. o.
a) A tanulók száma	Beírt nyilvános tanuló (fiú) ...	71	77	46	49	243	23	20	33	25	101	344
	„ magán „ „	1	1	—	1	3	4	4	1	3	12	15
	Osztályozott nyilv. tanuló (fiú) ...	70	73	42	47	232	23	20	32	24	99	331
	„ magán „ „	1	1	—	1	3	4	4	1	3	12	15
	„ összes „ „	71	74	42	48	235	27	24	33	27	111	346
	Ezek közül ismétlő ...	3	5	2	1	11	1	—	—	1	2	13
b ₁) Az osztályozott nyilvános tanulók életkora	1932-ben született ...	19	—	—	—	19	—	—	—	—	—	19
	1931-ben „ ...	21	26	—	—	47	—	—	—	—	—	47
	1930-ban „ ...	24	29	16	—	69	—	—	—	—	—	69
	1929-ben „ ...	6	15	14	11	46	—	—	—	—	—	46
	1928-ban „ ...	—	3	12	26	41	8	—	—	—	8	49
	1927-ben „ ...	—	—	—	6	6	12	5	—	—	17	23
	1926-ban „ ...	—	—	—	2	2	2	7	16	—	25	27
	1925-ben „ ...	—	—	—	2	2	1	8	10	9	28	30
	1924-ben „ ...	—	—	—	—	—	—	—	6	7	13	13
	1923-ban „ ...	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2
	1922-ben „ ...	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	4
	1921-ben „ ...	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2
b ₂) Az osztályozott magán-tanulók életkora	1929-ben született ...	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	1928-ban „ ...	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	1926-ban „ ...	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1
	1924-ben „ ...	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
	1922-ben „ ...	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
	1921-ben „ ...	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
	1919-ben „ ...	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	2
	1918-ban „ ...	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
	1912-ben „ ...	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
	1911-ben „ ...	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	2
	1908-ban „ ...	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	2
	1905-ben „ ...	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1
Az osztályozott nyilvános tanulók	c) vallása											
	római katolikus ...	64	68	38	43	213	20	20	26	24	90	303
	református ...	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2
	evangélikus ...	3	3	1	1	8	—	—	2	—	2	10
	izralita ...	2	2	2	3	9	3	—	4	—	7	16
	d) anyanyelve, nyelv-ismerete											
	magyar anyanyelvű ...	65	72	42	42	221	23	20	32	24	99	320
	német „ ...	3	1	—	2	6	—	—	—	—	—	6
	horvát „ ...	2	—	—	3	5	—	—	—	—	—	5
	Csak magyarul beszél ...	62	68	40	37	207	18	19	25	21	83	290
	Magyarul és németül beszél ...	6	4	2	5	17	5	1	6	3	15	32
	„ „ horvátul „ ...	2	1	—	4	7	—	—	—	—	—	7
	„ „ szlovákul „ ...	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1
	„ „ hollandul „ ...	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1

		I. a-b) o.	II. a-b) o.	III. o.	IV. o.	I-IV o.	V. o.	VI. o.	VII. o.	VIII. o.	V-VIII o.	VI- o.
Az osztályozott tanulók												
e) szülek foglalkozása szerint												
	Középbirtokos	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
	Kisbirtokos-kisbérő	12	10	3	7	32	3	3	4	4	14	46
	Kisbirtokos-napazámos	10	2	—	—	12	—	—	—	2	2	14
	Egyéb önálló őstermelő	—	—	—	1	1	—	—	1	—	1	2
	Gazdasági tisztviselő	1	1	—	1	3	—	—	1	—	1	4
	Gazdasági segédzemély	1	3	—	2	6	—	2	—	1	3	9
	Nagyiparos	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1
	Kisiparos	12	11	7	4	34	6	4	5	3	18	52
	Ipari tisztviselő	—	1	—	2	3	—	—	1	1	2	5
	„ segédzemély	3	7	3	2	15	1	—	1	1	3	18
	Nagykereskedő	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	Kiskereskedő	2	3	—	3	8	1	1	2	—	4	12
	Kereskedelmi tisztviselő	1	1	1	—	3	1	—	2	—	3	6
	„ segédzemély	1	—	2	—	3	—	—	1	—	1	4
	Közlekedési kisvállalkozó	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	„ tisztviselő	1	2	—	2	5	1	3	3	1	8	13
	„ segédzemély	5	12	6	4	27	4	—	2	—	6	33
	Köztisztviselő, díjnok	3	2	3	4	12	1	2	2	2	7	19
	Pap, tanár, tanító	4	5	2	5	16	1	1	1	2	5	21
	Orvos, ügyvéd, mérnök, gyógyszerész	—	—	1	—	1	2	1	1	2	6	7
	Közhivatali vagy értelmiségi altiszt	5	—	3	3	11	1	—	2	—	3	14
	Katonatiszt	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	2
	„ altiszt	7	6	8	2	23	—	—	—	1	1	24
	Nyugdíjas köztisztviselő	—	2	1	—	3	1	—	2	1	4	7
	„ egyéb „	—	—	—	1	1	—	1	—	—	1	2
	„ altiszt	—	—	—	1	1	—	1	—	1	2	3
	Tőkés	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2
	Egyéb napszámos	—	2	1	—	3	—	1	—	—	1	4
	Egyéb foglalkozásu	—	2	—	1	3	—	—	—	—	—	3
	Szeretetházi tanuló	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
e2) A magán-tanulók foglalkozása												
	Kereskedelmi tisztviselő	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
	Közlekedési segédzemély	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1
	Tanító	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	2
	Katona-altiszt	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
	Pénzügyőr	—	—	—	—	—	3	2	—	—	5	5
	Szülői ellátás alatt	1	1	—	1	3	—	—	—	2	2	5
Az osztályozott nyilvános tanulók												
f) szülek lakóhelye szerint												
	1. Az iskola székhelyén, Sopronban lakik	26	43	30	27	126	15	12	20	10	57	183
	2. Sopron vármegyében lakik	35	23	12	14	84	7	6	8	11	32	116
	3. Fejér	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	3
	Győr	2	—	—	—	2	1	—	1	—	2	4
	JászNkSz	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	2
	Komárom	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1
	Moson	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
	Pest P. S. K.	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	2
	Somogy	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	Vas	2	1	—	1	4	—	—	—	2	3	7
	Veszprém	2	1	—	1	4	—	—	—	—	—	4
	Zala	1	1	—	1	3	—	—	—	—	—	3
	4. Budapest thj. városban	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	Kassa	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1
	5. Németországban (Bgld)	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
	Belgiumban	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1

		I. a-b) o.	II. a-b) o.	III. o.	IV. o.	V. o.	VI. o.	VII. o.	VIII. o.	V - VIII. o.	VIII. o. -	
Az osztályozott nyilvános tanulók	g) közül bejáró											
	1. Ágfalváról vonaton	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	
	Bükről "	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	
	Chernelházáról "	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	
	Eszterházáról "	—	1	—	—	1	1	—	—	1	2	
	Fertőendréről "	—	—	1	1	2	—	—	—	—	2	
	Fertőszentmiklósról "	3	4	—	—	7	1	—	—	1	8	
	Hidegségről "	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	
	Kópházáról "	—	—	1	3	4	—	—	—	—	4	
	Lövőről "	1	1	1	1	4	1	—	—	1	5	
	Nagycenkről "	1	—	3	2	6	2	1	—	3	9	
	Peresztegről "	1	2	—	—	3	—	—	2	2	5	
	Petőházáról "	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	
	Sopronkövesdről "	—	—	2	—	2	1	—	—	1	3	
	Ujkérrel "	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	
	2. Brennbergbányáról kerékpáron	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	
	Fertőrákosról "	1	1	—	1	3	—	—	—	—	3	
	Kőhidtelepről "	1	—	—	1	2	—	—	—	—	2	
	Sopronbánfalváról "	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	
	3. Sopronbánfalváról gyalog	—	1	—	—	1	—	—	—	1	2	
Összesen		10	11	9	10	40	5	3	4	1	53	
h) lakás szerint	Szüleinél lakik	35	53	39	35	162	20	15	24	10	69	231
	Kosztadónál lakik	5	8	2	3	18	3	3	2	13	21	39
	Inter- Szent Imre Kollegiumban	1	—	—	2	3	—	—	2	—	2	6
	nátus Szent Domonkos Konviktusban	12	9	—	4	25	—	2	1	—	3	28
	ban Voss-féle kat. Árvaházban	1	1	1	2	5	—	—	—	1	1	6
lakik Széchenyi Fiuotthonban	16	2	—	1	19	—	—	3	—	3	22	
i) órá-mulasztása	A heti óraszámnál kevesebbet mulasztott tanulók száma	54	44	30	27	155	18	7	15	13	53	208
	Az igazoltan mulasztott órák száma	1545	2594	1154	1556	6849	336	894	1279	965	3474	10323
	" igazolatlanul " " "	—	—	—	20	20	4	—	—	—	4	24
j) előmenetele	Kitünőrendű	5	4	2	2	13	—	—	—	2	2	15
	Jelesrendű	4	4	1	3	12	2	1	2	3	8	20
	Jórendű	28	22	7	7	64	10	8	10	8	36	100
	Elégséges rendű	13	28	5	10	56	6	4	10	6	26	82
	Túlnyomóan elégséges	11	8	18	15	52	5	5	5	5	20	72
	Elégtelen egy tárgyból	4	7	4	8	23	—	2	5	—	7	30
	" két " "	5	—	3	—	8	—	—	—	—	—	8
" 3-4 " "	—	—	2	2	4	—	—	—	—	—	4	
k) az osztályozott magántanulók előmenetele	Jórendű	1	—	—	—	1	—	—	1	—	1	2
	Elégségesrendű	—	—	—	—	—	2	1	—	1	4	4
	Túlnyomóan elégséges	—	1	—	—	1	2	3	—	2	7	8
	Elégtelen egy tárgyból	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1
l) külsőrendk. tárgyal tanu	Rendkívüli rajzot	—	—	—	—	—	5	5	4	5	19	19
	Karéneket	33	23	16	—	72	4	9	18	12	43	115
Összesen		33	23	16	—	72	9	14	22	17	62	134
m) az oszt. nyilv. tanulók tandíj fizetése	Tandíjmentes	16	4	3	2	23	1	3	1	3	8	38
	Évi 20 P-t fizet	1	5	1	2	9	—	—	2	—	2	11
	" 40 " "	12	11	4	5	32	3	4	3	3	13	45
	" 60 " "	4	2	1	1	8	4	2	3	3	12	20
	" 80 " "	14	15	6	8	43	4	—	3	4	11	54
	" 100 " "	23	36	27	29	115	11	11	20	11	53	168
a második félévi díjkedvezménye szerint												

2. Tanulmányi eredmény.

Tantárgyak	Osztályok — A nyilvános tanulók száma — Érdemjegyek																																									
	I. A. oszt. 36			I. B. oszt. 34			II. A. oszt. 39			II. B. oszt. 34			III. oszt. 42			IV. oszt. 47			V. oszt. 23			VI. oszt. 20			VII. oszt. 32			VIII. oszt. 24														
	jelen	jó	elégséges	elégtelen	jelen	jó	elégséges	elégtelen	jelen	jó	elégséges	elégtelen	jelen	jó	elégséges	elégtelen	jelen	jó	elégséges	elégtelen	jelen	jó	elégséges	elégtelen	jelen	jó	elégséges	elégtelen	jelen	jó	elégséges	elégtelen										
Magaviselet	15	21	—	—	14	20	—	—	10	29	—	—	15	18	1	—	8	32	2	—	11	36	—	—	3	19	1	—	6	14	—	—	5	27	—	—	17	7	—	—		
Hittan	20	14	2	—	13	16	5	—	23	15	1	—	19	13	2	—	23	18	1	—	15	23	9	—	13	8	2	—	9	7	4	—	10	21	1	—	21	3	—	—		
Magyar nyelv és irod.	8	18	10	—	7	7	15	5	9	23	7	—	6	13	15	—	8	6	26	2	6	17	21	3	5	7	11	—	7	7	6	—	1	8	19	4	6	9	9	—		
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	5	22	5	7	12	28	—	10	7	6	—	7	5	8	—	3	14	15	—	8	8	8	—		
Gazd. és társad. ism.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	9	5	—	—	—	—	—	—	—	—			
Föld- és néprajz	8	17	11	—	17	10	7	—	9	15	15	—	20	11	3	—	9	7	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	19	8	—	—	—	—			
Latin nyelv és irod.	4	17	13	2	5	8	14	7	3	9	23	4	4	4	25	1	6	9	22	5	6	10	27	4	2	11	10	—	2	7	10	1	7	13	12	—	6	8	10	—		
Görög nyelv és irod.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	3	3	—	5	1	—	—			
Német nyelv és irod.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	7	21	6	9	14	23	1	5	12	6	—	2	10	7	1	8	18	6	—	10	5	9	—		
Francia nyelv és irod.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Olasz nyelv és irod.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Bölcsészeti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Természettud.	12	19	5	—	21	10	3	—	11	25	3	—	30	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Vegytan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Természetis.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	19	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Mennyiségtan és mértan	13	13	10	—	11	3	20	—	6	16	17	—	5	8	19	2	4	7	31	—	6	9	27	5	6	9	8	—	1	5	14	—	4	10	17	1	7	8	9	—		
Rajz és műalkotások	7	20	9	—	3	17	14	—	7	19	13	—	3	20	11	—	8	19	15	—	6	21	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Honvédelmi ismeretek	21	11	4	—	12	5	17	—	7	19	13	—	12	16	6	—	12	13	17	—	18	29	—	—	23	—	—	—	6	7	7	—	14	14	4	—	9	8	7	—		
Testnevelés	17	8	10	fm	14	9	11	—	10	12	10	fm	6	9	17	fm	2	10	12	16	fm	32	15	—	—	10	5	8	—	11	4	2	fm	3	14	6	9	3	17	4	—	fm
Egészségtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Enek	13	21	2	—	13	17	4	—	8	25	6	—	13	15	6	—	10	20	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Rendszeret	10	24	2	—	8	17	9	—	7	27	4	1	8	20	6	—	5	22	15	—	6	15	26	—	5	9	8	1	4	14	2	—	5	17	10	—	9	13	2	—		
Az osztály előmenetelének középérdemjegye	1:91			2:11			2:08			1:96			2:32			2:31			1:93			2:12			2:14			1:91														

A gimnázium előmenetelének középpérdemjegye: 2*10

	Gyarapodás				Állomány		
	1942 ben				1942 december 31 én		
	vétel	ajándék	Érték		darab	Érték	
	darab		P	f		P	f
I. Bútorok	28	—	564	—	456	8085	38
II. Házi és irodai felszerelés	19	—	390	70	372	9559	90
III. Nyilvántartási könyvek	1	—	21	—	137	180	92
IV. Tanári könyvtár	382	137	3717	73	12705	29229	16
V. Történelmi szertár	—	—	—	—	1221	1833	20
VI. Földrajzi szertár	1	—	3	—	949	1946	04
VII. Természettudományi szertár	—	—	—	—	3517	2217	67
VIII. Fizikai szertár	1	—	12	09	503	4848	69
IXa) Vegytani szertár	—	—	—	—	150	268	13
IXb) Ásványtani szertár	—	—	—	—	346	145	50
X Geometriai szertár	—	—	—	—	38	590	09
XI. Rajzszerter	—	—	—	—	2808	817	68
XII. Tornaszertár	—	—	—	—	277	4763	97
I—XII. együtt:	432	137	4708	52	23479	64486	33
XIII. Ifjúsági könyvtár	390	—	1738	78	2167	6079	87
XIV. Ének- és zeneszerter	—	—	—	—	56	1511	54
Összesen:	822	137	6447	30	25702	72077	74

Az iskolaépületének méretei (1943. májusi állapot).

Az iskola telke 595 □-öl = 2140 m², ebből az udvar területe 637 m², a többi beleépítve, kert nincs. Telekkönyvi szám: 5578. Helyrajzi szám: 168.

Ajtó-szám	A terem rendeltetése	A'apterü- lete m ²	Ajtó-szám	A terem rendeltetése	A'apterü- lete m ²
	a) földszinten:				
1	Altiszti lakás I.	31.71	18	Tanterem (III. A. o.)	49.60
2	" II.	33.54	19	Tanári szoba	69.51
3	Természettudományi szertár I.	28.80	20a	Igazgatói külső iroda	33.67
4	Vegytani szertár	47.88	20b	" belső "	20.13
5	Természettudományi vegyt. előadó	66.75	21	Szülői fogadó	11.41
6a	Természettudományi szertár II.	24.54	22	Geometriai rajzterem	90.75
6b	Orvosi szoba	21.70	23	Tanterem (V. o.)	72.70
7	Kapuzszo	19.25	24	Tanterem (II. A. o.)	56.46
8	Tanterem (görög)	43.22	25	Tanterem (I. A. o.)	71.30
9a	Torna öltöző	41.57	26	W.C.	16.21
9b	Torna fürdő	22.27	27	Kis padlás	—
10a	Cserkész-otthon	27.97		c) második emeleten:	
10b	Tanterem (IV. B)	55.63	28	Tanterem (II. B. o.)	75.25
11	Tanterem (III. B)	70.00	29	Nagy padlás	—
12	W.C.	14.92	30a	Rajzterem	114.29
13a	Tornaterem	244.54	30b	Rajzszerter I.	6.94
13b	Tornaszertár	19.06	30c	" II.	54.88
	b) első emeleten:		31	Tanterem (VIII. o.)	70.72
14	W.C.	3.25	32a	Fizikai szertár I.	48.02
15a	Tanári könyvtár I.	49.05	32b	" II.	21.30
15b	" II.	23.52	33	Fizikai előadó	92.63
16a	"	27.71	34	Tanterem (VI. o.)	75.35
16b	Földrajzi szertár	6.94	35	Tanterem (IV. A. o.)	57.55
17	Tanterem (VII. o.)	70.72	36	Tanterem (I. B. o.)	72.44
			37	W.C.	17.64

Az iskola telke és épülete Sopron thj. város tulajdona, melyet használatra szerződéssel az államnak engedelt át iskolánk céljaira. (VKM. 31.689/1875. dec. 26 sz. rend.)

4. Az iskola népessége az 1920–21. tanévtől.

Tanév	Osztályozott nyilvános fiútanulók									Osztályozott magántanulók									Nyilvános és magán- tanulók együtt	Sikeres érettségi vizsgát tett
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I. – VIII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I. – VIII.		
1920/21	59	73	52	56	33	33	26	27	359	4.	2	—	1	1	1	—	2	11 ^{o)}	371	72 ¹⁾
1921/22	57	63	57	44	28	28	31	21	329	4	4	1	2	2	—	—	1	14	343	15
1922/23	80	55	57	49	22	27	28	31	349	3	1	—	—	2	—	—	1	7	356	26
1923/24	61	72	54	42	18	18	29	22	316	2	—	—	—	1	1	—	—	4	320	20
1924/25	69	61	66	45	48	19	16	27	321	1	1	1	1	—	—	1	1	6	327	22
1925/26	79	67	57	53	22	14	19	16	327	1	2	1	1	—	—	—	1	6	333	18
1926/27	73	69	66	50	29	18	13	21	339	2	2	—	1	—	2	—	—	7	346	16
1927/28	61	67	63	54	33	29	19	13	339	1	1	1	—	—	—	1	1	5	344	14
1928/29	49	47	61	58	31	33	26	19	324	—	1	2	2	1	—	1	1	8	332	20
1929/30	42	46	49	59	39	27	37	23	322	—	—	—	—	1	1	1	1	4	326	20
1930/31	84	42	44	46	44	29	34	33	356	1	—	—	1	2	3	2	—	9	365	25
1931/32	83	88	34	43	32	41	28	29	378	—	1	—	—	1	1	—	2	5	383	26
1932/33	68	86	84	32	33	23	40	26	392	1	1	1	1	—	—	1	1	6	398	26
1933/34	74	56	84	68	29	27	22	38	398	—	1	—	—	—	1	—	1	3	401	38
1934/35	71	68	61	74	49	23	26	21	393	—	—	2	—	—	1	1	1	5	398	16
1935/36	63	63	73	62	53	45	18	25	402	—	—	—	1	—	—	—	—	1	403	23 ²⁾
1936/37	69	57	70	66	37	43	41	17	400	—	—	—	1	—	—	—	1	2	402	15
1937/38	58	68	58	61	44	37	36	38	400	—	—	—	2	2	2	—	1	7	407	34
1938/39	51	51	70	53	39	34	37	34	369	—	—	—	—	—	1	1	—	2	371	27
1939/40	53	48	48	68	36	35	40	37	365	—	—	—	—	—	—	1	—	1	366	29
1940/41	60	49	59	43	44	32	38	38	363	—	—	—	—	2	1	—	1	4	367	37
1941/42	85	54	55	42	27	35	25	32	355	—	—	—	—	2	—	—	—	2	357	45 ³⁾
1942/43	70	73	42	47	23	20	32	24	331	1	1	—	1	4	4	1	3	15	346	26

^{o)} Ezenfelül még egy VIII. o. leány-magántanuló.

¹⁾ Ebből 24 fiú + 1 leány intézeti tanuló, 47 pedig a soproni reálisk. nevelőintézet növendéke. —

²⁾ Ebből 1 a decemberi vizsgán idegen intézetbeli tanuló. — ³⁾ Ebből 21 a szeptemberi vizsgán.

XIII.

Internátusok.

1. **Szent Domonkos Konviktus.** A Szent Domonkos Konviktusban lakik az I. A) osztályból 12, a II. B) osztályból 9, a IV. osztályból 4, a VI. osztályból 2, a VII. osztályból 1, összesen 28 tanuló. A Konviktust a Szent Domonkos rend tartja fenn. Az épület egyemeletes ház, 3 hálóteremmel (a 62 m^2), 3 tanulótérrel (a 62 m^2), ebédlővel, fürdővel, kápolnával és kerttel. Igazgatója: P. Nusser Péter O. P. Férőhelyek száma: 42, betöltött hely: 39. Fizetendő díj: évi 1000 P; kedvezményes díj: havi 70—80 P. A Konviktusba való felvételért a nyár folyamán a Konviktus Igazgatóságához kell folyamodni.

2. **Az Országos Gyermekvédő Liga Széchenyi Fiú-otthona.** A Széchenyi Fiú-otthonban lakik az I. A) osztályból 16 falusi tehetséges tanuló, II. osztályból 1, VII. osztályból 3, összesen 20 tanuló. Az intézetet az Országos Gyermekvédő Liga és Gyermekszanatórium Egyesület tartja fenn. Az épület egyemeletes ház, hatalmas kert közepén, 5 hálóteremmel (28, 24, 78, 74 50 m^2) 1 tanteremmel (106 m^2), ebédlővel és fürdőszobával. Igazgatója: némedi Horváth Gyula. Férőhelyek száma: 77, betöltött hely 77. Fizetendő díj havi 75 P. A Fiú-otthonban való felvételért az Igazgatósághoz kell folyamodni szeptember 1-ig.

3. **Szent Imre Internátus.** A Szent Imre Internátusban lakik a IV. osztályból 3, a VII. osztályból 2, összesen 5 tanuló. Az Internátust a Szent Imre Internátus Egyesület tartja fenn. Az épület egyemeletes villa nagy park közepén, 4 hálóteremmel (35, 25, 28, 35 m^2), két tanulótérrel (49, 60 m^2), ebédlővel, 2 mosdóval, fürdővel és kápolnával. Igazgatója: Gacs János pápai kamarás, országgyűlési képviselő. Férőhelyek száma 38; betöltött hely: 38. Fizetendő díj: havi 145 P, kedvezményes díj: havi 130 P. Az Internátusba való felvételért június 30-ig kell folyamodni.

4. **Voss-féle katolikus Árvaház.** Az Árvaházban lakik a VIII. osztályból 3 tanuló. Az Árvaházat a Voss-féle katolikus árvaház-alapítvány tartja fenn. Az épület egyemeletes, 2 hálóteremmel (a 63 m^2), ebédlővel és kápolnával. Igazgatója: Bán János püspöki tanácsos. Férőhelyek száma: 38, betöltött hely: 38. Fizetendő díj: havi 100 P. Az Intézetbe való felvétel a középiskolai beiratások napjain és a nyári szünidő folyamán történhetik.

XIV.

Tájékoztató a jövő iskolai évre.

Beírás. Az 1943—44. évre szóló beírások június hó 12-én, valamint szeptember hó 6-án d. e. fél 9—fél 1 óráig az I—IV. o. tanulók részére és az V—VIII. o. tanulók részére délután 3—fél 7 óráig lesznek.

Az első osztályba beiratkozó tanulónak a beiratásnál szülője vagy helyettese kíséretében személyesen kell megjelennie. Ujonnán jelentkező növendékek tartoznak iskolai bizonyítványukon kívül a szülők és a nagyszülők anyakönyvi kivonatait és saját születési anyakönyvi kivonatukat és újraoltási bizonyítványukat is bemutatni. Az első osztályba csak olyan tanulók vehetők fel, akik 10-ik életévüket szeptember 15-ig betöltik.

A beírás alkalmával fizetendő díjakat a nm. Minisztérium a követke-

zöképpen állapította meg:

a) *Felvételi díj* 8 P. Jeles és jó előmenetelű hadiárva és hadigyámoltak ezt nem fizetik. „*Horthy ösztöndíjalapra*“ kitűnő, jeles, jó tanuló 2.50 P, elégs., elégtelen tanuló 5 F járulékot fizet.

Hadiárva és hadigyámoltak mentességére való jogosultságukat az 1938. évi VII. tc. értelmében a felvételtkor igazolni tartoznak.

Hadiárva a hadiszolgálat teljesítése közben hősi halált halt, a leszerelés előtt meghalt, vagy hadiszolgálat teljesítése közben eltűnt és holtának nyilvánított, a hadiszolgálattal kapcsolatban szerzett betegség folytán meghalt apának legkésőbb a hadiszolgálat megszűnését követő egy éven belül kötött házasságból született törvényes gyermeke, továbbá legkésőbb a hadiszolgálat megszűnését követő egy éven belül törvényesített, vagy örökbefogadott gyermeke.

Hadigyámolt a hadirokkantnak legkésőbb a hadiszolgálat megszűnését követő egy éven belül kötött házasságából született gyermeke.

b) A magyar Iskolaszánatórium Egyesület céljaira 1 P.

c) A Magyar Vöröskereszt Egyesület Központja számára 30 fillér.

d) Filmoktatási díj címén minden nyilvános tanuló felvételtkor előző évi tandíjának, illetőleg kedvezményfokozatának megfelelő évi tandíjának 3 százalékát tartozik fizetni.

e) Az I. osztályba lépő tanuló a teljes tandíj 3 százalékát, azaz 3 P-t fizet.

A hadiárva és hadigyámoltak a b), c), és d) alatt felsorolt járulékok fizetése alól mentesek.

Fizetendő: az önképzőkör díja (VI–VIII. o.) 1 P, a szavalókör díja (V. o.) 1 P.

Tandíj. Nyilvános tanuló évi tandíja, melyben a fenntartási díj is bennefoglaltatik, évi 100 pengő.

Jeles és jó előmenetelű hadiárva és hadigyámoltak tandíjat nem fizetnek.

Teljes tandíjmentesség csak példás viseletű, általános jeles előmenetelű és teljesen szegény tanulónak adható a tanulók létszámának 4 százaléka arányában.

Negyedfokú tandíjkedvezményben (évi 20 pengő díj) szintén csak példás viseletű jeles előmenetelű és teljesen szegény tanuló részesíthető a létszám 6 százaléka arányában.

Harmadfokú (évi 40 P díj) és *másodfokú* (évi 60 P díj) tandíjkedvezményt csak legalább jó viseletű és legalább általános jó előmenetelű tanuló kaphat a létszám 10, illetőleg 15 százaléka arányában.

Elsőfokú tandíjkedvezményben (évi 80 P) részesíthető a négy alsó osztályban elégséges előmenetelű tanuló is, ha legalább jó viseletű és ha azokból a tárgyakból, amelyek a magasabb osztályba való felvételnél figyelembe veendőek, nem volt több elégséges osztályzata, mint jeles és jó együttvéve. Ebben a kedvezményben részesülhet az az V–VIII. osztályos tanuló is, aki a tanári testület megítélése szerint olyan tárgyból, amely az érettségi vizsgálatnak is tárgya, vagy valamely természet-tudományi tárgyból állandóan kiváló eredményt mutat fel.

Nem részesíthető tandíjkedvezményben az a tanuló, akinek atyja (gyámja), az évi 100 pengő díjösszeget nyilvánvalóan nehézség nélkül megfizetheti.

Elsőosztályos tanulóknak tandíjmentesség, továbbá negyed- és harmadfokú tandíjkedvezmény az iskola év első felében nem adható.

Tandíjmentesség, illetőleg tandíjkedvezmény csak szabályszerű, bélyegmentes folyamodási nyomtatványon előterjesztett kérelemre adható. A kérvényt szeptember hó 15-ig, illetőleg február hó 10-ig kell benyújtani. A folyamodási nyomtatvány az igazgatónál kapható.

A tandíjat 5 egyenlő részletben október, november, január, március és április hó 5 napjáig kell befizetni az intézettől nyerendő csekklapon.

Magántanulók díja évi 150 P. Év elején beírt magántanulók a tandíjat ugyancsak 5 részletben tartoznak az intézettől kapott csekklapon befizetni.

Hadiárva és hadigyámolt magántanulók, ha felvételük alapját képező bizonyítványuk szerint legalább általában jó előmenetelűek és jogosultságukat „*Hadiárvagondozású igazolvány*” bemutatásával igazolják, mind a felvételi-, mind a tan-, mind a fenntartási díj fizetése alól mentesek.

Egyenlő feltételek esetén a *tűzharcos szülők* gyermekei előnyben részesülhetnek a tandíjkedvezmények megítélésében.

Ismétlő tanulók a tandíjrészetek alkalmával az esedékes tandíjrészlet felét fizetik még a tandíjon felül a „Horthy ösztöndíjalap” javára.

Javító- és pótvizsgálatok szeptember 2-án lesznek.

A rendes tanulók javítóvizsgálata díjtalan, a magántanulók 2 P 00 fillért fizetnek. „Horthy ösztöndíjalapra” 25 P-t fizetnek a javító vizsgálat tevő tanulók.

Különbözeti (magán) vizsgálatok. Másnemű iskolából átlépni szándékozó tanuló köteles bemutatni mindazokat a bizonyítványokat, amelyekből tanulmányainak menete megállapítható, a két intézet tantervi különbözetéből pedig felvételi vizsgálatot tartozik tenni.

A különbözeti (felvételi) vizsgálatok díja tárgyakint 3 pengő és 5 P elnöki díj. A vizsgálatok szeptember 3—4-én délután lesznek.

Magánvizsgálatok. Magánvizsgálatot szeptemberben, decemberben, vagy júniusban lehet tenni. A magánvizsgálatra való bocsáttatásért legalább két hónappal a vizsgálat határideje előtt (július hó 1-ig, október hó 1-ig és április hó 1-ig) kell folyamodni. A magánvizsgálat díja tárgyakint 5 pengő és 5 pengő elnöki díj.

Veni Sancte szeptember 8-án reggel fél 9 órakor a hirdetőtáblán kifüggesztett rend szerint lesz.

Azok a tanulók, akik segélyegyleti könyvsegélyben kívánnak részesülni, nyujtsák be bélyegtelen folyamodványukat az igazgatósághoz szeptember hó 1-ig. Minden könyv után 50 fillér használati díj fizetendő. A kérvényben a családi körülmények (foglalkozás, gyermekek száma, vagyoni állapot) és az általános tanulmányi eredmény feltüntetendő.

(A folyamodvány űrlapja 1 pengő ellenében átvehető az altisztnél.)

A nyári nagyszünetben érkező fontosabb rendeletek a kapualjban kifüggesztett fekete táblán olvashatók.

A rajz, gyorsírás, testnevelés, ének gyakorlati része, valamint vállalási okból a szombati írás alól való felmentésért 50 fill. okmánybélyeggel és a szükséges igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványok szeptember 15-ig nyujtandók be az igazgatósághoz. A tárgyak alól való felmentés nem vonatkozik az anyag elméleti s könnyebb gyakorlati részére.

Vidéki tanulóinknak Sopronban kell szállást fogadniok, még pedig az igazgatóság tudomásával és hozzájárulásával. A tanulók elhelyezésénél az iskola segítségére van a szülőknek s szívesen nyujt tájékoztatást. Szállást csak az igazgatóság előzetes engedélyével adhat a szállásadó.

Vidékről vasúton, hajón, vagy kocsin való iskolába járásra az igazgató csak **megokolt** folyamodásra és csak kivételesen adhat engedélyt s ezt, ha változott viszonyok, vagy a tanuló előmenetele úgy követelné, vissza is vonhatja.

Kötelező iskolai öltözet. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 7297—V. 1928. sz. rendelete értelmében minden középiskolai tanuló kizárólag az iskola által előírt ruhát tartozik viselni mind az iskolában, mind az iskolai élettel összefüggő más alkalommal.

A háború folyamán nem ragaszkodik az iskola a kötelező iskolai öltözet viseletéhez.

A ruha és anyaga, mintája az intézet kapubejáratában ki van függesztve. Sapka, zeke, nadrág színe sötétkék, a köpeny sötétszürke, a zsinórozás fekete.

Az alsó osztályok tanulói rövid, a felső osztályok tanulói hosszú nadrágot viselnek.

Tornaöltöny: Fekete klott rövid nadrág, fehér tornaing.

Segélyegyletünket és a Magyar Iskolaszanatórium Egyesületet a beiratáskor tehetősebb tanulóink szüleinek szeretetébe és támogatásába ajánljuk.

Figyelmeztetjük növendékeink szüleit, hogy az intézetbe visszatérő gyermekeik az iskola fegyelmi szabályzata alatt állanak a nagyszünetidőben is. Az ellenőrzést a megbízott intézeti tanárok végzik.

Tankönyvjegyzék az 1943-44. iskolai évben.

I. osztály.

Róm. kat. nagyobb katekizmus — Bereczky S.: Ószövetségi élet- és jellemképek (ev.) — Farkas K.: Az ó- és újszövetségi kijelentés története (ref.) — Bernstein: A zsidók története I. r. (izr.) — Alszeghy—Sik—Techert: Magyar nyelvtan I. r. — Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar olvasókönyv I. r. — Esztergomy—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan. — Esztergomy—Gaál—Nagy: Latin olvasó- és gyak. könyv gimn. I. o. számára. — Karl—v. Temesy: A magyar föld és népe I. Gidró—Holenda: Mennységtan I. — Greguss—Karl: Természetrész I. — Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótáskönyve I. Honvédelmi ismeretek: I—II. o. sz.

II. osztály.

Rajeczky—Radó: Az ószövetségi ki-nyilatkoztatás története. — Bereczky S.: Jézus élete és tanítása (ev.) Farkas K.: Az ó- és újszövetségi kijelentés története (ref.) — Bernstein: A zsidók története II. (izr.) — Alszeghy—Sik—Techert: Magyar nyelvtan II. — Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar olvasókönyv II. — Esztergomy—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan. — Esztergomy

—Gaál—Nagy: Latin olvasó- és gyak. könyv II. — Karl—v. Temesy: Földrajz II. — Greguss—Karl: Természetrész II. — Gidró—Holenda: Mennységtan II. — Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótáskönyve II.

III. osztály.

Rajeczky—Radó: Az újszövetségi ki-nyilatkoztatás története. — Hetvényi L.: A ker. egyház rövid története (ev.) — Révész J.: A kereszténység története, élet- és jellemképekben (ref.) — Bernstein: A zsidók története III. r. (izr.) — Alszeghy—Sik—Techert: Magyar nyelvtan III. — Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar olvasókönyv III. — Esztergomy—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan. — Esztergomy—Gaál—Nagy: Latin olvasó- és gyak. könyv gimn. III. o. sz. — Thienemann T.—Schwartz F. Német nyelvkönyv I. r. gimn.-ok III. o. sz. — Balányi—Balogh A.: Magyarország történelmi középisk. III. o. számára. — Karl—v. Temesy: Földrajz III. — Öveges J.: Kis fizika III. o. — Borosay—Holenda—Korányi: Mennységtan III. o. sz. — Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótáskönyve III. o. sz. — Honvédelmi ismeretek: III—IV. o. számára.

IV. osztály.

Aubermann A.: Róm. kat. szertartástan — Győri V.: dr. Luther Márton kis kátéja (ev.) — Rácz K.: Hit- és erkölcstan (ref.) — Bernstein: A zsidók története IV. r. (izr.) — Alszeghy—Sik—Techert: Magyar nyelvtan IV. r. Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar olv. könyv IV. o. sz. — Nagy—Péterffy: Arany János Toldija IV. o. sz. — Esztergomy—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan. — Esztergomy—Gaál—Nagy: Latin olvasó- és gyakorlókönyv gimn. IV. o. sz. — Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv II. Marczinkó—v. Pálfi—Váradi: Az antik világ és keresztény Európa története a honfoglalásig gimn. IV. o. sz. — Kerékgyártó—Somogyi: Ásványtan és földtan — Borosay—Holenda—Korányi: Mennyiségtan gimn. IV. o. sz. — Dr. Radnai B.: Egységes magyar gyorsírás I. r. — Melly—Párdonyi—Mohai: Egészségtan gimn. IV. o. sz.

V. osztály.

Schütz A.: Róm. kat. hittan. — Bereczky S.: Egyet. ker. egyháztörténet I. r. (ev.) — Rácz K.: Vallástörténet (ref.) — Bernstein: A zsidók története V. r. (izr.) — Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar irodalmi olvasókönyv gimn. V. o. számára — Alszeghy—Sik—Techert: Magyar nyelvi olvasókönyv gimn. V. o. sz. — Esztergomy—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan. — Édes—Nagy: Szemelvények T. Livius könyveiből gimn. V. o. — Antal—Gaál: Lírai szemelvények gimn. V. o. — Maywald—Vayer—Mészáros: Görög nyelvtan. — Maywald—Vayer—Mészáros: Görög olvasó- és nyelvgyakorlókönyv V. o. sz. — Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv gimn. V. o. — Kardevan K.: A német nyelvtan kis tükre. — Boros—Szabó: Olasz nyelvkönyv a gimn. V. o. számára. — Marczinkó—v. Pálfi—Váraday: A középkor és az újkor története 896—1789-ig, gimn. V. o. sz. — Greuss—Karl: Élettudomány gimn. V. o. sz. — Borosay—Holenda—Korányi:

Mennyiségtan gimn. V. o. sz. — Honvédelmi ismeretek: V—VI. o. sz.

VI. osztály.

Schütz A.: Erkölcstan, — Bereczky S.: Egyet. ker. egyháztörténet I. r. (ev.) — Révész J.: Egyháztörténet I. r. (ref.) — Bernstein: A zsidók története VI. r. (izr.) — Alszeghy—Sik—Techert: Magyar nyelvi olvasókönyv gimn. VI. osztály számára. — Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar irodalmi olvasókönyv gimn. VI. o. részére. — Esztergomy—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan — v. Esztergomy—Édes: Szemelvények Cicero beszédeiből a gimn. VI o. számára. — Antal—Gaál: Szemelvények P. Virgilius Maro Aeneiséből gimn. VI—VII. o. sz. — Maywald—Vayer—Mészáros: Görög nyelvtan. — Maywald—Vayer—Mészáros: Görög olvasó- és gyakorlókönyv a gimn. VI. o. sz. — Marót—Wagner: Homeros Iliása. — Thienemann—Schwartz: Német nyelvtan a gimn. VI. o. sz. — Boros—Szabó: Olasz nyelvkönyv gimn. VI o. sz. — Csóka—Zibolen: Gazdasági és társad. ismeretek gimn. VI o. sz. — Borosay—Holenda—Korányi: Mennyiségtan gimn. VI. o. sz. — Horváth—Simon: Négyjegyű logaritmustábla. — Marczinkó—v. Pálfi—Váraday: A legújabb kor története gimn. VI o. sz. — Somogyi Kálmán: Vegytan gimn. VI. o. számára.

VII. osztály.

Schütz A.: Egyháztörténet. — Bereczky S.: Egyetemes ker. egyháztörténet II. r. (ev.) — Révész J.: Egyháztörténelem (ref.) — Bernstein: Zsidó vallás- és erkölcstan (izr.) — Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar irodalomtörténet gimn. VII. o. sz. — Techert J.: Magyar nyelvkönyv gimn. VII. o. sz. — v. Esztergomy—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan gimn. I—VIII. o. sz. — v. Esztergomy—Édes: Szemelvények Cicero leveleiből és bölcséleti műveiből gimn. VII. o. sz. — Antal—Gaál: Szemelvények P. Vergilius Maro Aeneiséből gimn. VI—VII. o. sz. — Maywald

—Vayer—Mészáros: Görög nyelvtan — Marót—Wagner: Homeros Odysseája gimn. VII. o. sz. — v. Mészáros Ede: Görög lírai antológia gimn. VII. o. sz. — v. Mészáros Ede: Szemelvények Herodotosból gimn. VII. o. sz. — Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv gimn. VII. o. sz. — Boros—Szabó: Olasz nyelvkönyv gimn. VII. o. sz. — Marczinkó—v. Pálfi—Várady: Magyarország története a szatmári békéig gimn. VII. o. sz. — Bodnár—Kalmár: Magyarország földrajza gimn. VII. o. sz. — Öveges József: Természettan gimn. VII. o. sz. — Borosay—Holenda—Korányi: Mennyiségtan gimn. VII. o. sz. — Horváth—Simon: Négyjegyű logaritmustábla. — Biró Béla: Művészeti alkotások gimn. VII. o. sz. — Honvédelmi ismeretek: VII—VIII. o. számára.

VII. osztály.

Schütz A.: Apologetika. — Hetvényi L.: Az evangéliumi ker. világnézet (ev.) — Szele M.: Apologetika (ref.) — Bernstein: Zsidó vallás- és erkölcstan (izr.) — Alszeghy—Sik—Brisits: A magyar irodalom története a gimn. és lg. VII—VIII. o. sz. — Techert József:

Magyar nyelvkönyv a gimn. és lg. VII—VIII. o. sz. — Marczinkó—v. Pálfi—Váradi: Magyarország története a gimn. és lg. VII—VIII. o. sz. — Antal—Gaál: Szemelvények Qu. Horatius Flaccus műveiből. — Balogh—Oszvald: Szemelvények P. Corn. Tacitus műveiből. — Huszti József: Szemelvények ifj. Plinius leveleiből a gimn. és lg. VIII. o. sz. — Maywald—Vayer—Mészáros: Görög nyelvtan. — Gerecs Szaléz: Sophokles, Oidipus Tyrannus és Antigone. — Papp János: Platon Kritonja. Szemelvények az Apol. és Phaid.-ból — Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv a VII. o. sz. — Boros—Szabó: Olasz nyelvkönyv a VIII. o. sz. — Boros—Szabó: Olasz nyelvtan a gimn. és lg. VII—VIII. o. sz. — Öveges József: Természettan a gimn. és lg. VIII. o. sz. — Borosay—Holenda—Korányi: Mennyiségtan a VIII. o. sz. — Melly—Párdányi—Mohay Egészségtan a gimn. és lg. VIII. o. sz. — Wagner—Horváth: Görög régiségek és a görög irod. vázlata. — Biró Béla: Művészi alkotások a gimn. és lg. VIII. o. sz. — Kornis Gyula: A pszichológia és logika elemei a gimn. VIII. o. számára.

Segédkönyvek.

Fojtényi K.: Égi lant. — Dunántúli magyar énekeskönyv. — Énekeskönyv magyar reformátusok használatára. — Pollák M. dr. Imélságos könyv. — A magyar helyesírás szabályai. Hivat. VIII. kiadás III—VIII o. sz. — Burián J.: Latin—magyar és Magyar—latin szótár V—VIII. o. sz. — Bitter Puhr: Német—magyar, Magyar—német szótár V—VIII. o. sz. — Birkás G.: Francia—magyar és Magyar—francia szótár VIII. o. sz. — Kardeván: A német nyelvtan kis tükre IV—VIII. o. sz. — Kogutovicz K.: Iskolai atlasz I—IV. o. sz. — Kogutovicz—Gergely—Hézsér: Iskolai atlasz V—VIII. o. sz. — Barthos—Kurucz: Egyet. történelmi atlasz. III—VIII. o. — Biró B.: Műalkotások könyve I—III. o. és

III—VIII. o. rész. — Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótáskönyve I—III. o. — Huszti J.: Chrestomathia a gimn. V—VIII. o. számára. Jámbor—Kemenes: Római régiségtan V—VIII. o. — Horváth—Wagner: Görög régiségek V—VIII. o. — Lévay—Vida: Görög—magyar és Magyar—görög szótár, vagy Földi József: Görög szótár — Ostie—Sándor: Német stílusgyakorlatok. — Koltai—Kastner: Olasz—magyar és Magyar—olasz szótár. — Jávorka S.: A magyar flóra kis határozója I—II. o. részére. — Luttor-félc új írásmód illusztrált tanmenete. — Pintér Jenő: Magyar nyelvvédő könyv IV—VIII. o. — Mohay Ádám: Légoltalmi ismeretek I—III. o. részére. I. rész: V—VII. o. részére II. rész.

Tartalomjegyzék

Dr. Ágh Lajos. Irta: Dr. Augusztinovicz Elemér	— — — — —	3
Németh Vilmos. Irta: Dr. Augusztinovicz Elemér	— — — — —	3
<i>Pro Patria</i>	— — — — —	4
A fajkérdés és a magyar faj. Irta: Dr. Gábor Géza	— — — — —	5
Az oktatófilm módszeres felhasználása. Irta: Dér Zoltán	— — — — —	19
I. Iskolánk múltja.	— — — — —	25
II. Iskolánk az 1942—43. iskolai évben.	— — — — —	26
1. Az iskolai év lefolyása.	— — — — —	26
2. Épület.	— — — — —	26
3. A bútorzat.	— — — — —	26
4. Végzett tanítási anyag.	— — — — —	26
A IV.—VIII. osztály magyar írásbeli dolgozatainak tételei		27
5. Változások a tanári testületben.	— — — — —	23
6. Látogatások.	— — — — —	29
7. Értekezletek.	— — — — —	29
8. Bemutató órák.	— — — — —	29
9. Osztályfőnöki óra.	— — — — —	30
10. Óralátogatások.	— — — — —	30
11. A szülőkkel való kapcsolat.	— — — — —	30
12. Nyelvvédelem.	— — — — —	30
13. A légoltalmi oktatás.	— — — — —	31
14. Az országos tehetséges falusi tanulók.	— — — — —	32
15. Filmoktatás.	— — — — —	32
16. Nevelői tevékenység.	— — — — —	32
I. Valláserkölcsei nevelés.	— — — — —	32
II. Hazafias nevelés.	— — — — —	34
III. Szociális nevelés.	— — — — —	34
IV. Művészi nevelés.	— — — — —	35
V. Társadalmi nevelés.	— — — — —	35
A ballagás.	— — — — —	35
17. Fa- és madárvédelem.	— — — — —	36
18. Kitüntetett tanulók.	— — — — —	36
III. A tanári testület névjegyzéke.	— — — — —	37
A tanári testület iskolai munkaköre.	— — — — —	38
IV. A tanári testület irodalmi, tudományos és társadalmi munkássága az 1942—43. iskolai évben.	— — — — —	40
V. Különféle jelentések.	— — — — —	42
1. Kirándulások.	— — — — —	42
2. Egészségi állapot.	— — — — —	42

